

ครุภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๓
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ

๓๗๑.๑

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

ส ๖๙๑ ค

ครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๓ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.

กรุงเทพฯ : สกศ., ๒๕๔๗.

๑๔๘ หน้า

ISBN : 974-650-506-8

๑. ครูภูมิปัญญาไทย - ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ๒. ชื่อเรื่อง

ครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๓ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

สิ่งพิมพ์ สกศ.

อันดับที่ ๕๕/๒๕๔๗

พิมพ์ครั้งที่ ๑

เมษายน ๒๕๔๗

จำนวนพิมพ์

๒,๐๐๐ เล่ม

ISBN

974-650-506-8

จัดพิมพ์และเผยแพร่

สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ

ถนนสุขุมวิท เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐

โทรศัพท์ ๐-๒๖๖๘-๗๑๒๓ ต่อ ๒๕๑๒, ๒๕๒๑

โทรสาร ๐-๒๒๔๓-๑๑๒๙

Web Site : <http://www.onec.go.th>

พิมพ์ที่

โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด

คำนำ

การปฏิรูปการเรียนรู้ตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ ได้ให้ความสำคัญในเรื่องการเรียนรู้เพื่อความภาคภูมิใจในความเป็นไทยและการเรียนรู้ที่เป็นสากล เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับสังคมไทยในอนาคตให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้สู่สากลบนพื้นฐานของภูมิปัญญาไทย

ในส่วนของภูมิปัญญาไทยมีสาระและองค์ความรู้ที่เป็นมรดกภูมิปัญญาของบรรพบุรุษไทยสำหรับการเรียนรู้อยู่อย่างหลากหลาย โดยในปัจจุบันนโยบายส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษา ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๔๒ ได้กำหนดขอบข่ายภูมิปัญญาไทยเพื่อนำเข้าสู่การศึกษาอย่างน้อย ๙ ด้าน ได้แก่ ภูมิปัญญาไทยด้านเกษตรกรรม ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม ด้านการแพทย์แผนไทย ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน ด้านศิลปกรรม ด้านภาษาและวรรณกรรม ด้านปรัชญา ศาสนา และประเพณี ด้านโภชนาการ

เพื่อให้การส่งเสริมภูมิปัญญาในการจัดการศึกษาเป็นรูปธรรมและนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างชัดเจน สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา จึงได้ดำเนินการสืบค้น สรรหา คัดเลือก และยกย่องครูภูมิปัญญา ได้แก่ บุคคลผู้ทรงภูมิปัญญาด้านหนึ่งด้านใดที่ เป็นผู้สร้างสรรค์สืบสานภูมิปัญญาดังกล่าวมาอย่างต่อเนื่อง จนเป็นที่ยอมรับของสังคมและชุมชน ให้เป็นครูภูมิปัญญาไทย เพื่อทำหน้าที่ในการถ่ายทอดภูมิปัญญาเข้าสู่การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งในปัจจุบันได้ดำเนินการประกาศยกย่องเชิดชูเกียรติครูภูมิปัญญาไทยไปแล้ว ๓ รุ่น จำนวน ๑๓๑ คน

หนังสือครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๓ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นหนังสือที่ได้บันทึกประวัติชีวิต การเรียนรู้ การสืบสาน การสร้างสรรค์ และนำองค์ความรู้ภูมิปัญญาไทยเข้าสู่การศึกษาของครูภูมิปัญญาไทยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อเป็นบทเรียน ชีวิต และเป็นแนวทางในการนำภูมิปัญญาเข้าสู่การศึกษาของชาติที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียนในแต่ละท้องถิ่นเป็นสำคัญ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา หวังว่าหนังสือครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๓ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จะเป็นประโยชน์ยิ่งสำหรับการนำภูมิปัญญาเข้าสู่การศึกษาของชาติ โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานตามความต้องการของท้องถิ่นเป็นสำคัญ

๙๐ ๓๕ -
๑

(นายรุ่ง แก้วแดง)

เลขาธิการสภาการศึกษา

ครุภูมิปัญญาไทย

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

- นายแก่นฟ้า แสนเมือง
- นางสาวขวัญดิน สิงห์คำ
- นายทองเจริญ ดาเหลา
- นายบุญเกิด พิมพัวร์เมธากุล
- นายประพนธ์ พลอยพุ่ม
- นายผาย สร้อยสระกลาง
- นายพงษ์พัฒน์ ฝางแก้ว
- นายมนัส สุขสาย
- นายสมคิด สอนอาจ
- นายสมใจ ภูผาสุข
- นายสลา คุณวุฒิ
- นางเอื่อม แยกดี

สารบัญ

หน้า

ประกาศสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

เรื่อง การยกย่องเชิดชูเกียรติครุภูมิ

ปัญญาไทย รุ่นที่ ๓

๖

ความเป็นมาการยกย่องเชิดชูเกียรติครุ

ภูมิปัญญาไทยของสำนักงานเลขาธิการ

สภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

๙

● นายแก่นฟ้า แสนเมือง

๑๗

● นางสาวขวัญดิน สิงห์คำ

๒๕

● นายทองเจริญ ดาเหลา

๓๓

● นายบุญเกิด พิมพัวร์เมธากุล

๔๓

● นายประพนธ์ พลอยพุ่ม

๕๓

● นายผาย สร้อยสระกลาง

๖๑

● นายพงษ์พัฒน์ ฝางแก้ว

๖๙

● นายมนัส สุขสาย

๗๙

● นายสมคิด สอนอาจ

๘๙

● นายสมใจ ภูผาสุข

๑๐๑

● นายสลา คุณวุฒิ

๑๐๙

● นางเอื่อม แยกดี

๑๑๙

ภาคผนวก

● คำบรรยายของ

เลขาธิการสภาการศึกษา

๑๒๘

● ทำเนียบและที่อยู่ครุภูมิปัญญาไทย

รุ่นที่ ๓

๑๓๗

● คณะผู้จัดทำ

๑๔๘

ประกาศสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
เรื่อง การยกย่องเชิดชูเกียรติครุภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๓

ตามที่ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้ดำเนินการจัดทำโครงการส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ครุภูมิปัญญาไทย โดยสรรหาบุคคลผู้ทรงภูมิปัญญาใน ๙ ด้านได้แก่ ด้านเกษตรกรรม ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม ด้านการแพทย์แผนไทย ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน ด้านศิลปกรรม ด้านภาษาและวรรณกรรม ด้านปรัชญา ศาสนา และประเพณี และด้านโภชนาการ เพื่อยกย่องเชิดชูเกียรติเป็นครุภูมิปัญญาไทย ทำหน้าที่ถ่ายทอดภูมิปัญญาในการจัดการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย นั้น

บัดนี้ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้ดำเนินการคัดเลือกบุคคลผู้ทรงภูมิปัญญาเพื่อประกาศยกย่องเชิดชูเกียรติเป็นครุภูมิปัญญาไทยรุ่นที่ ๓ ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๕๖ ดังนี้

๑. ครุภูมิปัญญาไทยภาคเหนือ

๑.๑ พระสุธรรมมูณี	ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน
๑.๒ นายใจคำ ตาปัญญา	ด้านศิลปกรรม
๑.๓ นายจำเนียร ใจอ่อน	ด้านการแพทย์แผนไทย
๑.๔ นายจันทร์ดี แก้วชุ่ม	ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม
๑.๕ นายประนอม พลวิชัย	ด้านการแพทย์แผนไทย
๑.๖ นายประเสริฐ วงศ์สีสม	ด้านศิลปกรรม
๑.๗ นายมานพ ยาระณะ	ด้านศิลปกรรม
๑.๘ นายวงศ์ แก้วใจมา	ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
๑.๙ นายสิงห์แก้ว มโนเพชร	ด้านศิลปกรรม
๑.๑๐ นางสุนทรี ขนาดนิต	ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม
๑.๑๑ นายอรุณ ทิพย์วงศ์	ด้านศิลปกรรม

๒. ครุภูมิปัญญาไทยภาคใต้

๒.๑ นายกระจำง พุทศศรี	ด้านศิลปกรรม
๒.๒ นายกึกษา วิมลเมธี	ด้านการแพทย์แผนไทย
๒.๓ นายจิระศักดิ์ ท่อทิพย์	ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
๒.๔ นายจำนง กาญจนโสภณ	ด้านการแพทย์แผนไทย
๒.๕ นายไชยยุทธ ปิ่นประดับ	ด้านปรัชญา ศาสนา และประเพณี
๒.๖ นางถนอม ศิริรักษ์	ด้านโภชนาการ
๒.๗ นางสาวนพมาศ พรหมนุชาธิป	ด้านศิลปกรรม
๒.๘ นายนิยม บำรุงเสนา	ด้านศิลปกรรม
๒.๙ นายมณูญ ไยบัวทอง	ด้านเกษตรกรรม
๒.๑๐ นายมูหามะสุกรี มะสะนิง	ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๓. ครุภูมิปัญญาไทย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

๓.๑ นายแก่นฟ้า แสนเมือง	ด้านเกษตรกรรม
๓.๒ นางสาวขวัญดิน สิงห์คำ	ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
๓.๓ นายทองเจริญ ดาเหลา	ด้านศิลปกรรม
๓.๔ นายบุญเกิด พิมพ์วรรเมธากุล	ด้านปรัชญา ศาสนา และประเพณี
๓.๕ นายประพนธ์ พลอยพุ่ม	ด้านปรัชญา ศาสนา และประเพณี
๓.๖ นายผาย สร้อยสระกลาง	ด้านเกษตรกรรม
๓.๗ นายพงษ์พิพัฒน์ ฝางแก้ว	ด้านศิลปกรรม
๓.๘ นายมนัส สุขสาย	ด้านภาษาและวรรณกรรม
๓.๙ นายสมคิด สอนอาจ	ด้านศิลปกรรม
๓.๑๐ นายสมใจ ภูผาสุข	ด้านเกษตรกรรม
๓.๑๑ นายสลา คุณวุฒิ	ด้านศิลปกรรม
๓.๑๒ นางเอี่ยม แยกดี	ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม

๔. ครุภูมิปัญญาไทยภาคกลางและภาคตะวันออก

๔.๑ พระครูนิวิฐธรรมขันธุ์	ด้านปรัชญา ศาสนา และประเพณี
๔.๒ พระอธิการมนัส ขนุดิธมฺโม	ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน
๔.๓ นายกฤษณ์ ฤทธิเดชา	ด้านศิลปกรรม
๔.๔ นายดำรงศักดิ์ ชุมแสงพันธ์	ด้านการแพทย์แผนไทย
๔.๕ นายบุญเลิศ ไทยทัตกุล	ด้านเกษตรกรรม
๔.๖ นายพิเนตร น้อยพุทธา	ด้านภาษาและวรรณกรรม
๔.๗ นางมนรัตน์ สารภาพ	ด้านโภชนาการ
๔.๘ นายล้วน ดนตรี	ด้านศิลปกรรม
๔.๙ นายสรณพงษ์ บัวโรย	ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
๔.๑๐ นายเสน่ห์ แจ่มจิรารักษ์	ด้านศิลปกรรม
๔.๑๑ นายอุดม กลีบมาลัย	ด้านเกษตรกรรม
๔.๑๒ นายอำนาจ มณีแสง	ด้านภาษาและวรรณกรรม

ประกาศ ณ วันที่ ๘ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๖

๕๐ นร
๑

(นายรุ่ง แก้วแดง)

รักษาราชการแทน เลขาธิการสภาการศึกษา

ความเป็นมา การยกย่องเชิดชูเกียรติ

ครุภูมิปัญญาไทย

ของ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

ตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ได้ให้ความสำคัญในเรื่องศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยกำหนดเรื่องดังกล่าวไว้ในมาตรา ๔๖ มาตรา ๖๙ มาตรา ๘๑ และมาตรา ๒๘๙ นอกจากนี้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๕ ได้กำหนดให้กระบวนการเรียนรู้ต้องส่งเสริม ศิลปะ วัฒนธรรม การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย เน้นความสำคัญ ทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และการบูรณาการในเรื่องศิลปะ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย การประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาทั้งยังกำหนดให้มีการนำประสบการณ์ ความรอบรู้ ความชำนาญ และ ภูมิปัญญาท้องถิ่นของบุคคลดังกล่าวมาใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษา ยกย่อง เชิดชู ผู้ที่ ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาไว้ด้วย นั้น

เพื่อให้มีการนำองค์ความรู้เรื่องภูมิปัญญาไทยเข้าสู่ระบบการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย รวมทั้งเป็นการยกย่องเชิดชูเกียรติครุภูมิปัญญาไทย สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา จึงได้จัดทำโครงการส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ครุภูมิปัญญาไทย ขึ้นเพื่อดำเนินการสรรหาบุคคลผู้ทรงภูมิปัญญา ยกย่องเชิดชูเกียรติเป็นครุภูมิปัญญาไทยขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๒ เป็นต้นมา และเพื่อให้เกิดความชัดเจนในเรื่องการส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษา อย่างเป็นทางการ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาจึงได้จัดทำนโยบายส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษา นำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณา ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบเมื่อวันที่ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๒

ความหมายและขอบข่ายภูมิปัญญาไทย

ภูมิปัญญาไทย หมายถึง องค์ความรู้ ความสามารถและทักษะของคนไทยอันเกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ที่ผ่านกระบวนการเรียนรู้ เลือกรสรร ประยุกต์ พัฒนา และถ่ายทอดสืบต่อกันมาเพื่อให้แก้ปัญหาและพัฒนาวิถีชีวิตของคนไทยให้สมดุลกับสภาพแวดล้อมและเหมาะสมกับยุคสมัย

ภูมิปัญญาไทย มีลักษณะเป็นองค์รวม และมีคุณค่าทางวัฒนธรรม เกิดขึ้นในวิถีชีวิตไทย ซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่นอาจเป็นที่มาขององค์ความรู้ที่ออกมาใหม่ที่จะช่วยในการเรียนรู้ การแก้ปัญหา การจัดการและการปรับตัวในการดำเนินวิถีชีวิตของคนไทย ลักษณะองค์รวมของภูมิปัญญาไทยมีความเด่นชัดในหลายด้าน เช่น

๑. ด้านเกษตรกรรม ได้แก่ ความสามารถในการผสมผสาน องค์ความรู้ ทักษะและเทคนิคด้านการเกษตรกับเทคโนโลยี โดยการพัฒนาบนพื้นฐานคุณค่าดั้งเดิม ซึ่งคนสามารถพึ่งพาตนเองในสภาวะการณ์ต่างๆ ได้ เช่น การทำการเกษตรแบบผสมผสาน การแก้ปัญหาการเกษตรด้านการตลาด การแก้ปัญหาด้านการผลิต และการรู้จักปรับใช้เทคโนโลยีเหมาะสมกับการเกษตร เป็นต้น

๒. ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม ได้แก่ การรู้จักประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการแปรรูปผลิตเพื่อการบริโภคอย่างปลอดภัย ประหยัด และเป็นธรรม อันเป็นขบวนการให้ชุมชนท้องถิ่นสามารถพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจได้ ตลอดทั้งการผลิตและการจำหน่ายผลผลิตทางหัตถกรรม เช่น การรวมกลุ่มของกลุ่มโรงงานยางพารา กลุ่มโรงสี กลุ่มหัตถกรรม เป็นต้น

๓. ด้านการแพทย์แผนไทย ได้แก่ ความสามารถในการจัดการป้องกันและรักษาสุขภาพของคนในชุมชน โดยเน้นให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองทางด้านสุขภาพและอนามัยได้ เช่น ยาจากสมุนไพร อันมีอยู่หลากหลาย การนวดแผนโบราณ การดูแลรักษาสุขภาพแบบพื้นบ้าน เป็นต้น

๔. ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ความสามารถเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งการอนุรักษ์การพัฒนา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน เช่น การบวชป่า การสืบชะตาแม่น้ำ การทำแนวปะการังเทียม การอนุรักษ์ป่าชายเลน การจัดการป่าต้นน้ำและป่าชุมชน เป็นต้น

๕. ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน ได้แก่ ความสามารถในด้านการสะสมและบริหารกองทุนและสวัสดิการชุมชน ทั้งที่เป็นเงินตราและโภคทรัพย์ เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงให้แก่ชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกในกลุ่ม เช่น การจัดการกองทุนของชุมชนในรูปของสหกรณ์ออมทรัพย์ รวมถึง

ความสามารถในการจัดสวัสดิการในการประกันคุณภาพชีวิตของคนให้เกิดความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม โดยการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการรักษายาบาลของชุมชน และการจัดระบบสวัสดิการบริการชุมชน

๖. ด้านศิลปกรรม ได้แก่ ความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานทางด้านศิลปะสาขาต่างๆ เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม นาฏศิลป์ ดนตรี ทัศนศิลป์ คีตศิลป์ การละเล่นพื้นบ้าน และ นันทนาการ

๗. ด้านภาษาและวรรณกรรม ได้แก่ ความสามารถในการอนุรักษ์และสร้างสรรค์ผลงานด้านภาษาวรรณกรรมท้องถิ่นและการจัดทำสารานุกรมภาษาถิ่น การปริวรรตหนังสือโบราณ การฟื้นฟู การเรียนการสอนภาษาถิ่นของท้องถิ่นต่างๆ

๘. ด้านปรัชญา ศาสนา และประเพณี ได้แก่ ความสามารถประยุกต์ และปรับใช้ หลักธรรมคำสอนทางศาสนา ปรัชญาความเชื่อและประเพณีที่มีคุณค่าให้เหมาะสมต่อบริบททางเศรษฐกิจ สังคม เช่น การถ่ายทอดวรรณกรรม คำสอน การบวชป่า การประยุกต์ประเพณีบุญประเพณีข่า

๙. ด้านโภชนาการ ได้แก่ ความสามารถในการเลือกสรร ประดิษฐ์และปรุงแต่งอาหาร และยาที่เหมาะสมกับความต้องการของร่างกายในสภาวะการณ์ต่างๆ ตลอดจนผลิตเป็นสินค้าและบริการส่งออกที่ได้รับความนิยมแพร่หลาย รวมถึงการขยายคุณค่าเพิ่มของทรัพยากรด้วย

ครูภูมิปัญญา

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้จัดทำนิยามความหมายของครูภูมิปัญญาและครูภูมิปัญญาไทยไว้ดังนี้

ครูภูมิปัญญา หมายถึง บุคคลผู้ทรงภูมิปัญญาด้านหนึ่งด้านใด เป็นผู้สร้างสรรค์และสืบสานภูมิปัญญาดังกล่าวมาอย่างต่อเนื่อง จนเป็นที่ยอมรับของสังคมและชุมชน และได้รับการยกย่องให้เป็น “ครูภูมิปัญญาไทย” เพื่อทำหน้าที่ถ่ายทอดภูมิปัญญาในการจัดการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ตามนัยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช

หลักเกณฑ์ในการคัดเลือกเพื่อยกย่องครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๓

องค์ประกอบการพิจารณาผู้ที่ได้รับการยกย่องเป็นครูภูมิปัญญาไทย มี ๓ ด้าน ประกอบด้วย

- (๑) คุณลักษณะส่วนบุคคล
- (๒) การถ่ายทอด
- (๓) การยอมรับในสังคม

โดยรายละเอียดในแต่ละเรื่องมีดังนี้

๑. คุณลักษณะส่วนบุคคล

- (๑) ประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีของสังคม
- (๒) มีความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถในการใช้ภูมิปัญญาด้านนั้นๆ อย่างชัดเจนถูกต้อง
- (๓) มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
- (๔) ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน ใฝ่ปฏิบัติ
- (๕) มีความรู้ ความสามารถในการบริหารและการจัดการ
- (๖) เป็นผู้นำที่ดี และมีความสามารถในการแก้ปัญหา
- (๗) มีความเสียสละในการถ่ายทอดภูมิปัญญาของตนสู่สาธารณะ

๒. การถ่ายทอด

- (๑) มีคุณธรรมและจริยธรรมในการถ่ายทอดภูมิปัญญาให้แก่ผู้เรียน
- (๒) มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในการถ่ายทอดภูมิปัญญาด้วยรูปแบบและวิธีการที่หลากหลายเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาในระบบ หรือนอกระบบ หรือการศึกษาตามอัธยาศัย
- (๓) มีการปรับปรุงและพัฒนาวิธีการในการถ่ายทอดอย่างต่อเนื่อง
- (๔) มีความสามารถในการสร้างเครือข่ายการแลกเปลี่ยนเรียนรู้
- (๕) มีส่วนร่วมในการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจในภูมิปัญญา ด้านนั้น ๆ
- (๖) มีการติดตามและประเมินผลการถ่ายทอดภูมิปัญญาด้านนั้น ๆ

๓. การยอมรับในสังคม ประกอบด้วย

- (๑) มีผลงานเป็นที่ประจักษ์ เป็นประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชน สังคม และประเทศชาติ
- (๒) ได้รับการยอมรับในภูมิปัญญาด้านนั้น ๆ ในระดับท้องถิ่นหรือภูมิภาคหรือประเทศ หรือนานาชาติ

เกณฑ์การประเมินผู้ทรงภูมิปัญญาเพื่อผ่านการคัดเลือก

- (๑) ผู้ทรงภูมิปัญญาต้องผ่านเกณฑ์ทั้ง ๓ ด้าน รวม ๑๑ ข้อ เป็นอย่างน้อย
- (๒) ในจำนวนเกณฑ์ ๑๑ ข้อดังกล่าว ผู้ทรงภูมิปัญญาต้องผ่านเกณฑ์บังคับ ๗ ข้อ ได้แก่

- ข้อ ๑.๒ มีความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถในการใช้ภูมิปัญญาด้านนั้นๆ อย่างชัดเจนถูกต้อง
- ๑.๓ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
- ๑.๗ มีความเสียสละในการถ่ายทอดภูมิปัญญาของตนสู่สาธารณะ
- ๒.๒ มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในการถ่ายทอดภูมิปัญญาด้วยรูปแบบและวิธีการที่หลากหลายเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาในระบบ หรือนอกระบบ หรือการศึกษาตามอัธยาศัย
- ๒.๓ มีการปรับปรุงและพัฒนาวิธีการในการถ่ายทอดอย่างต่อเนื่อง
- ๒.๔ มีความสามารถในการสร้างเครือข่ายการแลกเปลี่ยนเรียนรู้
- ๓.๑ มีผลงานเป็นที่ประจักษ์ เป็นประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชน สังคม และประเทศชาติ

ครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๓

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้ประกาศยกย่องเชิดชูเกียรติครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๓ เมื่อวันที่ ๘ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๔๖ จำนวน ๔๕ คน โดยได้เข้ารับเกียรติบัตรเชิดชูเกียรติครูภูมิปัญญาไทยรุ่นที่ ๓ จาก นายรุ่ง แก้วแดง เลขาธิการสภาการศึกษา เมื่อวันที่ ๒๔ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๔๖ ณ ศูนย์การประชุมอิมแพค เมืองทองธานี กรุงเทพมหานคร

เครื่องหมายเชิดชูเกียรติ ครุภูมิปัญญาไทย

ลักษณะของเข็ม

เป็นช่อด้ายกระจงตาอ้อย ๙ ช่อ แทนภูมิปัญญาไทย ๙ ด้าน ประกอบข้อความครุภูมิปัญญาไทย

ความหมาย

หมายถึงความเป็นผู้ทรงภูมิปัญญาของครุภูมิปัญญาไทยด้านใดด้านหนึ่งใน ๙ ด้าน ได้แก่ เกษตรกรรม
อุตสาหกรรมและหัตถกรรม การแพทย์แผนไทย การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กองทุนและธุรกิจชุมชน
ศิลปกรรม ภาษาและวรรณกรรม ปรัชญา ศาสนา และประเพณี และโภชนาการ

ผู้ออกแบบ

นายนนทิวรรณ จันทนะผลิน อาจารย์ภาควิชาประติมากรรม คณะจิตรกรรม ประติมากรรม และภาพพิมพ์
มหาวิทยาลัยศิลปากร

นายแก่นฟ้า แสนเมือง

ครุภูมิปัญญาไทย ด้านเกษตรกรรม (กลีกรมไร้สารพิษ)

คำประกาศเกียรติคุณ

นายแก่นฟ้า แสนเมือง

ครูภูมิปัญญาไทย ด้านเกษตรกรรม (กลีกรมไร้สารพิษ)

ครูแก่นฟ้า แสนเมือง เกิดเมื่อวันที่ ๒๓ กันยายน ๒๕๔๔ ที่จังหวัดมหาสารคาม เป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านกลีกรมไร้สารพิษ (เฉพาะการปลูกพืชไม่มีการเลี้ยงสัตว์) อย่างครบวงจร เป็นผู้คิดค้นการทำปุ๋ยชีวภาพอัดเม็ด ซึ่งใช้เครื่องมือที่ประดิษฐ์คิดค้นเอง ทำให้เมล็ดข้าวที่เมล็ดพันธุ์ทุกเมล็ดงอกได้อย่างสมบูรณ์ ประดิษฐ์เครื่องจักรใช้ในการทำปุ๋ยชีวภาพ ทำการวิจัยและเก็บสถิติเรื่องการปลูกข้าว และการใช้วิธีการทางชีวภาพในการปลูกข้าวอย่างครบวงจร ริเริ่มจัดตั้งโรงสีข้าวชุมชน โรงเพาะเห็ด ร้านค้า สหกรณ์ ช่วยลดต้นทุน เพิ่มผลผลิตและเศรษฐกิจให้แก่เกษตรกร

การที่ ครูแก่นฟ้า แสนเมือง นำความรู้ด้านเกษตรกรรม (กลีกรมไร้สารพิษ) ที่ตนเองได้ศึกษา ค้นคว้า ค้นพบ ฝึกฝนจนประสบผลแล้วนำไปเผยแพร่ สอน ถ่ายทอดให้ผู้อื่นได้เรียนรู้ นำไปปฏิบัติจนประสบความสำเร็จ เป็นประโยชน์โดยรวมแก่สังคม จึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ให้เป็น ครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๓ ด้านเกษตรกรรม (กลีกรมไร้สารพิษ) ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๕๖

นายแก่นฟ้า แสนเมือง

ครุภูมิปัญญาไทย

ด้านเกษตรกรรม (กลีกรมไร้สารพิษ)

ครูแก่นฟ้า แสนเมือง จากจังหวัดศรีสะเกษ เป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านกลีกรมไร้สารพิษ คิดค้นนวัตกรรมใหม่ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรและสิ่งแวดล้อม มุ่งเน้นการพึ่งตนเองอย่างมีศักดิ์ศรี เพื่อก้าวไปสู่สังคมแห่งความทัดเทียมกัน

การศึกษา ชีวิตและการทำงาน

ครูแก่นฟ้า เกิดและเติบโตในครอบครัวเกษตรกรชนบท ในวัยเด็กเป็นเด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์ ชอบประดิษฐ์คิดค้นเครื่องมือเครื่องมือและของเล่น อาทิ การประดิษฐ์ว่าวรูปทรงต่าง ๆ ของเล่นจากเศษไม้ การประดิษฐ์รถเข็นน้ำเพื่อเป็นเครื่องช่วยทุ่นแรงไม่ต้องหาบน้ำ ครูแก่นฟ้ามักจะคลุกคลีอยู่กับคุณตาคุณยายติดตามไปวัดอยู่เสมอ ทำให้ซึมซับแนวคิดทางพุทธศาสนาและคำสั่งสอนของผู้ใหญ่ อันเป็นพื้นฐานสำคัญของการดำเนินชีวิตในเวลาต่อมา

การเป็นผู้ที่มีอุปนิสัยมุ่งมั่นเอาจริงเอาจัง ทำให้ครูแก่นฟ้าเรียนหนังสือได้ดีมากจนได้รับทุนการศึกษาอยู่เสมอ ในปีพ.ศ. ๒๕๑๗-๒๕๑๘ ได้รับทุน AFS ไปศึกษาต่อ ณ ประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นเวลา ๑ ปี ต่อมาเข้าศึกษาในคณะวิศวกรรมศาสตร์ (ไฟฟ้า) สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ ซึ่งขณะเรียนอยู่ปีสุดท้ายมีโอกาสไปฝึกงานที่ศูนย์อพยพบ้านวินัย อำเภอบางขัน จังหวัดเลย และที่นั้ครูแก่นฟ้าได้เห็นสภาพบางอย่างที่ทำให้เกิดความสะเทือนใจในความไม่เท่าเทียมกันของมนุษย์ เกิดคำถามในใจว่าทำอะไรจึงจะให้ทุกคนมีความเท่าเทียมกันในการดำรงชีวิตได้อย่างสมศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์

หลังจบการศึกษาครูแก่นฟ้าเข้าทำงานกับองค์การกาชาดสากล ที่อำเภอรัญประเทศ จังหวัดปราจีนบุรี การทำงานและสภาพความเป็นจริงที่พบในค่ายอพยพกระตุ้นความรู้สึกและคำถามที่ยังไม่ได้รับคำตอบจากการฝึกงานที่ค่ายอพยพในจังหวัดเลย เมื่อครั้งเป็นนักศึกษามากขึ้น ครูแก่นฟ้าพบว่ามนุษย์ควรมีศักดิ์ศรีในการใช้ชีวิต การจะทำให้มนุษย์มีศักดิ์ได้นั้น จะต้องสามารถพึ่งพาตนเองและยังสามารถช่วยเหลือเจือจานสังคมรอบข้างได้ด้วย ในปี พ.ศ. ๒๕๒๙ จึงตัดสินใจลาออกจากงานซึ่งมีเกียรติและได้ค่า

ตอบแทนสูง ออกมาทำงานรับใช้ศาสนาโดยไม่ได้รับเงินเดือนจวบจนปัจจุบัน

การเรียนรู้

ครูแก่นฟ้ามีพื้นฐานที่คลุกคลีอยู่กับคุณตาคุณยายและผู้เฒ่าผู้แก่ ซึ่งต้องติดตามไปวัดอย่างสม่ำเสมอ ทำให้ซึมซับแนวคิดทางพระพุทธศาสนา การใช้ชีวิตวัยเด็กในชนบทอยู่กับท้องทุ่งท้องนา ป่าเขา การได้รับทุนการศึกษาไปศึกษา ณ ประเทศสหรัฐอเมริกา มีโอกาสเรียนในด้านวิศวกรรมไฟฟ้า การทำงานในค่ายอพยพ ล้วนแต่เป็นพื้นฐานที่ทำให้ครูแก่นฟ้าต้องการทำงานเพื่อช่วยเหลือผู้ที่ด้อยโอกาสกว่าในสังคม โดยเฉพาะชาวอีสานซึ่งในความคิดของครูแก่นฟ้านั้นถือเป็นกระดูกสันหลังของชาติที่ปลูกข้าวเลี้ยงพลโลก แต่ไม่เคยมีเงินเหลือเก็บ ต้องซื้อข้าวกิน และเป็นหนี้เป็นสินอยู่ชั่ววนาตาปี ทำให้ครูแก่นฟ้าพยายามคิดค้นวิธีการและวิถีทางที่จะทำให้เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

ครูแก่นฟ้าพบว่าแนวคิดของชุมชนใน “ศิระอะโศก” เป็นแนวคิดที่ตรงกับความรู้

รู้สึกของตนและมีความเป็นไปได้ จึงอุทิศชีวิตรับใช้ศาสนาโดยไม่ได้รับเงินเดือนและมุ่งมั่นใช้ความรู้ความเชี่ยวชาญของตอนที่สะสมมาสร้างนวัตกรรมต่าง ๆ เป็นผู้คิดค้นการทำปุ๋ยชีวภาพอัดเม็ดซึ่งใช้เครื่องมือจักรกลที่ประดิษฐ์ที่คิดค้นเองทำให้เมล็ดข้าวที่เป็นเมล็ดพันธุ์ทุกเมล็ดงอกได้อย่างสมบูรณ์ ประดิษฐ์เครื่องจักรใช้ในการเกษตรกรรม ศึกษาวิจัยและเก็บสถิติเรื่องการปลูกข้าว และการใช้วิธีการทางชีวภาพในการปลูกข้าวอย่างครบวงจร ริเริ่มจัดตั้งโรงสีข้าวชุมชนเพื่อจัดการตลาด ดูแลคุณภาพและรักษาระดับราคาข้าว สร้างโรงเพาะเห็ดซึ่งเป็นแหล่งโปรตีนหลักจากพืช ก่อตั้งร้านค้าสหกรณ์ ช่วยลดต้นทุน

เพิ่มผลผลิตและเศรษฐกิจให้แก่เกษตรกร เป็นผลให้ “ชุมชนศิระอะโศก” เป็นชุมชนตัวอย่างในการพึ่งพาตนเองและเป็นกำลังสำคัญในการช่วยเหลือชุมชนรอบ ๆ ได้เป็นอย่างดี

องค์ความรู้

ครูแก่นฟ้าเป็นผู้ประยุกต์และคิดค้นนวัตกรรมต่าง ๆ ในการทำ “กลีกรมไร้สารพิษ” เป็นจำนวนมาก อาทิ

- ◆ การทำปุ๋ยชีวภาพอัดเม็ด ซึ่งใช้เครื่องมือจักรกลที่ประดิษฐ์ที่คิดค้นเอง ทำให้เมล็ดข้าวที่เป็นเมล็ดพันธุ์ทุกเมล็ดงอกได้อย่างสมบูรณ์
- ◆ ประดิษฐ์เครื่องจักรใช้ในการทำปุ๋ยชีวภาพ

- ◆ ศึกษาวิจัยและเก็บสถิติเรื่องการปลูกข้าวและการใช้วิธีการทางชีวภาพในการปลูกข้าวอย่างครบวงจร
- ◆ ริเริ่มจัดตั้งโรงสีข้าวชุมชน เพื่อจัดการตลาดและดูแลคุณภาพและรักษาระดับราคาข้าว
- ◆ สร้างโรงเพาะเห็ดแหล่งโปรตีนหลักจากพืช
- ◆ ก่อตั้งร้านค้าสหกรณ์ ช่วยลดต้นทุนเพิ่มผลผลิตและเศรษฐกิจให้แก่เกษตรกร
- ◆ การแปรรูปสมุนไพร การรักษาสุขภาพองค์รวมด้วยวิถีธรรมชาติ
- ◆ จัดตั้งหน่วยวิทยุชุมชน การจัดสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ ทั้ง วีดีโอ วีดีทัศน์ ซีดี มัลติมีเดีย สื่อสิ่งพิมพ์เพื่อเผยแพร่ความรู้

การถ่ายทอดความรู้

ครูแกนฟ้าได้ถ่ายทอดความรู้ด้านกิจกรรมไร้สารพิษ ดังนี้

- ◆ **การศึกษาในระบบ** เป็นวิทยากรบรรยายแนวทางการทำกิจกรรมไร้สารพิษให้แก่นักเรียนระดับมัธยมและนักศึกษาระดับอุดมศึกษา ทั่วประเทศ
- ◆ **การศึกษานอกระบบ** สอนและถ่ายทอดความรู้ให้แก่นักเรียนโรงเรียนสัมมาสิกขาศีรชะอโตก และโรงเรียนสัมมาอาชีพสิกขาศีรชะอโตก
- ◆ **การศึกษาตามอัธยาศัย** กลุ่มผู้สนใจซึ่งมีทั้งกลุ่มที่มาดูงานในศีรชะอโตก และที่เชิญไปเป็นวิทยากรบรรยายและสาธิต ปีละกว่า ๑๐,๐๐๐ คน ทั้งในประเทศและต่างประเทศ
- ◆ เป็นผู้ริเริ่มจัดตั้งเครือข่ายกิจกรรมไร้สารพิษ แห่งประเทศไทย ซึ่งในปัจจุบันมีเครือข่าย ๕๗ เครือข่าย และจำนวนสมาชิกกว่า ๒๓,๐๐๐ คน ทั่วประเทศ

วิธีการถ่ายทอดความรู้

ครูแก่นฟ้าถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้สนใจในหลายลักษณะ อาทิ

- ◆ การเป็นวิทยากรบรรยายทั้งในชุมชน ในประเทศและต่างประเทศ
- ◆ สอนและถ่ายทอดให้นักเรียนในโรงเรียนสามัญศึกษาศรีสะเกษอโคกและโรงเรียน
สัมมาอาชีวศึกษาศรีสะเกษอโคก
- ◆ การสาธิตและการฝึกปฏิบัติจริงในชุมชนศรีสะเกษอโคก
- ◆ การปฏิบัติตนเป็นผู้อยู่อย่างง่าย ทำงานเพื่อผู้อื่น รับประทานอาหาร
มังสวิรัตมือเดียว ทำงานโดยไม่รับเงินเดือน ซึ่งถือเป็นวิธีการสอนในทำนอง
“ทำให้ดู อยู่ให้เห็น”

การที่ครูแก่นฟ้า แสนเมือง เป็นบุคคลผู้ทรงภูมิปัญญาด้านเกษตรกรรม (กสิกรรมไร้สารพิษ) เป็นผู้สร้างสรรค์และสืบสานภูมิปัญญาดังกล่าวมาอย่างต่อเนื่อง จนเป็นที่ยอมรับของสังคมและชุมชน จึงได้รับยกย่องเชิดชูเกียรติจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ให้เป็นครูภูมิปัญญาไทย เพื่อทำหน้าที่ถ่ายทอดภูมิปัญญาในการจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ตามนัยแห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๕๔๕

ครูแก่นฟ้า แสนเมือง เกิดเมื่อวันที่ ๒๓ กันยายน ๒๕๔๙ ที่อำเภอเชียงยืน จังหวัดมหาสารคาม เป็นบุตรคนที่ ๓ ในจำนวน ๖ คน ของนายทองใบและนางคำแปลง แสนเมือง ปัจจุบันอุทิศตนรับใช้ ศาสนาอยู่ในชุมชนศิระชะอโศก

การศึกษา

- ◆ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๗ จากโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด
- ◆ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ จากโรงเรียนขอนแก่นวิทยายน จังหวัดขอนแก่น
- ◆ ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นต้น (ปวช.) จากวิทยาลัยเทคนิคไทย-เยอรมันขอนแก่น
- ◆ นักเรียนทุน เอ เอฟ เอส (AFS.)
- ◆ วิศวกรรมศาสตรบัณฑิต (ไฟฟ้า) จากสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

เกียรติคุณที่ได้รับ

- ◆ พ.ศ. ๒๕๕๖ ครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๓ ด้านเกษตรกรรม (กสิกรรมไร้สารพิษ)
จากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ

นางสาวขวัญดิน สิงห์คำ

ครุภูมิปัญญาไทย ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

คำประกาศเกียรติคุณ

นางสาวขวัญดิน สิงห์คำ

ครุภูมิปัญญาไทย ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ครูขวัญดิน สิงห์คำ เกิดเมื่อวันที่ ๕ เมษายน พ.ศ. ๒๕๔๘ ที่จังหวัดศรีสะเกษ เป็นผู้ศึกษาและปฏิบัติธรรม โดยการนำหลักธรรมะสู่การปฏิบัติในชีวิตปัจจุบัน โดยเน้นในเรื่องของธรรมะ การศึกษา และอาชีพ ที่ไม่เบียดเบียนผู้อื่นและธรรมชาติ ริเริ่มเผยแพร่แนวคิดในเรื่องของการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในเรื่องของการจัดสมดุลสิ่งแวดล้อม ด้วยการปรับปรุงดินโดยไม่ใช้สารเคมี เผยแพร่ให้สมาชิกชุมชนศิระชะอโคกใช้ปุ๋ยชีวภาพ น้ำหมักชีวภาพ การแปรรูปอาหารจากผักและผลไม้ จนเกิดเครือข่ายที่เป็นคุณประโยชน์ต่อชีวิต สุขภาพของมนุษย์ สัตว์ และสิ่งแวดล้อม

การที่ครูขวัญดินได้นำความรู้ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ตนเองศึกษาค้นคว้า ค้นพบ ฝึกฝนจนประสบความสำเร็จแล้วนำไปเผยแพร่ สอน ถ่ายทอดให้ผู้อื่นได้เรียนรู้ นำไปปฏิบัติจนประสบความสำเร็จเป็นประโยชน์โดยรวมแก่สังคม จึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ให้เป็นครุภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๓ ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประจำปี พุทธศักราช ๒๕๕๖

นางสาวขวัญดิน สิงห์คำ

ครูภูมิปัญญาไทย

ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ครูขวัญดิน สิงห์คำ เป็นผู้ก่อตั้งชุมชนศิระชะอโคก ที่ตำบลกระแซง อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ ก่อตั้งโรงเรียนสัมมาสิกขาศิระชะอโคก ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาแบบบูรณาการ เป็นผู้ริเริ่มการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การปรับปรุงดินโดยไม่ใช้สารเคมี ซึ่งเป็นคุณประโยชน์ต่อชีวิตและธรรมชาติ

การศึกษา ชีวิต และการทำงาน

ครูขวัญดินได้ศึกษาพุทธศาสนาหลายแนวทาง ในที่สุดได้ตัดสินใจปฏิบัติตามแนวคำสอนของสมเด็จพระโพธิธิราชหรือสันตือโคกตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๑๙ เป็นต้นมา โดยถือปฏิบัติศีล ๕ ลดละอบายมุขในขั้นแรก จากนั้นปฏิบัติลดละความสุขส่วนตัวมาโดยลำดับ

เมื่อลาออกจากราชการครูในสังกัดกรมสามัญศึกษา ได้ริเริ่มการจัดการศึกษาแบบบูรณาการ ในปี พ.ศ. ๒๕๓๓ ณ ชุมชนศิระชะอโคก ต่อมาในปี ๒๕๔๐ ได้รับอนุญาตให้จัดตั้งโรงเรียนสัมมาสิกขาศิระชะอโคก เป็นการศึกษาเอกชนตามมาตรา ๑๕(๓) โดยดำรงตำแหน่งครูใหญ่คนแรก

โรงเรียนสัมมาสิกขาศิระชะอโคก เป็นโรงเรียนที่จัดการศึกษาตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ปัจจุบันมีนักเรียนจำนวน ๒๑๐ คน ซึ่งมุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้มีศีลเด่น ให้มีประสิทธิภาพการประกอบสัมมาชีพ และเน้นกระบวนการเรียนรู้แบบพุทธ ซึ่งเน้นการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนเป็นอันดับแรก เนื่องจากหลักศาสนาเชื่อว่า จิตวิญญาณเป็นประธานของสิ่งทั้งปวง เมื่อพัฒนาได้แล้ว การพัฒนาด้านอื่น ๆ ก็เกิดขึ้นได้ไม่ยาก หลักศาสนาพุทธสามารถนำมาใช้พัฒนาด้านความมั่นคงทางอารมณ์ได้ เป็นการนำไปสู่การยกระดับจิตใจให้มีความสุข

ผู้เรียนและผู้สอนจะถือศีลแปดหรือศีลห้า ละ เลิกอบายมุข รับประทานอาหารมังสวิรัต รวมทั้งมุ่งอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและประเพณีไทยที่ดั้งเดิม เปิดโอกาสให้ฝึกปฏิบัติวิชาชีพและนำไปประกอบเป็นสัมมาอาชีพได้ สร้างเจตคติที่ดีต่อการทำงานและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี จนในที่สุดนักเรียนสามารถนำความรู้จากการเรียนรู้

มาบูรณาการกับ**ศิลปะ**และ**ทักษะ**การทำงานไม่แยกส่วนจากกัน แล้วนำไปพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

การเรียนรู้

ครูขวัญดินได้ศึกษาแนวคิดจากพระพุทธศาสนา โดยได้เลือกปฏิบัติตามแนวคำสอนของสมณะโพธิรักษ์ การดูงานด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และเกษตรอินทรีย์จากต่างประเทศ เช่น เกาหลีใต้ ญี่ปุ่น พม่า มาเลเซีย ไต้หวัน และจากการเรียนรู้

และปฏิบัติด้วยตนเอง

องค์ความรู้

ครูขวัญดินเป็นผู้ศึกษาและปฏิบัติธรรมโดยการนำหลักธรรมสู่การปฏิบัติในชีวิตประจำวัน เน้นในเรื่องของธรรมะ การศึกษา และอาชีพ โดยได้ลาออกจากการเป็นข้าราชการครูโรงเรียนกัณฑ์วิทยาสมาธิ เพื่อดำเนินการตามปณิธานของตนเอง ดังนี้

๑. ริเริ่มก่อตั้งการศึกษาระบบบุญนิยมที่ชุมชนวัฒนธรรมศิระะอโศก จังหวัดศรีสะเกษ โดยก่อตั้งโรงเรียนสัมมาสิกขาศิระะอโศก โรงเรียนสัมมาอาชีวะสิกขาศิระะอโศก และศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ๑๐ ศูนย์

๒. ปฏิบัติและเผยแพร่แนวคิดในเรื่องของการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (การจัดสมดุลสิ่งแวดล้อม) ด้วยการปรับปรุงดิน การไม่ใช้สารเคมี การใช้ปุ๋ยชีวภาพ น้ำหมักชีวภาพ การแปรรูปอาหารจากผักและผลไม้ จนประสบความสำเร็จ

กระบวนการถ่ายทอด

ครูขวัญดินได้ทำการสอน ถ่ายทอดและเผยแพร่องค์ความรู้ดังนี้

๑. การศึกษาในระบบ เป็นครูใหญ่และเป็นครูผู้สอนในโรงเรียนสัมมาสิกขาศิระะอโศก โรงเรียนสัมมาอาชีวะสิกขาศิระะอโศก และโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ สถาบันราชภัฏต่าง ๆ

๒. การศึกษาตามอัธยาศัย เป็นวิทยากรเรื่องการจัดสมดุลสิ่งแวดล้อมให้แก่กลุ่มแม่บ้าน เกษตรกรในประเทศ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน กลุ่มผู้สนใจด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เครือข่ายกสิกรรมไร้สารพิษแห่งประเทศไทย ๒๐ เครือข่าย องค์กรบุญนิยม ๙๖ องค์กร ฯลฯ

เนื้อหาการถ่ายทอด

เนื้อหาการถ่ายทอดของครูวิทยุติณส่วนใหญ่เน้นหนักไปในเรื่องของการจัดสมดุลสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดผลกระทบในทางที่ดีต่อร่างกายและจิตใจของมนุษย์ ภายใต้สโลแกนว่า “สร้างโลกสวยด้วยมือเรา” ได้แก่

๑. การปรับปรุงดิน
๒. ปุ๋ยชีวภาพ
๓. น้ำหมักชีวภาพ
๔. ชยะวิทยา
๕. การพัฒนาจิตใจมนุษย์และคุณภาพชีวิต
๖. การแปรรูปอาหารจากผักและผลไม้
๗. การแพทย์ทางเลือก
๘. การทำกิจกรรมไร้สารพิษ
๙. การรักษาดิน
๙. การปลูกป่าและการรักษาป่า
๑๐. การปฏิบัติธรรม

วิธีการถ่ายทอดความรู้

ครูวิทยุติณมีวิธีการถ่ายทอดความรู้หลากหลายวิธีดังนี้

๑. เป็นวิทยากรบรรยายความรู้
๒. การสาธิตเพื่อให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติจริง
๓. การถ่ายทอดแก่สมาชิกหรือผู้เรียนที่เข้ามาพักอาศัยเพื่อการเรียนรู้ในชุมชน

ศิระชะอโศก

๔. การประชุมประจำเดือนเครือข่ายกสิกรรมไร้สารพิษ
๕. การถ่ายทอดผ่านศูนย์การเรียนรู้ต่าง ๆ
๖. การให้มีตลาดกลางผลิตภัณฑ์ไร้สารพิษ
๗. การถ่ายทอดผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น เอกสาร สิ่งพิมพ์ วีดีโอ ทีวี วิทยุชุมชน

การที่ ครูขวัญดิน สิงห์คำ เป็นบุคคลผู้ทรงภูมิปัญญาด้านการจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นผู้สร้างสรรค์และสืบสานภูมิปัญญาดังกล่าวมา อย่างต่อเนื่องจนเป็นที่ยอมรับของสังคมและชุมชน จึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติจาก สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ให้เป็นครุภูมิปัญญาไทย เพื่อทำ หน้าที่ถ่ายทอดภูมิปัญญาในการจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และ การศึกษาตามอัธยาศัย ตามนัยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒ และ ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๕๔๕

ครูขวัญดิน สิงห์คำ เกิดเมื่อวันที่ ๕ เดือนเมษายน พ.ศ. ๒๕๔๘ ณ บ้านเลขที่ ๒๓
อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ เป็นบุตรคนที่ ๒ ในจำนวน ๓ คนของนายแดงและนางถ้ำ
สิงห์คำ

การศึกษา

- ◆ สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี จากวิทยาลัยครูมหาสารคาม

เกียรติคุณที่เคยได้รับ

- ◆ พ.ศ. ๒๕๖๖ ได้รับรางวัลครูดีเด่น จากกระทรวงศึกษาธิการ
- ◆ พ.ศ. ๒๕๖๔ ได้รับรางวัลองค์กรดีเด่นที่สนับสนุนการศึกษานอกโรงเรียน
- ◆ พ.ศ. ๒๕๖๓ ได้รับรางวัลผู้หญิงเก่ง สาขาสตรีกับสิ่งแวดล้อม
- ◆ พ.ศ. ๒๕๖๒ ได้รับรางวัลศูนย์การเรียนรู้ดีเด่น ของจังหวัดศรีสะเกษ
- ◆ พ.ศ. ๒๕๕๐ ได้รับรางวัลศูนย์การเรียนรู้ตัวอย่างของกรมการศึกษานอกโรงเรียน
- ◆ พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้รับรางวัลผู้ใหญ่บ้านดีเด่น จากกระทรวงมหาดไทย
- ◆ พ.ศ. ๒๕๔๖ ครุภูมิปัญญาไทยรุ่นที่ ๓ ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

นายทองเจริญ ดาเหลา

ครูภูมิปัญญาไทย ด้านศิลปกรรม (หมอลำกลอน)

คำประกาศเกียรติคุณ
นายทองเจริญ ดาเหลา
ครูภูมิปัญญาไทย ด้านศิลปกรรม (หมอลำกลอน)

ครูทองเจริญ ดาเหลา เกิดเมื่อวันที่ ๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๘๕ ที่จังหวัดอุบลราชธานี เป็นผู้สืบสานศิลปปะการประพันธ์และการแสดงหมอลำจากบิดาและอา เป็นผู้เชี่ยวชาญสร้างสรรค์และพัฒนาศิลปปะการประพันธ์กลอนลำ การร้องกลอนลำ และการแสดงด้วยการนำวัฒนธรรมอีสานในเรื่องของวรรณกรรมท้องถิ่น ประเพณี วิถีชีวิต และประวัติศาสตร์ มาประพันธ์เป็นบทกลอนลำ สะท้อนให้เห็นถึงความรักความผูกพันของคนในท้องถิ่น สอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมไว้ในบทประพันธ์ เพื่อเป็นแนวทางชีวิตที่ดีสำหรับผู้ชม สร้างสรรค์ผลงานที่มีคุณค่าประเภทกลอนลำทางสั้น กลอนลำทางยาว กลอนลำเตี้ย ไว้เป็นสมบัติและเกียรติภูมิของชาวอีสาน

การที่ครูทองเจริญ ดาเหลา นำความรู้ด้านศิลปกรรม (หมอลำกลอน) ที่ตนเองได้ศึกษาค้นคว้า ค้นพบ ทดลองจนประสบความสำเร็จแล้วไปเผยแพร่ สอน ถ่ายทอด ให้ผู้อื่นได้เรียนรู้นำไปปฏิบัติจนประสบความสำเร็จ เป็นประโยชน์โดยรวมแก่สังคม จึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติจาก สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ให้เป็นครูภูมิปัญญาไทยรุ่นที่ ๓ ด้านศิลปกรรม (หมอลำกลอน) ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๕๖

ครูทองเจริญ ดาเหลา

ครูภูมิปัญญาไทย

ด้านศิลปกรรม (หมอลำกลอน)

ครูทองเจริญ ดาเหลา จากจังหวัดอุบลราชธานี เป็นผู้สืบสาน ศิลปะการประพันธ์และการแสดงหมอลำจากบิดาและอา เป็นผู้เชี่ยวชาญ สร้างสรรค์และพัฒนาศิลปะการประพันธ์กลอนลำ การร้องกลอนลำ และการแสดงด้วยการนำวัฒนธรรมอีสานในเรื่องของวรรณกรรมท้องถิ่น ประเพณี วิถีชีวิต และประวัติศาสตร์ มาประพันธ์เป็นบทกลอนลำ สะท้อน ให้เห็นถึงความรักความผูกพันของคนในท้องถิ่น สอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมไว้ในบท ประพันธ์ เพื่อเป็นแนวทางชีวิตที่ดีสำหรับผู้ชม สร้างสรรค์ผลงานที่มีคุณค่าประเภท กลอนลำทางสั้น กลอนลำทางยาว กลอนลำเตี้ย ไว้เป็นสมบัติและเกียรติภูมิของชาวอีสาน

การศึกษา ชีวิตและการทำงาน

ครูทองเจริญ เกิดในครอบครัวที่มีฐานะยากจน บิดามารดาประกอบอาชีพ ทำนา รายได้น้อยและมีลูกมาก ทำให้ความเป็นอยู่ในครอบครัวฝืดเคือง คุณพ่อคง ดาเหลา จึงหา อาชีพเสริมด้วยการเป็นหมอลำ รับจ้างลำตามงานต่างๆ จนเริ่มมีชื่อเสียงในนาม “หมอลำคง ดาเหลา” ได้ค่าตัวครั้งละ ๗๕ ถึง ๑๕๐ บาท ซึ่งในครั้งนั้นเป็นการช่วยให้ความเป็นอยู่ของ ครอบครัวดีขึ้น หมอลำคง ดาเหลา ได้เรียนวิชาการลำและลำมูลกระจายได้ถึง ๗ กัณฑ์ ซึ่งมีหมอลำจำนวนไม่มากนักที่จะทำได้ นอกจากนี้ยังแต่งกลอนลำขึ้นเองเป็นจำนวนมาก สร้าง ชื่อเสียงเป็นที่รู้จักทั่วอีสาน มีลูกศิษย์มาเรียนวิชาการลำมากมายทั้งคนไทยและประเทศ เพื่อนบ้าน เช่น ลาว เป็นต้น

ในปีพ.ศ. ๒๔๘๘ บิดาครูทองเจริญล้มป่วยด้วยโรคไข้ทรพิษหรือโรคฝีดาษ (ทาง ภาคอีสานเรียกว่าโรคเมงาบ) และเสียชีวิตไปด้วยวัยเพียง ๓๓ ปี ซึ่งขณะนั้นครูทองเจริญ อายุเพียง ๓ ปี การเสียชีวิตของบิดา ประกอบกับเป็นช่วงสงครามโลกครั้งที่ ๒ เครื่องอุปโภค บริโภค อาหาร ยา และเวชภัณฑ์ ต่าง ๆ มีราคาสูงและหายาก เกิดความขาดแคลนไปทั่ว ทำให้ครอบครัวดาเหลาอยู่ในภาวะลำบากอีกครั้ง

หลังจากบิดาเสียชีวิตลง มารดาของครูทองเจริญขาดที่พึ่ง จึงตัดสินใจแต่งงาน ใหม่กับคุณพ่ออยู่คง และมีบุตรด้วยกันอีก ๓ คน ทำให้ความเป็นอยู่ในครอบครัวยิ่งอึดอัด ขัดสนลงไปอีก

เมื่อจบการศึกษาภาคบังคับแล้วครูทองเจริญจำต้องทิ้งการศึกษา เพื่อออกมาทำงานรับจ้างช่วยเหลือครอบครัวอีกแรงหนึ่งโดยการรับจ้างเลี้ยงวัวควาย เลี้ยงม้าให้คุณอา (สอง ดาเหला) ซึ่งเป็นน้องสาวของบิดา เนื่องจากในสมัยนั้นการสัญจรไปมายังลำบาก ต้องใช้ม้าเป็นพาหนะหลักในการเดินทาง ในวัย ๑๑ ปี ครูทองเจริญทำงานจ้างและรับใช้คุณอาแล้ว ก็มีโอกาสดูฝึกฝนเล่าเรียนการล่ากลอนซึ่งมีใจรัก สร้างรากฐานในการเป็นหมอลำอาชีพตามที่ใฝ่ฝัน จนกระทั่งมีโอกาสได้ฝึกฝนเรียนรู้จากครูกลอนลำที่มีชื่อเสียงอีกหลายท่าน อาทิ หมอลำทองมาก จันทลือ ศิลปินแห่งชาติ เก็บประสบการณ์จากครูหมอลำจนสามารถลำประชันกับหมอลำดัง ๆ ในสมัยนั้น นอกจากนี้ยังสามารถแต่งกลอนลำที่มีเอกลักษณ์เป็นของตัวเอง กลายเป็นหมอลำที่มีชื่อเสียงคนหนึ่งของอีสาน

การเรียนรู้

การเกิดในครอบครัวตระกูลหมอลำ ทำให้ครูทองเจริญถูกหล่อหลอม บ่มเพาะ และเติบโตขึ้นมาท่ามกลางสิ่งแวดล้อมที่เต็มไปด้วยความไพเราะเสนาะหู เสียงลำของคุณอาเคน ดาเหလာสอนลูกศิษย์ลูกหา โดยบทกลอนลำของบิดาซึ่งตกทอดมาถึงน้องชายน้องสาวและตัวครูทองเจริญซึ่งเป็นบุตรชาย คุณอาเคน ดาเหला เป็นผู้สืบทอดและแสดงกลอนลำจนมีชื่อเสียงทั่วภาคอีสาน ได้รับการยกย่องเป็น “ศิลปินแห่งชาติ”

ครูทองเจริญมีความใฝ่ฝันและตั้งใจแน่วแน่ที่จะเป็นหมอลำเช่นเดียวกับบิดา เนื่องจากได้มีโอกาสเห็นบทกลอนลำลายมือบิดาที่แต่งไว้เป็นหนังสือผูกห่อผ้าซึ่งครูทองเจริญเก็บไว้บูชาจนปัจจุบัน หมอลำเคน ดาเหला ผู้เป็นคุณอาของครูทองเจริญได้แต่งจิ้งหะท่วงทำนองกลอนลำใส่จนกลายเป็นกลอนลำมีชีวิตชีวาอย่างยิ่ง ครูทองเจริญเริ่มเข้าสู่วงการหมอลำกับคุณอาเคน ดาเหला โดยรับเลี้ยงม้า ทำงานรับใช้ทุกอย่าง เพื่อแลกกับวิชาการล่ากลอนจนมีความชำนาญมากขึ้นทุกที

เมื่ออายุได้ ๑๘ ปี “ทองเจริญ ดาเหला” เริ่มออกกลางานแสดงเต็มตัว ได้รับค่าตอบแทนครั้งละ ๒๐-๕๐ บาท จนกระทั่งในปีพ.ศ. ๒๕๐๔ จึงติดตามคุณอาเคน ดาเหला และคุณอาคำภา ฤทธิพิศ (ภรรยาหมอลำเคน ดาเหला) มาตั้งสำนักงานหมอลำที่จังหวัดอุบลราชธานี ชื่อ “ศ.ภิมณัฒดารุ่ง” ครูทองเจริญเริ่มแสดงหมอลำเพื่อหาประสบการณ์ โดยไปอยู่กับหมอลำคำดี สารผล สังกัดสมาคมหมอลำอีสาน จังหวัดขอนแก่น ซึ่งเป็นสมาคมหมอลำแห่งแรกในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ท่านจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ อดีตนายกรัฐมนตรีของไทยเป็นผู้ก่อตั้งให้

ครูทองเจริญฝึกหัดหาประสบการณ์โดยการเป็นหมอลำที่จังหวัดขอนแก่นเป็นเวลา ๔-๕ ปี ค่าตัวในการแสดงขึ้นเป็นครั้งละ ๕๐๐-๖๐๐ บาท ซึ่งนับว่าเป็นหมอลำที่มีค่าตัวสูงพอสมควรในยุคนั้น โดยเฉพาะการที่ครูทองเจริญสามารถแต่งกลอนลำได้ด้วยตนเอง จึงสร้างชื่อเสียงขจรขยายเป็นที่รู้จักของมหาชนไปทั่วถึงประเทศลาว เริ่มได้จับคู่ลำกับหมอลำฝ่ายหญิงที่มีชื่อในขณะนั้นหมอลำหญิงที่มักจะจับคู่แสดงด้วยกันคือ เสี้ยม สุขสำราญ จันทร์เพ็ญ วุฒิเสลา กองศรี กาแก้ว แสงวง ทองไทย สมจิตร สิทธิธรรม และบุญช่วง เต๋นดวง ซึ่งได้เป็นคู่ชีวิตในเวลาต่อมา

ครูทองเจริญมีโอกาสได้แสดงการลำร่วมกับหมอลำรุ่นพี่ที่มีชื่อเสียงในสมัยนั้น เช่น บุญเพ็ง ไผ่ผิวชัย คำภา ฤทธิพิศ บุญยืน สีใส บุญยัง สุภาพ บุญมี บุญครอง และหนูเวียง แก้วประเสริฐ ซึ่งล้วนแต่มีฝีมือในการเล่นในการลำอย่างเยี่ยมยอด การได้ลำประกบคู่หมอลำรุ่นพี่ที่มีชื่อเสียงมีผลให้ครูทองเจริญได้ฝึกฝนฝีมือจนเพียงพอร่วม ประกอบกับมีกลอนลำของคุณพ่อคง ดาเหला ซึ่งเต็มไปด้วยอารมณ์รส เข้มคมเป็นพื้นฐาน จึงสามารถต่อกรกับรุ่นพี่ได้อย่างสนุกสนานสมศักดิ์ศรี อีกทั้งยังได้กำลังใจอันมหาศาลจากคุณแม่ชาวดาเหला ซึ่งปลื้มใจในความตั้งใจจริงของบุตรชายที่จะดำเนินรอยตามบิดา ครูทองเจริญจะขึ้นลำหรือจะแต่งกลอนลำครั้งใดก็จะระลึกถึงคุณพ่อคง ดาเหलाเพื่อเป็นกำลังใจเสมอ

องค์ความรู้

ผลการประพันธ์กลอนการลำกลอนของครูทองเจริญ ดาเหला มีจำนวนมากมาย ซึ่งนับเป็นหมอลำกลอนไม่กี่คนที่สามารถแต่งกลอนเป็นของตัวเองได้อย่างไพเราะและมีสาระกินใจ ผลงานการประพันธ์บทกลอนลำที่มีชื่อเสียงและได้บันทึกเทปออกจำหน่ายเผยแพร่ต่อสาธารณชน คือ

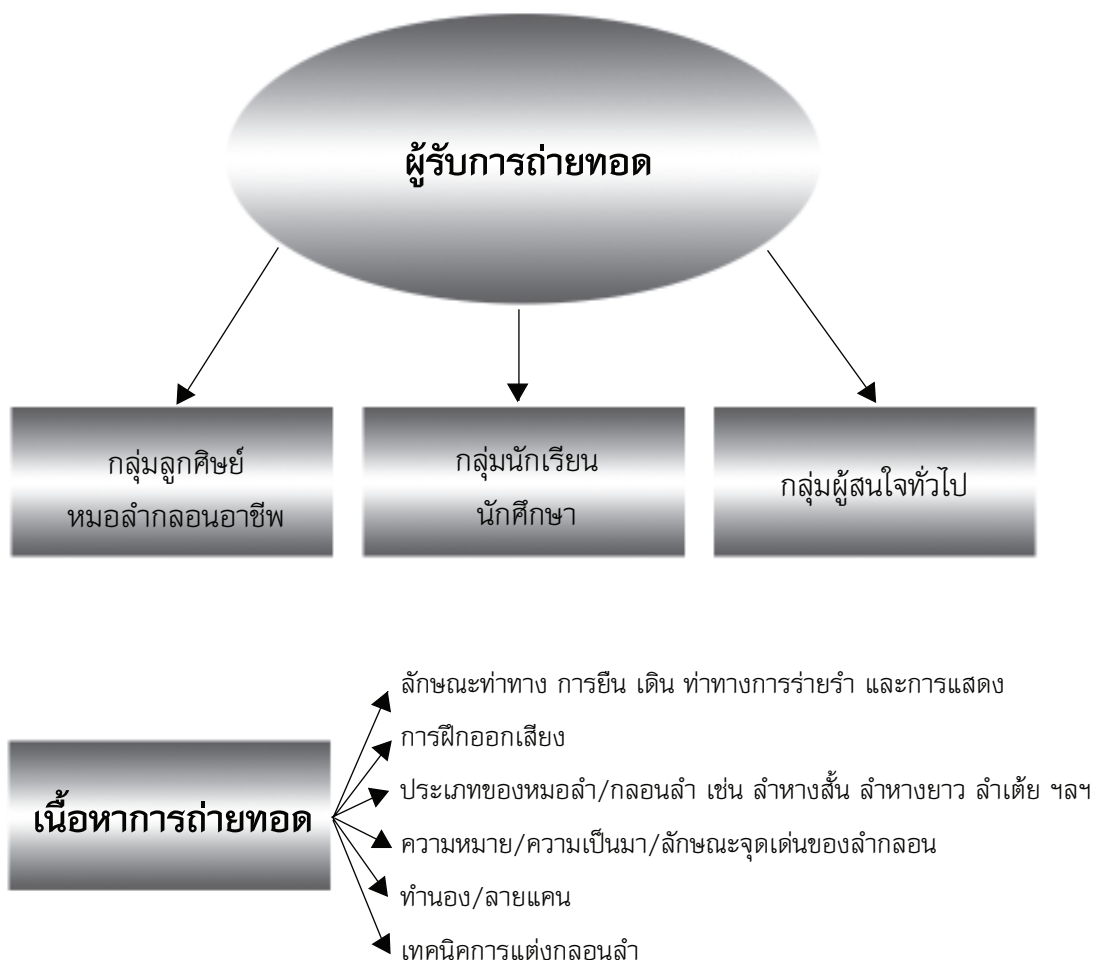
ปี ๒๕๒๗	ชุดที่ ๑ (ตลับที่ ๑)	อัลบั้ม คุษเชียงเรื่องซาอูฯ
	ชุดที่ ๒ (ตลับที่ ๒)	อัลบั้ม ประวัติพระธาตุพนม
	ชุดที่ ๓ (ตลับที่ ๓)	อัลบั้ม ประวัติเวียงจันทร์
	ชุดที่ ๔ (ตลับที่ ๔)	อัลบั้ม ลำกลอนมหามันส์ ชุดที่ ๑
ปี ๒๕๒๘	ชุดที่ ๕ (ตลับที่ ๕)	อัลบั้ม ลำกลอนมหามันส์ ชุดที่ ๒
ปี ๒๕๓๗	ชุดที่ ๖ (ตลับที่ ๖)	อัลบั้ม โขง ชี มูล
	ชุดที่ ๗ (ตลับที่ ๗)	อัลบั้ม ล่องโขงสู่พนมเปญ
	ชุดที่ ๘ (ตลับที่ ๘)	อัลบั้ม สะพานพี่น้องไทยลาว
	ชุดที่ ๙ (ตลับที่ ๙)	อัลบั้ม พระพุทธเจ้าเข้าสู่ปรินิพพาน
	ชุดที่ ๑๐ (ตลับที่ ๑๐)	อัลบั้ม ห้ามเอาเมียสอง

ปี ๒๕๕๐ ชุดที่๑๑ (ตลับที่ ๑๑) อัลบั้ม ชุดอนุรักษ์ดอนเจ้าปู่
ชุดที่๑๒ (ตลับที่ ๑๒) อัลบั้ม ชุดอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ชุดผลิตสื่อเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ของสถาบันวิจัยวลัยรุกเวช มหาวิทยาลัยมหาสารคาม และสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม

การถ่ายทอดความรู้

ครูทองเจริญ ดาเหลา ได้ดำเนินการถ่ายทอดความรู้ด้าน “หมอลำกลอน” อย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลา ๔๐ ปีเศษ โดยมีรูปแบบ วิธีการ เนื้อหา และผู้รับการถ่ายทอด ดังนี้

วิธีการถ่ายทอด

ครูทองเจริญ มีเทคนิคและวิธีการถ่ายทอดให้กับผู้เรียน/ลูกศิษย์ มีรูปแบบวิธีการที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยภาพรวมแล้วมีวิธีการถ่ายทอดโดยการอธิบาย บรรยาย สาธิตให้ฝึกปฏิบัติ ทดสอบ และปฏิบัติจริง

สำหรับวิธีการที่ถ่ายทอดให้กับผู้เรียนที่แตกต่างกัน เช่น

- กลุ่มลูกศิษย์หมอลำกลอนอาชีวะ ผู้เรียนจะต้องมาเรียนที่บ้าน ฝึกปฏิบัติจริง โดยจะต้องให้เรียนรู้พื้นฐานของหมอลำกลอนและหมอลำทุกประเภท โดยสอนจากเรื่องง่ายไปหายาก ฝึกปฏิบัติให้เกิดทักษะและสิ่งสำคัญผู้เรียนต้องสังเกตติดตามครูอย่างใกล้ชิด เพื่อให้เกิดซึมซับรับเอาองค์ความรู้ของครูเป็นแบบอย่างในการไปประกอบอาชีพต่อไป
- กลุ่มนักเรียน นักศึกษา ในสถานศึกษาต่างๆ ส่วนมากจะเป็นการเรียนรู้ ความ เป็นมา ความสำคัญ และคุณค่าของมรดกทางศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น ฉะนั้นวิธีการจึง เป็นการบรรยาย สาธิตและฝึกปฏิบัติบางส่วนเท่านั้น
- กลุ่มผู้สนใจทั่วไป จะมีการถ่ายทอดและเรียนรู้ผ่านสื่อวิทยุกระจายเสียงและ เทปคาสเซ็ท รวมทั้งการถ่ายทอดผ่านเวทีแสดง และการประชุมสัมมนา เป็นต้น

การที่ครูทองเจริญ ดาเหลา เป็นบุคคลผู้ทรงภูมิปัญญาด้านศิลปกรรม (หมอลำ กลอน) เป็นผู้สร้างสรรค์และสืบสานภูมิปัญญาดังกล่าวมาอย่างต่อเนื่อง จนเป็นที่ยอมรับ ของสังคมและชุมชน จึงได้รับยกย่องเชิดชูเกียรติ จากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ให้เป็นครุภูมิปัญญาไทย เพื่อทำหน้าที่ถ่ายทอดภูมิปัญญาในการ จัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ตาม นัยแห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๕๔๕

ครูทองเจริญ ดาเหลา อายุ ๖๑ ปี เกิดเมื่อวันที่ ๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๘๕ ที่อำเภอ
ตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี เป็นบุตรคนที่ ๓ ในจำนวน ๔ คนของนายคงและนางขาว ดาเหลา
และมีน้องต่างบิดาอีก ๓ คน สมรสกับนางสาวบุญช่วง ดวงเด่น มีบุตรชาย ๓ คน

การศึกษา

- ◆ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ โรงเรียนบ้านหนองเต่า
ตำบลหนองเต่า อำเภอตระการพืชผล
จังหวัดอุบลราชธานี

เกียรติคุณที่ได้รับ

- ◆ พ.ศ. ๒๕๓๙ เกียรติบัตรผู้นำท้องถิ่นในการสืบสานวัฒนธรรมไทย
จากสภาวัฒนธรรมจังหวัดอุตรธานี
- ◆ พ.ศ. ๒๕๔๒ เกียรติบัตรผู้ร่วมฟื้นฟูอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย
สาขาการแสดงพื้นบ้าน จากสมาคมหมอลำแห่งประเทศไทย
โล่เกียรติยศ ผู้ชนะเลิศประกวดหมอลำกลอน
จากเทศบาลนครอุตรธานี
- ◆ พ.ศ. ๒๕๔๖ โล่เชิดชูเกียรติ ศิลปินอีสานแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง
(หมอลำกลอน) จากสถาบันวิจัยศิลปะและวัฒนธรรมอีสาน
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- ◆ พ.ศ. ๒๕๔๖ ครูภูมิปัญญาไทยรุ่นที่ ๓ ด้านศิลปกรรม (หมอลำกลอน)
จากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ

นายบุญเกิด พิมพ์วรเมธากุล

ครุภูมิปัญญาไทย ด้านปรัชญา ศาสนาและประเพณี

คำประกาศเกียรติคุณ
นายบุญเกิด พิมพัวร์เมธากุล
ครุภูมิปัญญาไทย ด้านปรัชญา ศาสนาและประเพณี

ครูบุญเกิด พิมพัวร์เมธากุล เกิดเมื่อวันที่ ๒๓ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๘๖ ที่จังหวัดขอนแก่น เป็นผู้สืบสานและฟื้นฟูจารีต วัฒนธรรม ประเพณี เรื่อง ฮีด-คอง-คะลำ ผญา ซึ่งเป็นภูมิปัญญาสำคัญของปราชญ์แห่งภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มาปรับประยุกต์และบูรณาการเผยแพร่เป็นองค์ความรู้ สำหรับใช้เป็นแนวทางในการดำรงชีวิตของประชาชนและเยาวชนผ่านผลงานเขียนด้านปรัชญา ศาสนา และประเพณี อย่างหลากหลาย

การที่ครูบุญเกิด พิมพัวร์เมธากุล นำความรู้ด้านปรัชญา ศาสนาและประเพณี ที่ตนเองได้ศึกษา ค้นคว้า ค้นพบ ทดลองจนประสบความสำเร็จแล้วไปเผยแพร่ สอนถ่ายทอด ให้ผู้อื่นได้เรียนรู้ นำไปปฏิบัติจนประสบความสำเร็จ เป็นประโยชน์โดยรวมแก่สังคม จึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ จากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ให้เป็นครุภูมิปัญญาไทยรุ่นที่ ๓ ด้านปรัชญา ศาสนา และประเพณี ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๕๖

นายบุญเกิด พิมพัวร์เมธากุล

ครุภูมิปัญญาไทย

ด้านปรัชญา ศาสนาและประเพณี

ครูบุญเกิด พิมพัวร์เมธากุล จากจังหวัดขอนแก่น เป็นผู้สืบสาน และฟื้นฟู จารีต วัฒนธรรม โดยเฉพาะเรื่อง ฮีด - คอง - คะล่ำ ซึ่งถือว่าเป็นวิถีชีวิตชาวอีสาน และเรื่อง ฆะหย่า ซึ่งเป็นภูมิปัญญาสำคัญของปราชญ์แห่งภาคตะวันออกเฉียงเหนือมาปรับประยุกต์และบูรณาการเผยแพร่เป็นองค์ความรู้ สำหรับใช้เป็นแนวทางในการดำรงชีวิตของประชาชน และเยาวชน โดยเขียนเป็นตำราและจัดพิมพ์เผยแพร่ นอกจากนี้ยังได้นำความรู้เรื่อง ฮีด - คอง - คะล่ำ และคำฆะหย่าออกเผยแพร่ทางวิทยุกระจายเสียงโดยจัดรายการ “วัฒนธรรมและภูมิปัญญา” ที่สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดขอนแก่น ซึ่งมีผู้รับฟังจำนวนมากทั้งในจังหวัดขอนแก่นและต่างจังหวัด

การศึกษา ชีวิตและการทำงาน

ครูบุญเกิด พิมพัวร์เมธากุล เกิดในตระกูลชาวนา บิดาของครูบุญเกิดเคยบวชเรียนมีความรู้เรื่องอักษรขอม อักษรธรรม และอักษรไทยน้อย สามารถอ่านคัมภีร์ไบเบิลได้ นอกจากนี้ยังเคยเป็นพระธุดงค์ ฟีกสมาธิตามหลักธรรมทางพุทธศาสนาอยู่หลายพรรษา ซึ่งแม้จะลาสิกขาบทมาครองเรือนเป็นเพศบรรพชิตแล้ว ก็ยังคงรักษาศีลห้าอย่างเคร่งครัด เป็นประจำทุกวัน ในวันธรรมสวนะก็จะรักษาศีลแปดและพาครอบครัวใส่บาตรทุกเช้า เมื่อมีงานบุญตามฮีตต่างๆ ของประเพณีชาวอีสาน จะเป็นผู้นำชาวบ้านประกอบพิธีกรรมต่างๆ ตามความเชื่อของคนอีสานในแต่ละฮีต จนมีชาวบ้านทั้งตำบลโคกสีและตำบลใกล้เคียงอื่นๆ เกิดความศรัทธาจัดดอกไม้ ธูปเทียน และเครื่องสักการะเดินทางมากราบไหว้ประจำทุกปี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงเดือนเมษายนก่อนวันสงกรานต์ จะมีชาวบ้านจากถิ่นใกล้เคียงเกี่ยวกันมาปิละไม่น้อยกว่าสิบเล่ม แล้วชาวบ้านเหล่านั้นจะพากันนอนค้างที่บ้านอย่างน้อยสองคืน โดยจะพากันสวดมนต์ไหว้พระ นั่งสมาธิ แล้วอาบน้ำมนต์ และนำด้ายผูกแขนกลับไปฝากญาติพี่น้องผู้ไม่ได้มาด้วยตนเอง ด้วยเชื่อว่าจะปราศจากโรคภัยและมีแต่ความโชคดี จนคนทั้งหลายขนานนามว่า “พ่อธรรมพิมพ์” ครูบุญเกิดจึงได้เรียนรู้และซึมซับความรู้ต่างๆ และคติการดำรงชีวิตที่ดั่งงามของชาวอีสานมาตั้งแต่เยาว์วัย

บิดาของครูบุญเกิด เป็นผู้เห็นความสำคัญของการศึกษา จึงสนับสนุนให้บุตรชายมีโอกาสได้ศึกษาเล่าเรียนให้สูงขึ้นหลังจากครูบุญเกิดจบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ ที่โรงเรียนประชาบาลจนครูบุญเกิดจบ มัธยมศึกษาปีที่ ๖ จากโรงเรียนขอนแก่นวิทยายน ได้สมัครไปเรียนต่อครูมูลที่โรงเรียนฝึกหัดครูนครราชสีมา โดยเป็นนักเรียนทุนของจังหวัดขอนแก่น เมื่อจบครูมูลได้วุฒิครู ป.ใน ปี พ.ศ. ๒๔๙๕ แล้วสอบบรรจุได้เป็นครูประชาบาล เมื่อเดือนกันยายน พ.ศ. ๒๔๙๕ ที่โรงเรียนบ้านหนองตาไก่ ตำบลสีชมพู อำเภอุมหม่ จังหวัดขอนแก่น ปัจจุบันโรงเรียนนี้อยู่ในเขต

อำเภอสีชมพู

ในช่วงปี พ.ศ. ๒๔๙๕-๒๔๙๘ ชีวิตครูประชาบาลของครูบุญเกิด เป็นชีวิตที่ลำบากแสนเข็ญเพราะต้องเดินทางด้วยเท้าไม่มียานพาหนะใด ๆ ทั้งสิ้น ยิ่งถ้าเป็นฤดูฝนต้องสะพายทั้งกระเป๋าเสื้อผ้าและรองเท้าแล้วเดินด้วยเท้าเปล่า จากที่ว่าการอำเภอุมหม่ไปตามทางเกวียนเป็นบางช่วง ลัดเลาะไปตามคันทนาและป่าดงเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งต้องใช้เวลาเดินทางถึง ๒ วัน ๒ คืน ทั้งๆ ที่ระยะทางห่างเพียง ๓๕ กิโลเมตร

ตลอดระยะเวลา ๓ ปี ที่ครูบุญเกิดสอนอยู่โรงเรียนบ้านหนองตาไก่ ครูใหญ่จะมอบหมายให้เป็นผู้ไปประชุมประจำเดือน และรับเงินเดือนแทนครูทุกคนในโรงเรียนทุกเดือน ซึ่งทางราชการให้เวลาเดินทางไปปฏิบัติหน้าที่คราวละ ๕ วัน กล่าวคือเดินทางขาไปจากโรงเรียนถึงอำเภอุมหม่ ๒ วัน ใช้เวลาประชุมประจำเดือน ๑ วัน และใช้เวลาเดินทางขากลับถึง ๒ วัน ในแต่ละเดือนที่ครูบุญเกิดเดินทางไปประชุมประจำเดือนที่อำเภอุมหม่ ครูบุญเกิดได้แวะพักกินอยู่หลับนอนกับชาวบ้านในหมู่บ้านต่างๆ ตามเส้นทางที่ผ่าน ทำให้ได้คลุกคลีสนิทสนมและได้เรียนรู้วิถีชีวิต ความเชื่อ ตลอดจนจารีตประเพณีของชาวอีสานในถิ่นทุรกันดารเป็นอย่างดี

ต่อมาในระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๙๘ - ๒๕๐๐ ครูบุญเกิดได้ย้ายจากโรงเรียนบ้านหนองตาไก่ มาเป็นครูในเขตอำเภอมืองขอนแก่นอันเป็นภูมิลำเนาของตน โดยได้ไปสอนที่โรงเรียนบ้านซำจาน ตำบลบ้านค้อ อำเภอมืองขอนแก่น ซึ่งอยู่ห่างจากตัวเมืองขอนแก่นประมาณ ๒๕ กิโลเมตร และห่างจากบ้านเกิดอันเป็นภูมิลำเนาของครูบุญเกิด ๕๐ กิโลเมตร ถนนหนทางจากโรงเรียนมาถึงตัวเมืองขอนแก่นก็ทุรกันดารต้องอาศัยทางเกวียนและทางคนเดินเท้า แต่ยังคงดีกว่าที่โรงเรียนเก่าที่อำเภอุมหม่ เพราะสามารถขี่จักรยานไปมาได้ทุกฤดู ครูบุญเกิดได้ขออาศัยกุฏิวัดบ้านซำจานซึ่งพอมือห้องว่างอยู่เป็นที่พักพิง และอาศัยข้าวกันบาตรจากหลวงพ่อฝ่าย เจ้าอาวาสวัดบ้านซำจานแบ่งให้กินทั้งมือเช้า

และมือเที่ยง ส่วนมือเย็นต้องอดและปฏิบัติตนเหมือนพระเถร
ในวัด

ช่วงระยะเวลา ๓ ปี ที่ครูบุญเกิดอาศัยอยู่ในกุฏิวัด
บ้านชำจาน นอกจากจะได้ทำวัตรสวดมนต์เป็นนิจเหมือนพระ
เถรแล้ว ยังได้เรียนรู้จารีตสิบสองเดือนของคนอีสานหรือ “ฮีด
สิบสอง” โดยวิธีปฏิบัติจริงร่วมกับพระเถรและชาวบ้านเมื่อมี
งานบุญต่างๆ ตามแต่ละเดือนหรือแต่ละฮีด ความที่เป็นคนใฝ่รู้
ตั้งนั้นเมื่อมีงานบุญตามฮีดต่างๆ ซึ่งแต่ละหมู่บ้านหรือแต่ละวัด
จัดขึ้นตามประเพณีฮีดสิบสอง ครูบุญเกิดก็มักจะขี้จรรย์กันไป
ร่วมงานบุญกับชาวบ้านทุกงาน ทำให้ครูบุญเกิดซึมซับและเรียนรู้ ฮีด - คอง ของชาว
อีสานอย่างลึกซึ้ง

ครูบุญเกิด เป็นผู้ที่มีลักษณะนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียน มีความขยันอดทน ฉะนั้นในขณะที่
เป็นครูประจำบาลจึงได้ศึกษาหาความรู้จากตำราต่างๆ เพื่อเลื่อนวิทยฐานะด้วยตนเอง โดย
การสมัครสอบวิชาชุดครู ตามระเบียบและกฎเกณฑ์ของกระทรวงศึกษาธิการ และสอบ
ได้วุฒิศู พ.ม. (ประโยคครูพิเศษมัธยม) ในปี พ.ศ. ๒๕๐๐ ซึ่งสอบปีเดียวได้ครบทั้ง ๔ ชุด
วิชา มีชุดวิชาครู, ชุดภาษาไทย, ชุดสังคมศึกษา และชุดวิทยาศาสตร์ ทำให้ชื่อเสียง
ของครูบุญเกิดเลื่องลือรู้จักไปทั่วในบรรดาครูประจำบาลของจังหวัดขอนแก่นสมัยนั้น

เมื่อสอบได้วุฒิศู พ.ม.แล้ว ครูบุญเกิดได้ลาออกจากการเป็นครูประจำบาล แล้ว
เดินทางเข้ากรุงเทพฯ สมัครเข้าศึกษาระดับปริญญาตรีที่วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร
(ปัจจุบันคือมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ) ในเดือนเมษายน พ.ศ. ๒๕๐๐ นั้นเอง โดย
สมัครเป็นนักศึกษาภาคค่ำหรือภาค “Twilight” และในช่วงเช้าก็ได้งานทำโดยไปสมัครเป็น
ครูโรงเรียนราษฎร์ที่โรงเรียนวัดมณฑลพิทยาลัยประตูน้ำ เขตปทุมวัน ได้บรรจุเป็นครูประจำชั้น
ม.๖ ก สอนวิชาภาษาไทย ตั้งแต่ชั้น ม.๖ จนถึงชั้น ม.๘ สอนอยู่โรงเรียนนี้ได้หนึ่งปี พอถึง
เดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๕๐๑ คณะกรรมการโรงเรียนภารตวิทยาลัย เสาชิงช้า พระนคร ประกาศ
รับสมัครครูใหญ่ทางหนังสือพิมพ์ จึงไปสมัครและสอบสัมภาษณ์เป็นภาษาอังกฤษผ่าน ได้
เป็นครูใหญ่ที่โรงเรียนภารตวิทยาลัย ตั้งแต่นั้นจนถึงปี พ.ศ. ๒๕๐๔ จึงลาออกเพราะสอบ
บรรจุครูกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้ลำดับที่ ๑ ของประเทศ ได้บรรจุเป็นครู
ใหญ่โรงเรียนวัดเจ้ามูล บางกอกใหญ่ ธนบุรี

ครูบุญเกิด เป็นครูใหญ่โรงเรียนวัดเจ้ามูลอยู่ปีเศษก็ลาออก เพื่อไปเป็นอาจารย์
สอนในระดับสถาบันฝึกหัดครู ซึ่งขณะนั้นมีทั้งโรงเรียนฝึกหัดครูและวิทยาลัยครู โดยในปี
พ.ศ. ๒๕๐๕ ได้เป็นอาจารย์ที่โรงเรียนฝึกหัดครูพระนคร ติดกับพระศรีมหาธาตุ และ

ณ ที่นั้น ครูบุญเกิดได้ใช้เวลาว่างหลังเลิกสอนนักเรียนแล้ว ไปกราบนมัสการสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า (พิมพ์ อดมธโร) เจ้าอาวาสวัดพระศรีมหาธาตุ ซึ่งเป็นคนจังหวัดอุบลราชธานีเกือบทุกเย็น โดยได้แลกเปลี่ยนแนวความคิดเกี่ยวกับภาษาถิ่นอีสาน และเรื่องที่เกี่ยวข้องกับ “ฮีด - คอง - คะลำ” สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้ามีเมตตาต่อครูบุญเกิดเป็นอย่างดี ถ้าเย็นวันไหนครูบุญเกิดไม่ออกไปพบที่วัด ท่านจะใช้ให้เณรมาตามครูบุญเกิดที่บ้านพักครู ให้ไปพบที่กุฏิท่าน การมีโอกาสได้พบปะพระเถระผู้ใหญ่เป็นประจำและบ่อยครั้งเช่นนี้ทำให้ครูบุญเกิดยิ่งสนใจในภาษาถิ่นอีสาน ซึ่งเป็นภาษาแม่ของตนและ ฮีด - คอง - คะลำ อันเป็นวิถีชีวิตของชาวอีสานซึ่งเป็นวิถีชีวิตบรรพบุรุษของตนเองอย่างแท้จริง

การเรียนรู้

การใช้ชีวิตอยู่ในชนบทและเกิดในครอบครัวที่เคร่งครัดและปฏิบัติตนอยู่ในทำนองคลองธรรม หรืออยู่ ฮีด - คอง - คะลำ ของชาวอีสานนั้น เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ครูบุญเกิดได้ซึมซับและซาบซึ้งกับ “มุนมัง” หรือมรดกที่บรรพบุรุษอีสานได้สั่งสมไว้

การศึกษาในท้องถิ่นบ้านเกิด และการศึกษาในสถานศึกษาต่างจังหวัด การศึกษาโดยการศึกษาจากตำรับตำราเพื่อสอบปรับวุฒิการศึกษาด้วยตนเอง รวมทั้งการศึกษาในกรุงเทพฯ ๗ ทำให้ครูบุญเกิดต้องศึกษาและอ่านตำรับตำราจำนวนมาก จึงเกิดองค์ความรู้ที่ได้วิเคราะห์และสังเคราะห์จน “ตกผลึก” โดยเฉพาะด้านจารีตประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของชาวอีสาน ครูบุญเกิดจึงเกิดแรงบันดาลใจที่จะศึกษาและรวบรวมองค์ความรู้ด้านวัฒนธรรมประเพณี ความเชื่อ คติธรรมในการดำรงชีวิต และประเพณีต่าง ๆ ของชาวอีสาน จนเกิดผลงานมากมาย อาทิ พจนานุกรมภาษาถิ่นอีสาน (เว้าอีสาน) บทความเอกสาร ตำราเกี่ยวกับ ฮีด - คอง - คะลำ และคำผะเหยา ซึ่งเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นอีสานที่ควรอนุรักษ์ให้คงอยู่

องค์ความรู้

ครูบุญเกิดเป็นผู้ที่ได้ชื่อว่ามีความรู้ด้านวัฒนธรรม ประเพณี คติธรรม ความเชื่อของอีสานเป็นอย่างดี องค์ความรู้ดังกล่าว คือ การรวบรวมประเพณี ฮีด-คอง-คะลำ หนังสือฮีด-คอง-คะลำ วิถีชีวิตชาวล้านช้างและไทอีสาน การจัดทำสารานุกรมไทยอีสาน

การรวบรวมคำสุภาชิตคำสอนหรือ “พญา” ซึ่งจากการค้นคว้าเอกสาร ตำราโบราณเป็นจำนวนมาก คุรุบุญเกิดให้ข้อคิดว่า “คำพญา” น่าจะเขียนว่า “พะทยา” จึงจะถูกต้อง เพราะสมัยก่อนนั้น ยังไม่มีการใช้ “ญ” ในภาษาอีสาน เนื่องจากตัวอักษรในคำภีร์โบราณของคนอีสานนั้นใช้ตัว “อักษรไทน้อย” ซึ่งไม่มีตัว “ญ” เลย การรวบรวมและวิเคราะห์ประเพณีอีสานซึ่งเป็นตำราที่มีการใช้แพร่หลายทั่วไป ตลอดจนพจนานุกรมภาษาถิ่นอีสาน(เว้าอีสาน) ซึ่งเป็นที่นิยมและใช้เป็นเอกสารหลักในการอ้างอิงของนิสิต นักศึกษา ตลอดจน คุรุบาอาจารย์และผู้สนใจทั่วไปเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้คุรุบุญเกิดยังเป็นผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นอย่างลุ่มลึก เมื่อมีงานหรือกิจกรรมในจังหวัดและต่างจังหวัดที่เกี่ยวข้องกับประเพณีวัฒนธรรม ก็มักจะเป็นผู้หนึ่งที่ได้รับการเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิให้ข้อมูลและความรู้ที่ถูกต้องอยู่เสมอมา

การถ่ายทอดความรู้

คุรุบุญเกิดสอน ถ่ายทอด และเผยแพร่องค์ความรู้ ดังนี้

การศึกษาในระดับ

เป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ด้านวัฒนธรรม ประเพณี ปรัชญา ศาสนา วิถีชีวิต คติธรรม ความเชื่อท้องถิ่น ฯลฯ ให้แก่ ผู้เรียนในระดับ ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา

การศึกษาตามอัธยาศัย

ถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้สนใจจากหน่วยงานภาครัฐ และเอกชน เผยแพร่ผ่านบทความ ในวารสาร ทั่วไปและวารสารด้านวัฒนธรรมทั้งในจังหวัด ขอนแก่นและต่างจังหวัด

เนื้อหา

คุรุบุญเกิดเป็นผู้ที่มีความรู้กว้างขวางและนับได้ว่าเป็นปราชญ์ท่านหนึ่งของชาวอีสาน เป็นผู้ที่มิลูกศิษย์มาขอความรู้ทั้งกับตัวท่านโดยตรง และจำนวนมากที่ติดตามและเรียนรู้จาก ตำราและเอกสารที่ท่านสร้างสรรค์ไว้ ดังนี้

- สารานุกรมวัฒนธรรมไทยภาคอีสาน (เล่ม ๑, ๓, ๔, ๕, ๑๑, ๑๒ และ ๑๓)
- ประเพณีอีสานและเกร็ดโบราณคดีไทยอีสาน
- มรดกไทยอีสาน ฉบับสมบูรณ์
- พจนานุกรมภาษาถิ่นอีสาน (เว้าอีสาน)
- พะทยา ภูมิปัญญาท้องถิ่นอีสาน

- ฮีด คอง คะลำ วิถีชีวิตชาวอีสาน
- พระพุทธศาสนาสำหรับเยาวชน เล่ม ๑ เล่ม ๒ เล่ม ๓

นอกจากนี้ผลงานชุดแรก ๆ ที่ครูบุญเกิดได้เขียนและรวบรวมที่เกี่ยวกับการสอบ
เทียบวุฒิของครูในสมัยนั้น คือ

- วิชาครู ชุดครู พ.ม. ฉบับกระเป๋
- หนังสือวิชาครูภาษาไทย ชุดครู พ.ม. ฉบับกระเป๋
- หนังสือวิชาครูสังคัมศึกษา ชุดครู พ.ม. ฉบับกระเป๋
- หนังสือเฉลย - เก็งข้อสอบ วิชาภาษาไทย ชุดครู พ.ม.
- หนังสือเฉลย - เก็งข้อสอบ วิชาครู ชุดครู พ.ม.
- หนังสือเฉลย - เก็งข้อสอบ วิชาสังคัมศึกษา ชุดครู พ.ม.
- หนังสือเฉลย - เก็งข้อสอบ วิชาภาษาไทย ชุดครู พ.กศ.
- หนังสือเฉลย - เก็งข้อสอบ วิชาครู ชุดครู พ.กศ.
- หนังสือเฉลย - เก็งข้อสอบ วิชาสังคัมศึกษา ชุดครู พ.กศ. ฯลฯ

วิธีการถ่ายทอดความรู้

ครูบุญเกิดมีวิธีการถ่ายทอดองค์ความรู้อย่างหลากหลายวิธี ดังนี้

- การเขียน รวบรวม เรียบเรียงเป็นหนังสือ เอกสารพิมพ์เผยแพร่
- การบรรยาย เป็นวิทยากรรับเชิญจากมหาวิทยาลัยและสถานศึกษาต่างๆ
- การร่วมกิจกรรมและช่วยเหลือด้านวัฒนธรรมประเพณีที่จังหวัดขอนแก่นจัดขึ้น
เช่น งานเทศบาลใหม่และประเพณีผูกเสี่ยว ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๒๕ จนถึงปัจจุบัน
- การจัดรายการวิทยุของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จ.ขอนแก่น
- การใช้ตัวเองเป็นสื่อในการถ่ายทอดวัฒนธรรม ประเพณีอีสานในทุกสถานที่
และทุกโอกาส

ครูบุญเกิด พิมพ์วรรณเมธากุล เกิดเมื่อวันที่ ๒๓ พฤษภาคม ๒๔๘๖ ที่บ้านหนองเต่า ตำบลโคกสี อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น เป็นบุตรคนที่ ๓ ในจำนวน ๖ คน ของนายพิมพ์และนางคำแปลง สมรสกับนางสาวนภาพร โคตรอุตร มีบุตร ๗ คน เป็นบุตรชาย ๓ คนและบุตรหญิง ๔ คน

การศึกษา

- ◆ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ โรงเรียนบ้านหนองบัวน้อย จังหวัดขอนแก่น
- ◆ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ จากโรงเรียนขอนแก่นวิทยายน จังหวัดขอนแก่น
- ◆ ประกาศนียบัตรครู (ครูป.) จากโรงเรียนฝึกหัดครูนครราชสีมา
- ◆ พิเศษประโยคครูประถม (พ.ป.) สมัครงสอบ กระทรวงศึกษาธิการ
- ◆ พิเศษครูมัธยม (พ.ม.) สมัครงสอบ กระทรวงศึกษาธิการ
- ◆ การศึกษาศาสตรบัณฑิต (กศ.บ.) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

เกียรติคุณที่ได้รับ

- ◆ พ.ศ. ๒๕๔๕ ประกาศเกียรติคุณและรางวัลราชมงคสรเสริญ ผู้มีผลงานดีเด่นทางวัฒนธรรม สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จากสถาบันราชมงคสร
- ◆ พ.ศ. ๒๕๔๖ ครูภูมิปัญญาไทยรุ่นที่ ๓ ด้านปรัชญา ศาสนา และประเพณี จากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

นายประพนธ์ พลอยพุ่ม

ครุภูมิปัญญาไทย ด้านปรัชญา ศาสนา และประเพณี

คำประกาศเกียรติคุณ
นายประพนธ์ พลอยพุ่ม
ครูภูมิปัญญาไทย ด้านปรัชญา ศาสนา และประเพณี

ครูประพนธ์ พลอยพุ่ม เกิดเมื่อวันที่ ๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๓๓ ที่จังหวัดขอนแก่น ศึกษาเรียนรู้ประเพณีชีวิตของโตดำ (ไทซ่งดำ) จากบรรพบุรุษ ริเริ่ม ฟันฟู ส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณีวิถีชีวิตของโตดำให้กลับมามีความเข้มแข็ง จัดทำแผนที่ชุมชนโบราณ แหล่งประวัติศาสตร์ และก่อตั้งศูนย์วัฒนธรรมโตดำ เพื่อเป็นแหล่งการเรียนรู้ด้านปรัชญา ศาสนา และประเพณีของโตดำ และเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดเลย

การที่ครูประพนธ์ พลอยพุ่ม นำความรู้ด้านปรัชญา ศาสนา และประเพณี ที่ตนเองได้ศึกษาค้นคว้า ค้นพบ ทดลองจนประสบความสำเร็จแล้วไปเผยแพร่ สอน ถ่ายทอด ให้ผู้อื่นได้เรียนรู้ นำไปปฏิบัติจนประสบความสำเร็จ เป็นประโยชน์โดยรวมแก่สังคม จึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ให้เป็นครูภูมิปัญญาไทยรุ่นที่ ๓ ด้านปรัชญา ศาสนา และประเพณี ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๕๖

นายประพนธ์ พลอยพุ่ม

ครุภูมิปัญญาไทย

ด้านปรัชญา ศาสนา และประเพณี

ครูประพนธ์ พลอยพุ่ม จากจังหวัดเลย เป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในประเพณีวิถีชีวิตของไทดำ (ไทซ่งดำ) โดยศึกษาเรียนรู้จากบรรพบุรุษ เป็นผู้ริเริ่มการฟื้นฟู ส่งเสริมและอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีวิถีชีวิตของไทดำให้กลับมามีความเข้มแข็ง จัดทำแผนที่ ชุมชนโบราณ แหล่งประวัติศาสตร์ และก่อตั้งศูนย์วัฒนธรรมไทดำ เพื่อเป็นแหล่งการเรียนรู้ ด้านปรัชญา ศาสนา ประเพณีของไทดำ และส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดเลย

การศึกษา ชีวิตและการทำงาน

ครูประพนธ์ พลอยพุ่ม เกิดในตระกูลข้าราชการ บิดาเป็นข้าราชการชั้นผู้น้อยในศาลจังหวัดขอนแก่น มารดาประกอบอาชีพค้าขาย เนื่องจากเป็นบุตรคนเดียวของบิดามารดาและเป็นเด็กเฉลียวฉลาดเรียนรู้ได้รวดเร็ว จึงเข้าเรียนก่อนเกณฑ์จบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ ตั้งแต่อายุเพียง ๘ ปีเศษ ได้ศึกษาต่อในอีกหลายจังหวัดและในกรุงเทพฯ จนสุดท้ายศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ที่โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย แต่ยังไม่ทันได้สอบไล่ปลายปีเนื่องจากป่วยเป็นไขมาเลเสียชีวิตก่อน

ด้วยเหตุผลเพื่อความสะดวกในการเดินทางไปเรียนหนังสือ ครูประพนธ์จึงมาอาศัยอยู่กับครอบครัวคุณตาคุณยายซึ่งเป็นครอบครัวใหญ่ในกรุงเทพฯ ๙ คุณตาซึ่งประกอบอาชีพทนายความ มีนิสัยรักความเป็นธรรม โอบอ้อมอารี มักจะช่วยเหลือลูกความที่ถูกเอารัดเอาเปรียบไม่ได้รับความเป็นธรรม โดยไม่คำนึงถึงค่าจ้างรางวัล ทำให้ทุกคนในครอบครัวต้องดิ้นรนและช่วยกันประกอบสัมมาชีพเพื่อเพิ่มรายได้ โดยเปิดร้านขายข้าวแกงรับเหมาก่อสร้างถนน และซ่อมแซมบ้าน ด้วยเหตุนี้ความรู้ด้านช่างและการก่อสร้างจึงติดตัวครูประพนธ์ตั้งแต่นั้นมา นอกจากนี้คุณยายซึ่งเป็นผู้ที่ใฝ่ใจในพระพุทธศาสนาอย่างแรงกล้า จะถือศีล ทำบุญตักบาตร ฟังธรรมอย่างสม่ำเสมอเป็นนิตยัมภ์ ทั้งยังชักนำให้ทุกคนในครอบครัวได้ใกล้ชิดกับพระพุทธศาสนา ล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่ขัดเกลาอุปนิสัยให้ครูประพนธ์รักความเป็นธรรม รับหลักธรรมในพุทธศาสนามาใช้ในการดำรงชีวิต มีจิต

สาธารณะที่ต้องการช่วยเหลือผู้อื่นและสังคมอย่างแรงกล้ามาตั้งแต่เยาว์

ในปีพ.ศ. ๒๕๐๕ ครูประพนธ์มีโอกาสไปเยี่ยมญาติซึ่งรับราชการประจำสำนักงานแขวงการทางเลย และด้วยความสามารถส่วนตัวทำให้มีโอกาสเข้าร่วมงานกับแขวงการทางจังหวัดเลย ทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยนายช่างสำรวจก่อสร้างประจำแขวงรับผิดชอบในการเขียนแปลนทางหลวงทุกสายในจังหวัดเลย ซึ่งเป็นโอกาสให้ครูประพนธ์ได้พบเห็นถ้ำที่มีภาพเขียนสี ศิลปะของมนุษย์สมัยก่อนประวัติศาสตร์ ชุมชนโบราณ โบราณสถาน โบราณวัตถุต่าง ๆ เหล่านี้ได้นำมาเขียนรายละเอียดในแผนที่จังหวัดเลย เป็นคนแรกในปีพ.ศ. ๒๕๐๘ เป็นประโยชน์ต่อทางราชการและการศึกษา ครูประพนธ์มีความประทับใจในชุมชนของชาวไทดำ ที่บ้านนาป่าหนาด หมู่ ๔ ตำบลเขาแก้ว อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย อันเป็นจุดเริ่มต้นของการเข้าไปผูกพันกับวัฒนธรรมของ “ไทดำ” อย่างแนบแน่น

การเรียนรู้

ในวัยเด็กครูประพนธ์มีโอกาสติดตามบิดากลับไปเยี่ยมบ้านเกิดที่อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี เพื่อร่วมทำพิธีสักการะบรรพชนซึ่งเป็นชนเชื้อสายมอญ ญาติทางบิดาได้พาไปท่องเที่ยวตามหมู่บ้าน “ไทดำ” หรือ “ไทโขงดำ” ซึ่งท้องถิ่นเรียกกันว่า “ลาวโซ่ง” เกิดความประทับใจเมื่อเห็นว่าในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในปัจจุบันยังมีกลุ่มชน “ไทดำ” ที่สามารถรักษาวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี เครื่องนุ่งห่ม ภาษาและสำเนียงที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเองไว้ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีความเชื่อว่าคนอีสานมีเชื้อสายเผ่าพันธุ์เดียวกันกับลาวโซ่งหรือไทดำ สร้างความประทับใจ ฝังใจในวัฒนธรรมและความเป็นอยู่ของไทดำ สิ่งที่น่าสนใจไม่รู้ลืมในครั้งนั้นคือ การได้รับคำบอกเล่าว่าผู้ปกครองหรือหัวหน้าเผ่าของไทดำจะมีสัญลักษณ์ เป็นผ้าหลากสีเย็บติดต่อกันเป็น “วงกลม” ติดอยู่กับหลังเสื้อคลุมซึ่งจะสวมใส่ในโอกาสสำคัญ เช่น งานประจำปี งานบุญประเพณีขึ้นปีใหม่ในเดือนสิบ โดยเสื้อคลุมนี้สามารถสวมใส่ได้ทั้งสองด้าน มีสัญลักษณ์ของหัวหน้าเผ่าเย็บติดไว้เพียงด้านเดียว เมื่อไม่ประสงค์จะใช้งานหรือใช้ในโอกาสไม่สำคัญก็จะกลับเอาสัญลักษณ์ไว้ข้างในเสื้อ

จากพื้นฐานความรักและประทับใจในวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของ “ไทดำ” มาตั้งแต่วัยเด็ก เมื่อได้พบชุมชนบ้านนาป่าหนาด หมู่ ๔ ตำบลเขาแก้ว ซึ่งเป็นชาวไทดำทั้งหมด ได้พบพูดคุยกับ “นายบุญชม ทันหา” ผู้อาวุโสในหมู่บ้าน ซึ่งชาวไทดำเรียกว่า “พ่อไซ่น” ได้

เห็นสื่อกลุ่มที่มีสัญลักษณ์ของหัวหน้าเผ่าไทดำ และได้ “ผูกเสี่ยว” เป็นเพื่อนรักกับ “นายสันติ ทันทา” บุตรชายคนเล็กของ “พ่อโชน” ซึ่งรับราชการอยู่ในกระทรวงมหาดไทย ยิ่งทำให้ครูประพนธ์ ใกล้ชิดกับชาวไทดำ เข้าใจในวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตของ ไทดำมากยิ่งขึ้นไปอีก จึงตั้งใจว่าเมื่อมีโอกาสจะอนุรักษ์และ ส่งเสริมให้ไทดำที่บ้านนาป่าหนาดเป็นที่รู้จักและยอมรับในสังคม ให้จงได้

องค์ความรู้

ครูประพนธ์ มีองค์ความรู้ด้านวัฒนธรรม ประเพณี และประวัติศาสตร์อย่างดี จาก คุณตาซึ่งเป็นผู้มีความรู้กว้างขวาง และจากการศึกษาด้วยตนเองจากตำรับตำราต่าง ๆ โดยเฉพาะองค์ความรู้ต่าง ๆ ในด้านท้องถิ่นอีสาน และองค์ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม ประเพณี วรรณคดี และความเชื่อของชาว “ไทดำ” เนื่องจากมีโอกาสสัมผัสกับชาวไทดำตั้งแต่เยาว์วัย และได้มีโอกาสใกล้ชิดผูกพันเป็น “เสี่ยว” กับลูกชายของหัวหน้าเผ่าชาวไทดำ ประกอบกับการทำงานดำรงชีพและการตั้งถิ่นฐานที่จังหวัดเลย ซึ่งเป็นบ้านเกิดของภรรยา ส่งผลให้ ครูประพนธ์มีความเข้าใจในวัฒนธรรมของไทดำอย่างลุ่มลึก

ในปีพ.ศ. ๒๕๓๗ ครูประพนธ์รับตำแหน่งประธานสภาวัฒนธรรมจังหวัดเลย จึงพยายามส่งเสริมผลักดันให้ไทดำที่บ้านนาป่าหนาด ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีต้นทุนทางสังคมสูง มีความสมัครสมานสามัคคี มีความกลมเกลียวและสามารถรักษาวัฒนธรรม ประเพณี สำเนียง ภาษาและการแต่งกายไว้ได้อย่างเหนียวแน่น ให้มีการตั้ง “ศูนย์วัฒนธรรมไทดำนาป่าหนาด” ขึ้นเป็นแห่งแรกได้สำเร็จ เมื่อวันที่ ๒๘ กันยายน พ.ศ. ๒๕๓๙ นอกจากนี้ ครูประพนธ์ได้ริเริ่ม ส่งเสริมให้มีการฟื้นฟูวัฒนธรรม ประเพณี และการละเล่นต่าง ๆ ของ ไทดำให้กลับมามีความเข้มแข็ง คงอยู่เป็นที่รู้จักของเยาวชนรุ่นหลัง จัดทำแผนที่ชุมชน โบราณและแหล่งประวัติศาสตร์ จนนับได้ว่า “ศูนย์วัฒนธรรมไทดำนาป่าหนาด” เป็น แหล่งเรียนรู้ด้านปรัชญา ศาสนา ประเพณีไทดำ และเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงมานุษยวิทยา ที่สมบูรณ์ยิ่งแห่งหนึ่งในประเทศไทย ส่งผลให้วัฒนธรรม “ไทดำ” มีการสืบสานและได้รับการยอมรับและสนใจจากสังคม สามารถสืบต่อให้เป็นมรดกอันน่าภาคภูมิใจไปในรุ่นลูกหลาน

การถ่ายทอดความรู้

ครูประพนธ์ได้ถ่ายทอดความรู้ด้านวัฒนธรรม ประเพณีของไทยดำ ดังนี้

- ◆ **การศึกษาในระบบ** บรรยายถ่ายทอดความรู้ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณี ของจังหวัดเลย และวัฒนธรรมไทดำใน แก่นักเรียน นักศึกษา ในสถานศึกษา
- ◆ **นอกระบบ** เป็นวิทยากรให้แก่ผู้มาเยือนแหล่งท่องเที่ยวใน จังหวัดเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ความเป็นมา แหล่ง ศิลปวัฒนธรรมต่าง ๆ ในจังหวัดให้แก่ักเรียน นัก ศึกษา ผู้สนใจทั่วไป
- ◆ **ตามอัธยาศัย** เป็นผู้ทรงภูมิปัญญาในการถ่ายทอดความรู้ด้าน ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมเกี่ยวกับไทดำให้แก่ผู้ สนใจทั่วไป โดยการเผยแพร่ทางสถานีวิทยุหลาย คลื่นในจังหวัด

วิธีการถ่ายทอดความรู้

ครูประพนธ์ถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้สนใจในหลายลักษณะ อาทิ

- ◆ จัดทำแผนที่จังหวัดเลยระดับอำเภอและจังหวัด แผนที่ชุมชนโบราณในจังหวัด แผนที่แหล่งโบราณสถานและโบราณวัตถุ และแผนที่วัฒนธรรมในการเลือกตั้ง เพื่อเป็นสื่อในการเรียนรู้ประวัติศาสตร์
- ◆ การเป็นวิทยากรบรรยายทั้งในชุมชน ในจังหวัดและต่างจังหวัด
- ◆ จัดรายการวิทยุหลายรายการและหลายคลื่นเผยแพร่ในจังหวัดเลยและจังหวัด ไกลเคียง สัปดาห์ละ ๔ วัน ซึ่งเป็นรายการที่มีคนรับฟังอย่างแพร่หลาย ใน นาม “ลุงเขี้ยวไขขาว”
- ◆ เป็นวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิด้านประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของจังหวัดเลย

การที่ครูประพนธ์ พลอยพุ่ม เป็นบุคคลผู้ทรงภูมิปัญญาด้านปรัชญา ศาสนา และ ประเพณี เป็นผู้สร้างสรรค์และสืบสานภูมิปัญญาดังกล่าวมาอย่างต่อเนื่อง จนเป็นที่ ยอมรับของสังคมและชุมชนจึงได้รับยกย่องเชิดชูเกียรติจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ให้เป็นครูภูมิปัญญาไทย เพื่อทำหน้าที่ถ่ายทอดภูมิปัญญาในการ จัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ตาม นัยแห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๕๔๕

ครูประพนธ์ พลอยพุ่ม เกิดเมื่อวันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๓ ที่ตำบลพระลับ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น เป็นบุตรชายคนเดียวของนายแปลกและนางเล็ก พลอยพุ่ม สมรสกับนางสาวทুম สิंहสุวรรณ มีบุตรชาย ๔ คน

การศึกษา

- ◆ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ โรงเรียนเทศบาล ๒ สวนสนุก จังหวัดขอนแก่น
- ◆ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ จากโรงเรียนขอนแก่นวิทยายน จังหวัดขอนแก่น
- ◆ ศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย แต่ไม่ได้สอบไล่

เกียรติคุณที่ได้รับ

- ◆ พ.ศ. ๒๕๒๘ บุคลากรดีเด่นทางวัฒนธรรม
- ◆ พ.ศ. ๒๕๔๒ คนดีศรีเมืองเลย จากกระทรวงมหาดไทย
- ◆ พ.ศ. ๒๕๔๖ ครุภูมิปัญญาไทยรุ่นที่ ๓ ด้านปรัชญา ศาสนา และประเพณี จากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

นายผาย สร้อยสระกลาง

ครุภูมิปัญญาไทย ด้านเกษตรกรรม

คำประกาศเกียรติคุณ
นายผาย สร้อยสระกลาง
ครุภูมิปัญญาไทย ด้านเกษตรกรรม

ครูผาย สร้อยสระกลาง เกิดเมื่อวันที่ ๓ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๓๓ ที่จังหวัดบุรีรัมย์ ครูผาย เรียนรู้ชีวิตความเป็นอยู่จากบิดามารดา เรียนรู้เรื่องการแก้ปัญหา การปรับตัวของเกษตรกรจากความ เป็นอยู่ของครอบครัว และจากการประกอบอาชีพของตนเอง เป็นผู้ริเริ่มแก้ไขปัญหา ความยากจนของเกษตรกร โดยเป็นผู้นำการใช้ระบบครอบครัวทำงานในท้องถิ่น ริเริ่มการสร้าง แหล่งน้ำในพื้นที่ทำกินของแต่ละคน นำทฤษฎีใหม่ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวไปปฏิบัติ เพื่อปรับ เปลี่ยนวิถีชีวิตจากบริโภคนิยม ไปสู่ฐานความคิดเศรษฐกิจพอเพียง ปลูกปลูสิ่งนี้สิน และสร้างฐาน ใหม่ของเกษตรกร จัดตั้งโรงเรียนชุมชนอีสาน ให้เป็นศูนย์กลางการถ่ายทอดสำหรับการพัฒนาภูมิปัญญา การบริหารจัดการด้านการเกษตร คุณภาพชีวิตของเกษตรกร จนประสบความสำเร็จ เป็นแบบอย่าง ของการพัฒนาชีวิตที่ยั่งยืน

การที่ครูผายได้นำความรู้ด้านการเกษตรกรรมที่ตนเองศึกษา ค้นคว้า ค้นพบ ฝึกฝนจน ประสบความสำเร็จ เป็นประโยชน์โดยรวมแก่สังคม จึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติจาก สำนักงาน เลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ให้เป็นครุภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๓ ด้านเกษตรกรรม ประจำปี พุทธศักราช ๒๕๕๖

ครูผาย สร้อยสระกลาง

ครุภูมิปัญญาไทย
ด้านเกษตรกรรม

ครูผาย สร้อยสระกลาง จากจังหวัดบุรีรัมย์ ผู้ที่ได้ชื่อว่าเป็นหนึ่งในปราชญ์ชาวบ้านภาคอีสานใน ๕ จังหวัด ๑๒ อำเภอ มีความเป็นนักจัดการที่ดี จนสามารถหาวิธีการแก้ปัญหาความยากจนให้แก่ตนเอง ครอบครัวและชุมชนได้สำเร็จ โดยจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ที่มีชื่อว่า ศูนย์การเรียนรู้กลุ่มอีโต้้น้อย เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๑ เพื่อให้ชุมชนหมู่บ้านใกล้เคียงได้มาศึกษาเรียนรู้ ขณะเดียวกันในปี ๒๕๓๗ ได้ร่วมกับเครือข่ายจัดตั้งโรงเรียนชุมชนอีสานภายใต้การสนับสนุนของ ศ.เสนห์ จามริก และร่วมกับเครือข่ายวางหลักสูตรวิทยากรกระบวนการ เพื่อให้คนพึ่งตนเองและพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันได้อย่างเข้มแข็งและยั่งยืน

การศึกษา ชีวิตและการทำงาน

ครูผายได้เรียนรู้เกี่ยวกับการทำเกษตรกรรมจากครอบครัวมาตั้งแต่เด็ก สำเร็จการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ เมื่อออกจากโรงเรียนก็ไปเป็นลูกจ้างเลี้ยงวัว ต่อมาบวชเรียนและสอบได้นักธรรมเอกในปี พ.ศ. ๒๕๑๕ จึงลาสิกขาบท ในปี ๒๕๑๘-๒๕๓๓ ได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้ใหญ่บ้านสระคูณสองสมัย

จากการที่เคยบวชเรียนมาก่อน ครูผายจะอบรมให้คนเห็นความสำคัญของความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับธรรมชาติ นำชาวบ้านไปเรียนรู้ที่ศูนย์การเรียนรู้อีโต้้น้อย และดำเนินการจัดการจนชาวบ้านมีฐานะพออยู่พอกิน ใช้ที่ดินสาธารณะกว่า ๔๑๑ ไร่ ปลุกหม่อนเลี้ยงไหม สร้างอาชีพที่มั่นคงให้แก่ประชาชน

ปี พ.ศ. ๒๕๒๕ สภาพอากาศแล้งจัด ทำให้เพาะปลูกไม่ได้ ครูผายพร้อมชาวบ้านร่วมกันกู้เงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรมาปลูกข้าวโพด แต่ถูกพ่อค้าคนกลางกดราคา ทำให้ขาดทุน และการปลูกข้าวโพดต้องถางป่า เป็นการทำลายสิ่งแวดล้อม ครูผายจึงหันมาทบทวนภูมิปัญญาของชาวบ้านที่มีมาแต่โบราณ ให้คนอมดิน ออมน้ำ ออมต้นไม้ โดยการขุดสระน้ำในที่ดินของตนเองเอาไว้เลี้ยงปลา และสำหรับการทำเกษตรผสมผสาน โดยมีครอบครัวบ้านสระคูณร้อยละ ๙๘ ที่ขุดสระ แต่ละครอบครัวจึงมีสระน้ำตั้งแต่ ๑ สระจนถึง ๕ สระ ซึ่งต่อมาสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

ทรงช่วยเหลืองบประมาณในการขุดสระแก่ชุมชนต่าง ๆ

๑๕ ปีผ่านมามาจนปัจจุบัน ชุมชนเกิดความเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น สามารถแก้ปัญหาด้านเศรษฐกิจได้ในระดับหนึ่ง รายจ่ายลดลงจนไม่มีหนี้ มีเงินออมเพิ่มขึ้น สิ่งแวดล้อมถูกทำลายน้อยลงจนสามารถฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ ผู้คนได้รับประทานอาหารปลอดภัย ทำให้สุขภาพแข็งแรง มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

ปี ๒๕๕๒ ครูผายและปราชญ์ชาวบ้านได้มาเรียนรู้ในศูนย์การเรียนรู้ได้น้อยและที่โรงเรียนชุมชนอีสานทุกเดือน ทำให้มีความเห็นตรงกันว่าควรต้องขยายการเรียนรู้ออกไปให้กว้างขวางเพื่อแก้วิกฤตให้แก่ประเทศไทย จึงได้จัดทำหลักสูตรวิทยากรกระบวนการเพื่อการเปลี่ยนแปลงสู่การพึ่งตนเองและพึ่งพากันเอง หรือที่เรียกย่อ ๆ ว่า วปอ.ภาคอีสาน ซึ่งมีเนื้อหาและองค์ความรู้ให้ศึกษาอย่างหลากหลาย เช่น การทำเกษตรแบบผสมผสาน ขุดสระเลี้ยงปลา ทำนา ปลูกพืชผักสวนครัวและไม้ผล การจัดทำบุญประเพณีข้าวเปลือกสู่การเป็นธนาคารข้าว การ

ฟื้นฟูประเพณี วัฒนธรรมของชุมชน กลุ่มหมอนไหม การรักษาพื้นบ้าน การนวดแผนโบราณ การเพาะพันธุ์ปลา กองทุนวัว กองทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน กลุ่มผู้เลี้ยงปลาในบ่อซีเมนต์ เพื่อเสริมสร้างอาหารและรายได้ให้กับครอบครัว ซึ่งองค์ความรู้ดังกล่าวอยู่ในฐานความรู้ต่าง ๆ ของปราชญ์ชาวบ้าน เมื่อศึกษาดูงานแล้วให้ชุมชนนำปัญหามาสังเคราะห์ วิเคราะห์ โดยมีเป้าหมายให้ขยายเครือข่ายให้ได้ ๑ ล้านครอบครัวในอีก ๑๘ ปีข้างหน้า พร้อมด้วยเด็กอีกถึง ๑ ล้านคน

การเรียนรู้

ครูผายได้เรียนรู้ด้านเกษตรกรรมเบื้องต้นจากบรรพบุรุษ และจากประสบการณ์ของการเป็นเกษตรกร รวมทั้งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเครือข่ายเกษตรกรทั้งในระดับตำบล ระดับอำเภอ ระดับจังหวัด ระดับภาค จนถึงในระดับประเทศ

องค์ความรู้

องค์ความรู้ของครูผายเน้นเรื่องของการทำมาหากินพื้นฐาน การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน โดยได้ค้นคว้าหาวิธีแก้ความยากจนให้ชาวบ้าน เน้นการใช้ระบบครอบครัวร่วม

กันทำงานในท้องถิ่น รวมทั้งการค้นคว้าการพัฒนาด้านการต่อยอดครุภูมิปัญญาไทยด้านการเกษตรด้วยการสร้างแหล่งน้ำในพื้นที่ทำกิน และค้นคว้าหาวิธีช่วยให้ชาวบ้านได้พัฒนาตนเองได้เร็วขึ้น

จากการศึกษาค้นคว้าดังกล่าว ครูผายได้ทดลองปฏิบัติตามทฤษฎีใหม่ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จนชีวิตประสบความสำเร็จเป็นแบบอย่างของเกษตรกรในท้องถิ่นในการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตสู่ฐานความคิด ตามหลักของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อแก้ปัญหาหนี้ของตนเองและครอบครัว และในที่สุดค้นพบวิธีการช่วยให้ชาวบ้านพัฒนาตนเองด้วยการให้การศึกษาด้วยภูมิปัญญาชาวบ้านได้แก่ การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้กลุ่มอิตัน้อย การจัดตั้งโรงเรียนชุมชนอีสาน การวางและปฏิบัติตามหลักสูตรวิทยากรกระบวนการเพื่อการเปลี่ยนแปลงสู่การพึ่งตนเองและพึ่งพากันเอง เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้เรื่องการบริหารจัดการด้านการเกษตรเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

การถ่ายทอดความรู้

ครูผายได้สอน ถ่ายทอดและเผยแพร่องค์ความรู้ดังนี้

๑. การศึกษาในระบบ เป็นวิทยากรบรรยายเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านเกษตรกรรมให้แก่ผู้เรียนในสถานศึกษา
๒. การศึกษาตามอัธยาศัย การถ่ายทอดความรู้ด้านเกษตรกรรมแก่กลุ่มเกษตรกรในศูนย์การเรียนรู้อิตัน้อย โรงเรียนชุมชนอีสาน การสอนตามหลักสูตรวิทยากรกระบวนการเพื่อการเปลี่ยนแปลงสู่การพึ่งตนเองและพึ่งพากันเองแก่ชุมชนบ้านสระคูณอำเภอลำปลายมาศ ประมาณ ๒๖๘ ครอบครัว เครือข่ายปราชญ์ชาวบ้านจำนวน ๕ จังหวัด ๑๒ อำเภอ ผู้ต้องขังในข้อหาหาเสพติดและจะพันโทษ ให้มาฝึกอบรมเพื่อให้มีอาชีพหลังพ้นโทษ

เนื้อหาการถ่ายทอดความรู้

เนื้อหาการถ่ายทอดความรู้ของครูผายมีดังนี้

๑. ประวัติความเป็นมาของท้องถิ่น
๒. การทำเกษตรแบบผสมผสาน ได้แก่ การขุดแหล่งน้ำ การเลี้ยงปลา การเลี้ยง

เปิดไถ่ การเลี้ยงหมอนไหม การปลูกผัก

วิธีการถ่ายทอดความรู้

ครูผายได้ใช้วิธีการถ่ายทอดความรู้ดังนี้

๑. เป็นวิทยากรบรรยายด้วยภาษาถิ่น
๒. ให้ผู้สนใจฝึกปฏิบัติจริงในศูนย์การเรียนรู้กลุ่มอีโต้่น้อยและตามแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ
๓. การติดตามผลผู้เรียน เพื่อให้มีความเข้าใจยิ่งขึ้น

การที่ครูผาย สร้อยสระกลางเป็นบุคคลผู้ทรงภูมิปัญญาด้านการเกษตรกรรม เป็นผู้สร้างสรรค์และสืบสานภูมิปัญญาดังกล่าวมาอย่างต่อเนื่องจนเป็นที่ยอมรับของสังคมและชุมชน จึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ให้เป็นครูภูมิปัญญาไทย เพื่อทำหน้าที่ถ่ายทอดภูมิปัญญาในการจัดการศึกษาทั้ง การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ตามนัยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๕๔๕

ครูผาย สร้อยสระกลาง เกิดเมื่อวันที่ ๓ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๗๓ ที่อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นบุตรคนที่ ๔ ในจำนวนพี่น้อง ๗ คนของนายซา และนางสอน สร้อยสระกลาง สมรสกับนางสาวลา สะเทียรรัมย์ มีบุตร ๒ คน ได้แก่ นางคำพลอย ร้อยศรี และนายวัลลภ สร้อยสระกลาง

การศึกษา

- ◆ สำเร็จการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔

เกียรติคุณที่ได้รับ

- ◆ พ.ศ. ๒๕๒๖ รับแหวนทองคำ รางวัลผู้ใหญ่บ้านยอดเยี่ยม จากกระทรวงมหาดไทย
- ◆ พ.ศ. ๒๕๓๒ รับแหวนทองคำ รางวัลผู้ใหญ่บ้านยอดเยี่ยม จากกระทรวงมหาดไทย
- ◆ พ.ศ. ๒๕๓๒ รางวัลคนดีศรีสังคม จากมูลนิธิหมู่บ้าน
- ◆ พ.ศ. ๒๕๓๓ ปริญญาพัฒนบริหารบัณฑิตกิตติมศักดิ์ ทางรัฐประศาสนศาสตร์ จากสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- ◆ พ.ศ. ๒๕๔๖ ครูภูมิปัญญาไทย ด้านเกษตรกรรม จากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

นายพงษ์พัฒน์ ฝางแก้ว

ครูภูมิปัญญาไทย ด้านศิลปกรรม (ดนตรีพื้นบ้าน)

คำประกาศเกียรติคุณ
นายพงษ์พิพัฒน์ ฝางแก้ว
ครูภูมิปัญญาไทย ด้านศิลปกรรม (ดนตรีพื้นบ้าน)

ครูพงษ์พิพัฒน์ ฝางแก้ว เกิดเมื่อวันที่ ๑๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๐๕ ที่จังหวัดหนองบัวลำภู เป็นผู้สืบสานการบรรเลงพิณจากครูพิณพื้นบ้านและจากการศึกษาด้านดนตรี มีความเชี่ยวชาญทั้งดนตรีพื้นบ้านและดนตรีสากล ปรับประยุกต์นำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ประดิษฐ์พิณไฟฟ้า พิณเบส พิณคอร์ดเป็นคนแรกของอีสาน พัฒนาเครื่องดนตรีพื้นบ้านให้มีบันไดเสียงเทียบได้กับดนตรีสากล จนเกิดการผสมผสานวงระหว่างดนตรีพื้นบ้านและดนตรีสากลที่เต็มไปด้วยความไพเราะแปลกใหม่และมีคุณค่า

การที่ครูพงษ์พิพัฒน์ ฝางแก้ว นำความรู้ด้านศิลปกรรม (ดนตรีพื้นบ้าน) ที่ตนเองศึกษาค้นคว้า ค้นพบ ทดลองจนประสบความสำเร็จแล้วไปเผยแพร่ สอน ถ่ายทอด ให้ผู้อื่นได้เรียนรู้นำไปปฏิบัติจนประสบความสำเร็จ เป็นประโยชน์โดยรวมแก่สังคม จึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติจากสำนักเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ให้เป็นครูภูมิปัญญาไทยรุ่นที่ ๓ ด้าน ศิลปกรรม (ดนตรีพื้นบ้าน) ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๔๖

นายพงษ์พัฒน์ ฝางแก้ว

ชุมนุมปัญญาไทย

ด้านศิลปกรรม (ดนตรีพื้นบ้าน)

ครูพงษ์พัฒน์ ฝางแก้ว จากจังหวัดอุดรธานี เป็นผู้สืบสานการบรรเลงพินจากครูปินพื้นบ้านและจากการศึกษา มีความเชี่ยวชาญทั้งดนตรีพื้นบ้านและดนตรีสากล เป็นผู้สร้างสรรค์และปรับปรุงยกตั๋นำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์มาประดิษฐ์พินไฟฟ้า พินเบส พินคอร์ดเป็นคนแรกของอีสาน พัฒนาเครื่องดนตรีพื้นบ้านให้มีบันไดเสียงเทียบได้กับดนตรีสากล จนเกิดการผสมผสานวงระหว่างดนตรีพื้นบ้านและดนตรีสากลที่เต็มไปด้วยความไพเราะแปลกใหม่และมีคุณค่า

การศึกษา ชีวิตและการทำงาน

ครูพงษ์พัฒน์ เป็นผู้มีพรสวรรค์และใฝ่ใจในดนตรีตั้งแต่เยาว์วัย มักจะสนใจติดตามเฝ้าดูผู้ใหญ่ที่มีความสามารถในการตีพินในหมู่บ้าน มีความรักและผูกพันกับดนตรีมาตลอด เป็นสาเหตุทำให้อยากเล่นพิน จึงชวนเพื่อนๆ ประดิษฐ์พินเล่นเองโดยให้เพื่อนที่ตีพินเป็นสอนการตีพินเบื้องต้นให้ ด้วยความตั้งใจแน่วแน่และความมุ่งมั่นทำให้สามารถตีพินได้อย่างรวดเร็ว ประกอบกับพรสวรรค์ส่วนตัวทำให้ต่อเพลงต่าง ๆ ได้จำนวนมาก หมู่บ้านหนองม่วงดนตรีมาแสดงครูพงษ์พัฒน์ก็มักจะขอเล่นดนตรีด้วยเสมอ จนนักดนตรีพื้นบ้านในสมัยนั้นให้การยอมรับ สร้างความภาคภูมิใจและเชื่อมั่นมากขึ้น จากประสบการณ์ในการบรรเลงเพลงดั้งเดิมและเพลงสมัยใหม่หลายๆ แนว ตลอดจนการพัฒนาฝีมือ ลูกเล่นต่างๆ ทำให้ครูพงษ์พัฒน์เป็นที่ยอมรับว่ามีฝีมือในการบรรเลงดนตรีด้วยเครื่องดนตรีพื้นบ้านและเครื่องดนตรีสากล

นอกจากฝีมือการบรรเลงดนตรีพื้นเมืองทั้งพิน แคน โป่งกลาง ไหวด และกลองยาวแล้ว ครูพงษ์พัฒน์ยังเป็นผู้ประยุกต์และพัฒนารูปแบบเครื่องดนตรีพื้นเมืองให้ทันสมัย โดยนำอุปกรณ์ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์มาเป็นส่วนประกอบในการผลิตเครื่องดนตรี อาทิ พินไฟฟ้า พินเบส พินคอร์ด ซึ่งเครื่องดนตรีที่ครูพงษ์พัฒน์ประดิษฐ์นี้มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับและเป็นที่ยอมรับอย่างสูงของศิลปินอาชีพ เช่น มงคล อุทก วงคาราวาน วงคาราบาว ซึ่งได้นำพินไฟฟ้าที่ครูพงษ์พัฒน์ประดิษฐ์มาบรรเลงเพลง “สาวเป็ยร่ซ้าง”

เป็นต้น ครูพงษ์พิพัฒน์ได้รับการยอมรับและมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักในแวดวงนักดนตรี จนเป็นที่เรียกขานติดปากกันว่า “ต๋อย ช่างพิน”

การเรียนรู้

ครูพงษ์พิพัฒน์เรียนรู้การตีตพินขั้นพื้นฐานจากเพื่อนและเรียนรู้จากครูพินที่บ้านที่มีชื่อเสียง คือ “ครูพิน คงอาสา” ซึ่งเป็นผู้ขึ้นชื่อว่ามี ความชำนาญการบรรเลงพินแบบพื้นบ้านดั้งเดิมอย่างสูง นอกจากนี้ยังได้เรียนรู้การเล่นดนตรีจาก

“ครูมานพ เพ็ญศิริ” อาจารย์ผู้สอนดนตรีพื้นเมืองในโรงเรียนหนองบัววิทยายน

ด้วยความรักและชื่นชอบในดนตรี ประกอบกับพรสวรรค์ส่วนตัวซึ่งเป็นคนละเอียดลออ ช่างสังเกต มีฝีมือทางช่างทุกประเภท นับเป็นพื้นฐานสำคัญในการเรียนรู้ด้วยตนเอง การลองผิดลองถูก แล้วนำมาทบทวน ปรับปรุงใหม่ เมื่อได้ยินได้ฟังได้ศึกษาจากตำราทั้งของไทยและตำราดนตรีต่างประเทศ ครูพงษ์พิพัฒน์จะนำมาประยุกต์ พัฒนา และสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ เป็นการเพิ่มพูนความรู้อยู่ตลอดเวลา ทั้งการบรรเลงดนตรีและการประดิษฐ์เครื่องดนตรี การประยุกต์วัสดุอุปกรณ์ เพื่อใช้กับเครื่องดนตรีพื้นบ้านให้ทันสมัย เนื่องจากเป็นนักดนตรี ทำให้ครูพงษ์พิพัฒน์มีพื้นฐานเรื่องตัวโน้ตดนตรี ท่วงทำนองและจังหวะดนตรี ครูพงษ์พิพัฒน์จึงได้ชื่อว่าเป็นผู้ที่เชี่ยวชาญทั้งในสายเพลงพื้นบ้านและแนวเพลงสมัยใหม่ จากการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและพัฒนาไม่หยุดยั้งอยู่ตลอดเวลา

องค์ความรู้

ครูพงษ์พิพัฒน์ มีองค์ความรู้ทั้งการบรรเลงดนตรีและการประดิษฐ์เครื่องดนตรีหลากหลายด้าน จำแนกกว้าง ๆ ได้เป็น ๔ ด้าน คือ

๑. การบรรเลงดนตรีแบบลายดั้งเดิมเก่าแก่ อาทิ ลายสุดสะแนน ลายปูป่าหลานกาเต็งก่อน ลำเพลิน ฯลฯ
๒. การบรรเลงแนวเพลงสมัยใหม่
๓. การผลิตเครื่องดนตรีพื้นบ้านทุกชนิด ทั้งพิน โป่งกลาง กีตาร์ โหวด โดยนำเทคโนโลยีร่วมสมัยมาใช้กับเครื่องดนตรีพื้นเมือง ใช้ศิลปะวาดลายไทย และเลือกวัสดุอุปกรณ์ท้องถิ่นมาใช้กับเครื่องดนตรี
๔. การปรับแต่งเสียงดนตรีพื้นเมืองให้ได้มาตรฐานสากล

ครูพงษ์พัฒน์เป็นผู้ที่ได้ศึกษา ค้นคว้า ทดลอง
ดัดแปลง และปรับปรุงดนตรีพื้นบ้านอีสานมาอย่างต่อเนื่อง ทั้ง
การอนุรักษ์ดนตรีพื้นบ้านและแนวเพลงสมัยใหม่ ตลอดจนการ
ปรับปรุงตำแหน่งเสียง ตัวอย่างคือการจัดทำ “คอर्डพิณ” ขึ้น
เป็นครั้งแรกของภาคอีสานซึ่งทำให้พิณพื้นบ้านอีสานสามารถ
บรรเลงร่วมกับดนตรีสากลได้อย่างกลมกลืน เป็นที่ยอมรับใน
วงการนักดนตรีอาชีพ โดยประดิษฐ์เครื่องดนตรีพื้นบ้าน
ประยุกต์ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๑๘ เป็นต้นมา

องค์ความรู้ ได้แก่

ก. ความรู้ความสามารถในการบรรเลงลายพิณแบบดั้งเดิม

- ๑) ลายพิณปู่ป่าหลาน
- ๒) ลายพิณสุดสะแนน
- ๓) ลายพิณโป่งกลาง
- ๔) ลายพิณกาเต็นก้อน
- ๕) ลายพิณลำเพลินประยุกต์
- ๖) ลายพิณเซ็งบังไฟ
- ๗) ลายพิณสารพัดเซ็ง
- ๘) ลายพิณผู้ป่าวเลาะบ้าน
- ๙) ลายพิณลำซิ่ง
- ๑๐) ลายพิณสาวสะกิดแม่

ข. การผลิตเครื่องดนตรีพื้นบ้าน และเครื่องดนตรีสากล ได้แก่

- ๑) การประดิษฐ์พิณพื้นบ้านแบบดั้งเดิม (พิณโป่ง)
- ๒) การประดิษฐ์พิณไฟฟ้า
- ๓) การประดิษฐ์พิณเบสไฟฟ้า
- ๔) การประดิษฐ์พิณคอर्डไฟฟ้า
- ๕) การประดิษฐ์โป่งกลาง
- ๖) การประดิษฐ์กีตาร์ไฟฟ้า
- ๗) การประดิษฐ์เบสไฟฟ้า
- ๘) การจูนเสียงหรือเทียบเสียงพิณให้ได้มาตรฐาน

- ๙) การติดตั้งระบบอิเล็กทรอนิกส์ในพิน
- ๑๐) การซ่อมเครื่องดนตรีพื้นบ้าน-สากล

การถ่ายทอดความรู้

ครูพงษ์พัฒน์ ได้สอน ถ่ายทอด และเผยแพร่องค์ความรู้ ดังนี้

- ◆ **การศึกษาในระบบ** ถ่ายทอดความรู้ด้านการบรรเลงดนตรีและการประดิษฐ์เครื่องดนตรีให้แก่ผู้เรียนในสถานศึกษาต่าง ๆ ทั้งในจังหวัดและต่างจังหวัด รวมทั้งครูบาอาจารย์ที่สนใจจำนวนมาก
- ◆ **การศึกษาตามอัธยาศัย** ถ่ายทอดความรู้ด้านการบรรเลงและการประดิษฐ์เครื่องดนตรีให้กลุ่มนักดนตรีพื้นบ้าน นักดนตรีอาชีพ กลุ่มนักดนตรีอิสระ และผู้สนใจทั่วไป

เนื้อหาการถ่ายทอดความรู้

การถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้สนใจมีหลายระดับ ตั้งแต่ประชาชนทั่วไปจนถึงนักศึกษาระดับปริญญาโท ซึ่งครูพงษ์พัฒน์ได้ถ่ายทอดความรู้โดยการเป็นวิทยากร ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๒๙ เป็นต้นมา มีเนื้อหาสาระ ดังนี้

การประดิษฐ์เครื่องดนตรีพื้นเมือง

- ◆ การเลือกไม้ในการประดิษฐ์เครื่องดนตรีพื้นบ้าน (พิน)
- ◆ การตากไม้เพื่อไล่ความชื้น
- ◆ การอบไม้แบบง่ายๆ
- ◆ การวาดแบบแปลนพินลงบนแผ่นไม้
- ◆ การเลื่อยฉลุไม้บนตัวพิน
- ◆ การขัดไม้ด้วยกระดาษทรายหยาบ กลาง ละเอียด
- ◆ การอุดรูไม้เมื่อไม้มีตำหนิ
- ◆ การเจาะไม้โดยใช้รูเตอร์ (เครื่องใช้ไฟฟ้า)
- ◆ การอัดกาวต่อคอพินเข้ากับตัวพิน
- ◆ การลงสีและลงยुरิเทน
- ◆ การเทียบเสียงหรือการจูนเสียงให้ได้มาตรฐาน
- ◆ การตัดแต่งชิ้นพินช่วงสุดท้าย / สายของพิน
- ◆ อุปกรณ์อื่นๆ ฯลฯ

การบรรเลงดนตรี

- ◆ พินอีสานทุกประเภท
- ◆ โป่งกลาง

- ◆ แคน
- ◆ โหวด
- ◆ กลองยาว

วิธีการถ่ายทอดความรู้

ครูพงษ์พัฒน์ได้ถ่ายทอดความรู้ด้วยวิธีการต่าง ๆ ดังนี้

- ◆ การบรรยาย อธิบาย และการตอบคำถาม
- ◆ การสาธิต
- ◆ การให้ปฏิบัติจริง
- ◆ การให้ความรู้ในการแก้ไขเครื่องดนตรีที่มีปัญหา

เครื่องดนตรีพื้นบ้านที่ครูพงษ์พัฒน์สร้างสรรค์โดยการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์เข้ามาเป็นส่วนประกอบได้รับความนิยมเป็นอย่างสูง จนผลิตได้ไม่พอเพียงกับความต้องการ เมื่อมีผู้ว่าจ้างขอร้องให้ครูพงษ์พัฒน์ประดิษฐ์เครื่องดนตรีให้ ครูพงษ์พัฒน์ก็มักจะมีข้อต่อร้องที่ร้องขอกับผู้มาว่าจ้างคือ ต้องเรียนการบรรเลงเครื่องดนตรีที่ได้ไปจากฝีมือการประดิษฐ์ของครูพงษ์พัฒน์ด้วย เนื่องจากครูพงษ์พัฒน์มีความมุ่งมั่นตั้งใจจริงที่จะเผยแพร่ความรู้ให้มีการสืบสานเป็นมรดกต่อไปในรุ่นลูกรุ่นหลาน ไม่ต้องการเพียงขายเครื่องดนตรีเท่านั้น

การที่ ครูพงษ์พัฒน์ ผางแก้ว เป็นบุคคลผู้ทรงภูมิปัญญาด้านศิลปกรรม(ดนตรีพื้นบ้าน) เป็นผู้สร้างสรรค์และสืบสานภูมิปัญญาดังกล่าวมาอย่างต่อเนื่อง จนเป็นที่ยอมรับของสังคมและชุมชน จึงได้รับยกย่องเชิดชูเกียรติจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ให้เป็นครุภูมิปัญญาไทย เพื่อทำหน้าที่ถ่ายทอดภูมิปัญญาในการจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ตามนัยแห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๕๔๕

ครูพงษ์พัฒน์ ฝางแก้ว อายุ ๔๑ ปี เกิดเมื่อวันที่ ๑๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๐๕ ที่อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู เป็นบุตรคนที่ ๔ ในจำนวน ๗ คน ของนายสมจิตและนางคุณ ฝางแก้ว สมรสกับ นางสาวหวานใจ พุกษชาติ มีบุตรหญิง ๑ คน

การศึกษา

- ◆ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ โรงเรียนพิศาลวิทยา อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู
- ◆ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๗ โรงเรียนบ้านหนองบัววิทยายน อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู
- ◆ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ โรงเรียนคำแสนวิทยาสวรรค์ อำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภู
- ◆ ปริญญาตรี คุรุศาสตรบัณฑิต (วิชาเอกดนตรีศึกษา) สถาบันราชภัฏอุดรธานี

เกียรติคุณที่ได้รับ

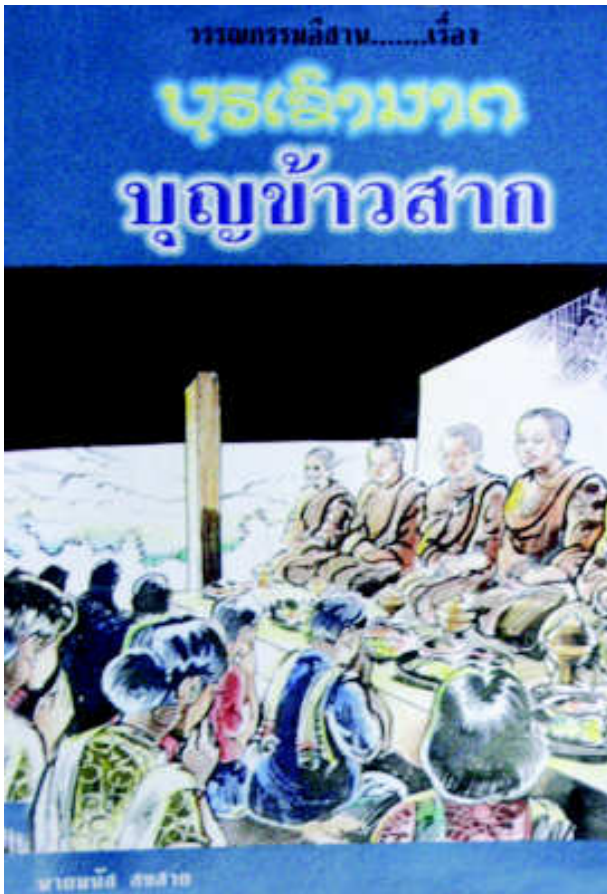
- ◆ พ.ศ. ๒๕๒๗ รางวัลชนะเลิศ การประกวดเดี่ยวพินในงานผ้าไหมและประเพณี ผูกเสียวจังหวัดขอนแก่น
- ◆ พ.ศ. ๒๕๒๘ รางวัลชนะเลิศการประกวดเดี่ยวพิน ในงานประจำปีที่อำเภอบ้านฝือ จังหวัดอุดรธานี
- ◆ พ.ศ. ๒๕๔๕ เกียรติบัตรจากสถาบันราชภัฏอุดรธานี ในฐานะผู้ออกแบบและประดิษฐ์พินใหญ่ที่สุดในโลก เพื่อเฉลิมพระเกียรติในหลวง เนื่องในวาระครบ ๗๕ พรรษา
- ◆ พ.ศ. ๒๕๔๖ ศิลปินแห่งชาติภาคอีสาน สาขาดนตรีพื้นบ้าน (พิน) จากสถาบันวิจัยศิลปะและวัฒนธรรมอีสาน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- ◆ พ.ศ. ๒๕๔๖ ครูภูมิปัญญาไทยรุ่นที่ ๓ ด้านศิลปกรรม (ดนตรีพื้นบ้าน) จากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

นายมนัส สุขสาย

ครุภูมิปัญญาไทย ด้านภาษาและวรรณกรรม

คำประกาศเกียรติคุณ
นายมนัส สุขสาย
ครุภูมิปัญญาไทย ด้านภาษาและวรรณกรรม

ครูมนัส สุขสาย เกิดเมื่อวันที่ ๖ มกราคม พ.ศ. ๒๔๘๔ ที่จังหวัดอุบลราชธานี ศึกษาชั้นคว่ำด้านภาษาและวรรณกรรม จากบรรพบุรุษและปราชญ์อีสาน มีความเชี่ยวชาญด้านภาษาบาลี ไวยากรณ์ อักษรขอม อักษรธรรม อักษรไทยน้อย ปรีวรรตวรรณกรรมโบราณอีสานเพื่อการศึกษาค้นคว้าเป็นภาษาไทยกว่า ๓๗๕ เรื่อง เขียนตำราเรียนอักษรโบราณอีสาน เพื่อเป็นกุญแจสำคัญของเยาวชนที่จะสืบสาน สร้างสรรค์ และพัฒนาภูมิปัญญาอีสานด้านต่างๆ ที่ปรากฏอยู่ในตำราอักษรโบราณไทยอีสานให้คงดำรงอยู่สืบไป

การที่ครูมนัส สุขสาย นำความรู้ด้านภาษาและวรรณกรรม ที่ตนเองได้ศึกษา ค้นคว้า ค้นพบ ทดลองจนประสบความสำเร็จแล้วไปเผยแพร่ สอน ถ่ายทอดให้ผู้อื่นได้เรียนรู้ นำไปปฏิบัติจนประสบความสำเร็จ เป็นประโยชน์โดยรวมแก่สังคม จึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ จากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ให้เป็นครุภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๓ ด้านภาษาและวรรณกรรม ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๕๖

นายมนัส สุขสาย

ครูภูมิปัญญาไทย

ด้านภาษาและวรรณกรรม

ครูมนัส สุขสาย จากจังหวัดอุบลราชธานี เป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านภาษาและวรรณกรรมอีสาน เช่น อักษรขอม อักษรธรรม อักษรไทยน้อย รวมทั้งเป็นผู้อนุรักษ์และสืบสานขนบธรรมเนียม ประเพณี พิธีกรรมอีสานต่างๆ มีผลงานการถ่ายทอดองค์ความรู้ที่หลากหลายและเป็นที่ยอมรับของสังคมโดยเฉพาะการใช้วาทศิลป์ และการเขียนวรรณกรรมอีสานที่สนุกสนาน เพลิดเพลิน ภาษาสละสลวย เนื้อหาให้ความรู้ในเชิงปรัชญา แนวคิดต่างๆในการดำเนินชีวิตทำให้ได้รับสมญานามจากชาวอีสานยกย่องว่าเป็น “ครูของผู้เฒ่า”

การศึกษา ชีวิตและการทำงาน

ครูมนัส สุขสาย เป็นลูกชาวนาอีสานมีถิ่นกำเนิดจากชนบทห่างไกล บ้านนาหมอม้า ตำบลนาหมอม้า อำเภออำนาจเจริญ (ปัจจุบันจังหวัดอำนาจเจริญ) วัยเด็กช่วยบิดามารดาทำนาและดำรงชีพเป็นเกษตรกร เมื่อเรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ บิดาเห็นแววความเป็นเด็กฉลาดเกินกว่าเด็กในวัยเดียวกัน จึงนำไปฝากตัวไว้กับเจ้าอาวาสวัดในหมู่บ้าน เพื่อให้บวชเป็นสามเณร ทำให้ครูมนัสได้ซึมซับรับเอาขนบธรรมเนียม ประเพณี และพิธีกรรมต่างๆ ของชาวอีสานจากวัดในบ้านเกิด มีโอกาสศึกษาเจาะลึกในทางพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะแผนกธรรมและบาลี รวมทั้งอักษรธรรม อักษรไทยน้อยจากเจ้าอาวาส (พระอธิการคำ จนทโชโต) จนแตกฉานและเชี่ยวชาญในระดับหนึ่ง เจ้าอาวาสดำริว่าถ้าสามเณรมนัสได้เรียนรู้จากสำนักเรียนแผนกธรรม-บาลีที่มีความพร้อมกว่า จะเกิดประโยชน์ต่อพระพุทธศาสนาเป็นอย่างยิ่ง จึงนำตัวสามเณรมนัสมาฝากเรียนที่สำนักเรียนในวัดศรีอุบลรัตนาราม

สามเณรมนัสมุ่งมั่นศึกษาวิชานักธรรม บาลีไวยากรณ์ และวิชาสามัญ วิชาการด้านศิลปะและอักษรโบราณไทยอีสานอย่างจริงจัง ทั้งวิชาทางธรรมและทางโลกไปพร้อม ๆ กัน จากความตั้งใจในครั้งแรกที่มุ่งจะเป็นนักบวชในพระพุทธศาสนา ได้หันมาทางโลกเนื่องจากขณะบวชได้ศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาควบคู่ไปด้วย และเมื่อเรียน/สอบได้วุฒิ

ครูผู้สอนวาดเขียนเอก (ว.อ.) ได้ลาสิกขาบทมาเรียนในระบบที่วิทยาลัยครูอุบลราชธานี ทางด้านวิชาเอกศิลปศึกษา จนจบการศึกษาระดับปริญญาตรีแล้วได้ไปสอบบรรจุเป็นข้าราชการครูสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการที่โรงเรียนพนาศึกษา อำเภอพนา ย้ายไปอยู่ที่โรงเรียนปทุมวิทยาคม อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี ต่อมาได้โอนไปรับราชการที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี และด้วยความรักในการศึกษา ครูมนัสได้ศึกษาต่อจนจบระดับปริญญาโท จากสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

(NIDA)

ครูมนัส มีผลงานการถ่ายทอดและเผยแพร่องค์ความรู้ ในฐานะผู้ทรงภูมิปัญญาในด้านภาษาและวรรณกรรมอย่างต่อเนื่อง ครูมนัสดำรงตำแหน่งทางวิชาการเป็นอาจารย์ ๓ ระดับ ๘ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ศนอ.) นอกจากนี้ยังได้ไปช่วยราชการที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกาญจนาภิเษก (วิทยาลัยในวัง) ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม หลังเกษียณอายุราชการแล้วยังคงทำหน้าที่สอนและถ่ายทอดในฐานะวิทยากรและนักจัดรายการวิทยุ รวมทั้งเผยแพร่ผลงานในรูปแบบหนังสือ เอกสารวิชาการด้านขนบธรรมเนียมประเพณี ภาษาและวรรณกรรมท้องถิ่น รวมทั้งสิ้นกว่า ๗๗๕ เรื่อง

การเรียนรู้

แหล่งเรียนรู้หลักของครูมนัสคือวัดในพระพุทธศาสนา โดยได้ศึกษาเจาะลึกในเรื่องศิลปะอีสาน วิชาแผนกธรรม บาลีไวยากรณ์ อักษรโบราณ อักษรขอม อักษรธรรม และอักษรไทยน้อยอย่างแตกฉานในขณะเป็นสามเณรและพระภิกษุ ที่วัดบ้านเกิดและวัดศรีอุบลรัตนราม อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งเป็นสำนักเรียนแผนกธรรม-บาลี ที่สำคัญแห่งหนึ่งของภาคอีสาน ครูมนัสจึงมีองค์ความรู้ที่ชัดเจนและยังสนใจศึกษาเจาะลึกเรียนในระบบ จนสำเร็จระดับปริญญาตรีและปริญญาโท ทำให้เรียนรู้วิธีการสืบค้นข้อมูล และการจัดระบบข้อมูลที่ต้องการ รวมทั้งมีวิธีการถ่ายทอดข้อมูลในรูปแบบต่าง ๆ อย่างน่าสนใจ ส่งผลให้ครูมนัสมีการพัฒนาการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

การถ่ายทอดความรู้

กรมศิลป์ฯ ได้ใช้ความเป็นครู-อาจารย์ เป็นวิทยากร เป็นพิธีกร เป็นคณะกรรมการ องค์กรต่างๆ และได้ใช้ความเป็นนักจัดรายการวิทยุ-โทรทัศน์ ถ่ายทอดองค์ความรู้ในฐานะผู้ทรงภูมิปัญญาด้านภาษาและวรรณกรรมอีสานที่หลากหลาย วิธีการทำให้คนในสังคมอีสานเกิดความตระหนักถึงคุณค่าในภาษาและวรรณกรรม ซึ่งเป็นมรดกทางศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น ดังนี้

๑. เผยแพร่ความรู้ทางวิชาการ ทางสื่อ สิ่งพิมพ์

ได้ศึกษาค้นคว้า รวบรวม เรียบเรียง ปรวรรต

เขียนวรรณกรรม สำนวนไทย-ไทยอีสาน จัดพิมพ์เป็นรูปเล่มเผยแพร่แล้วจำนวน ๙๕ เรื่อง ตัวอย่าง คือ

๑. การบายศรีสู่ขวัญ
๒. สุภาสิตอีสาน
๓. ภาพเขียนสีอุบลราชธานี
๔. ภูมิปัญญาชาวบ้านไทยอีสาน
๕. ตำราเรียนอักษรโบราณไทยอีสาน
๖. ย่าสอนหลาน
๗. ท้าวคำสอน
๘. ธรรมคาสอนโลก
๙. เขื่อน ๓ น้ำ ๔
๑๐. บุญข้าวสาก
๑๑. พระเถระกายเนา
๑๒. ให้ทุกข์แก่ท่านทุกข์นั้นถึงตัว
๑๓. ชายเจ็ดโบสถ์
๑๔. ตำรายาสมุนไพรร
๑๕. การเขียนลายไทย
๑๖. การทำเครื่องปั้นดินเผา
๑๗. วรรณกรรมมหานิมาตชาตร “พระมหาชนก” (สำนวนคำสอนอีสาน) ที่ปรวรรตและเขียนเสร็จแล้วแต่ยังไม่ได้จัดพิมพ์เป็นรูปเล่มเผยแพร่ ๖๕๖ เรื่อง (มีผลงานการปรวรรตและเขียนวรรณกรรมทั้งหมด ๗๗๕ เรื่อง)

๒. การเผยแพร่ความรู้ทางสื่อวิทยุ

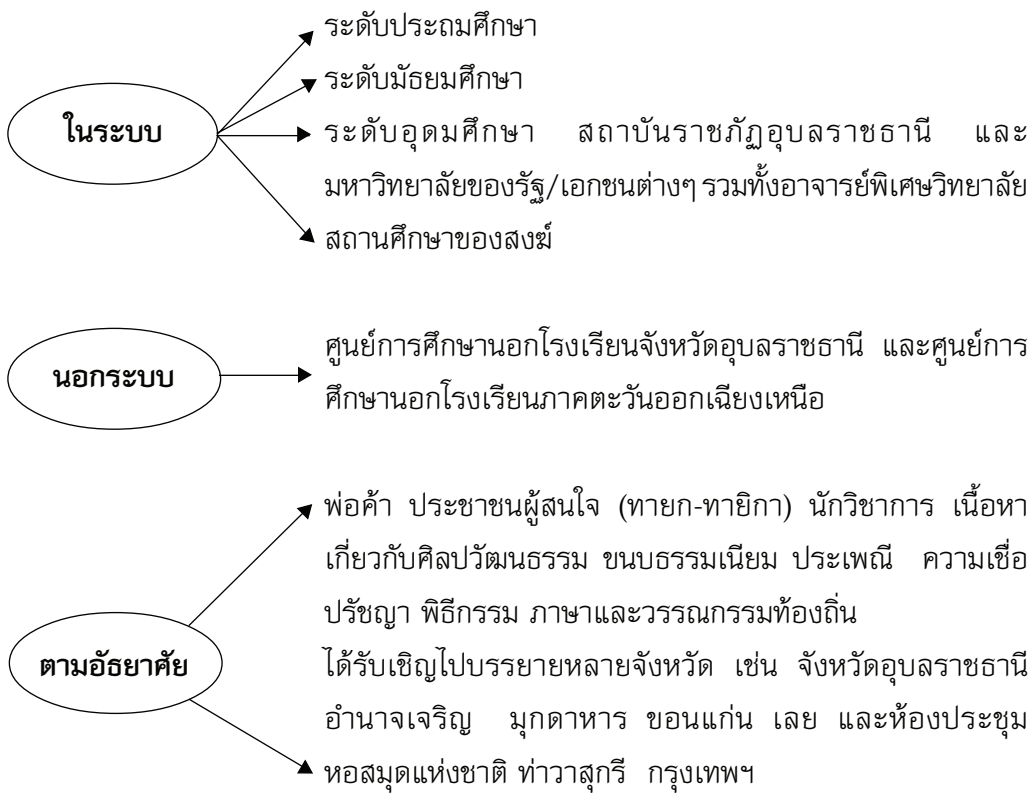
จัดทำรายการเผยแพร่ความรู้ทางวิชาการทางสื่อวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย (สวท.) อุบลราชธานี และสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยเพื่อการศึกษา (สวศ.) อุบลราชธานี และ วปถ.อุบลราชธานี เริ่มจัดทำรายการเผยแพร่ความรู้ทางวิชาการทางสื่อวิทยุตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๒๕ ถึงปัจจุบัน ออกอากาศไปแล้วกว่า ๓,๕๐๐ ครั้ง/๓๐ นาที (โดยใช้ภาษาถิ่น) เนื้อหาในการเผยแพร่ ได้แก่

- ◆ วรรณกรรมท้องถิ่น
- ◆ ศาสนา (พุทธจริยา จริยศึกษา ปรัชญา ความเชื่อ พิธีกรรม)
- ◆ ศิลปะ (จิตรกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรม วรรณกรรม นาฏกรรม)
- ◆ วัฒนธรรม (การแต่งกาย การกินอยู่ ยารักษาโรค)
- ◆ ขนบธรรมเนียม (ประเพณี ศาสนา ภูมิปัญญาชาวบ้าน) ฯลฯ

๓. การเผยแพร่ความรู้ด้านวิชาการ (ทางสื่อโทรทัศน์)

- ◆ เผยแพร่ความรู้ทางสื่อโทรทัศน์ ช่อง ๓, ๕, ๗, ๙, ๑๑ และ ETV
- ◆ เป็นพิธีกร - วิทยากร รายการธรรมะกับชาวบ้าน ออกอากาศทุกวันอังคารที่ ๓ ของเดือน เวลา ๐๙.๓๐ - ๑๐.๐๐ น. (ช่อง ๑๑)
 - ◆ ร่วมออกรายการสดทางช่อง ๑๑ ปีละครั้ง (เนื้อหาเกี่ยวกับศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ปรัชญา พิธีกรรม ภาษาและวรรณกรรม)
 - ◆ บรรยายถ่ายทอดสดงานประเพณีแห่เทียนพรรษาอุบลราชธานี (สสท.๑๑ อุบลฯ) พ.ศ. ๒๕๓๖-๒๕๔๕

๔. เป็นพิธีกร วิทยากรและอาจารย์ประจำ บรรยายเนื้อหาทางวิชาการ ตามสถานศึกษาต่างๆ เช่น

การที่ ครูมนัส สุขสาย เป็นบุคคลผู้ทรงภูมิปัญญาด้านภาษาและวรรณกรรม เป็นผู้สร้างสรรค์และสืบสานภูมิปัญญาดังกล่าวมาอย่างต่อเนื่องจนเป็นที่ยอมรับของสังคมและชุมชน จึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ให้เป็นครุภูมิปัญญาไทยเพื่อทำหน้าที่ถ่ายทอดภูมิปัญญาในการจัดการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ตามนัยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒ และที่ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๕๔๕

ครูมนัส สุขสาย ปัจจุบันอายุ ๖๒ ปี เกิดเมื่อวันที่ ๖ มกราคม พ.ศ. ๒๕๔๔ ที่บ้านนาหมอม้า ตำบลนาหมอม้า อำเภออำนาจเจริญ จังหวัดอุบลราชธานี (ปัจจุบันเป็นจังหวัดอำนาจเจริญ) เป็นบุตรคนที่ ๕ ในจำนวน ๙ คนของนายบุญและนางเหลือน สุขสาย สมรสกับนางสาวคำฟ่อง แก้วเนตร มีบุตร ๓ คน เป็นบุตรชาย ๒ คน บุตรหญิง ๑ คน

การศึกษา

- ◆ ชั้นประถมศึกษา จากโรงเรียนบ้านนาหมอม้า จ.อุบลราชธานี
- ◆ ชั้นมัธยมศึกษา จากโรงเรียนอุบลวิาคม อำเภอเมือง จ.อุบลราชธานี
- ◆ ครูผู้สอนวาดเขียนเอก (ว.อ.) โดยการสมัครสอบ
- ◆ ครุศาสตร์บัณฑิต (ศิลปศึกษา) จากวิทยาลัยครูอุบลราชธานี
- ◆ พัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการพัฒนาสังคม)
จากสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (NIDA)

เกียรติคุณที่ได้รับ

- ◆ พ.ศ. ๒๕๔๓ เป็นผู้มีผลงานดีเด่นทางวัฒนธรรมสาขามนุษย์ศาสตร์ภาษาศาสตร์ จากคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ
- ◆ พ.ศ. ๒๕๔๔ ได้รับเข็มเชิดชูเกียรติ เป็นผู้สนองพระราชประสงค์การสืบสานศิลปไทยโบราณช่างสิบหมู่ จากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
- ◆ พ.ศ. ๒๕๔๔ ได้รับโล่ “รัตโนบล” (ผู้มีคุณค่ายิ่งของจังหวัดอุบลราชธานี) จากมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
- ◆ พ.ศ. ๒๕๔๕ เป็นศิลปินพื้นบ้านอีสานแห่งชาติ สาขาวรรณศิลป์ จากสถาบันวิจัยศิลปะวัฒนธรรมอีสาน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- ◆ พ.ศ. ๒๕๔๖ ครูภูมิปัญญาไทยรุ่นที่ ๓ ด้านภาษาและวรรณกรรม จากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

นายสมคิด สอนอาจ

ครุภูมิปัญญาไทย ด้านศิลปกรรม (การตีตพิมพ์เทียนพรรษา)

คำประกาศเกียรติคุณ

นายสมคิด สอนอาจ

ครุภูมิปัญญาไทย ด้านศิลปกรรม (การติดพิมพ์เทียนพรรษา)

ครูสมคิด สอนอาจ เกิดเมื่อวันที่ ๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๘๙ ที่จังหวัดอุบลราชธานี เป็นผู้สืบสานศิลปะการติดพิมพ์เทียนพรรษามาจากบรรพบุรุษ สร้างสรรค์พัฒนาด้วยการนำศิลปะลายไทยและลายพื้นบ้านอีสานมาปรับประยุกต์เป็นศิลปะประยุกต์ ผสมผสานกับเรื่องราวทางพระพุทธศาสนาที่ให้เกิดอิทธิพล คำสอน ปรีชาญาณ และปรัชญา ลวดลายมีคุณค่าทางศิลปะ ประณีต งดงาม ทำให้ประเพณีแก่เทียนพรรษาเป็นที่ชื่นชมทั้งในประเทศและต่างประเทศ ส่งเสริมการท่องเที่ยวและเป็นแหล่งการเรียนรู้ด้านศิลปะการติดพิมพ์เทียนพรรษาที่สำคัญของจังหวัดอุบลราชธานี

การที่ครูสมคิด สอนอาจ นำความรู้ด้านศิลปกรรม (การติดพิมพ์เทียนพรรษา) ที่ตนเองได้ศึกษา ค้นคว้า ค้นพบ ทดลองจนประสบความสำเร็จ แล้วไปเผยแพร่ สอน ถ่ายทอดให้ผู้อื่นได้เรียนรู้ นำไปปฏิบัติจนประสบความสำเร็จเป็นประโยชน์โดยรวมแก่สังคม จึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ให้เป็นครุภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๓ ด้านศิลปกรรม (การติดพิมพ์เทียนพรรษา) ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๕๖

นายสมคิด สอนอาจ

ครูภูมิปัญญาไทย

ด้านศิลปกรรม (การติดพิมพ์เทียนพรรษา)

ครูสมคิด สอนอาจ จากจังหวัดอุบลราชธานี เป็นผู้สืบสานศิลปะการติดพิมพ์เทียนพรรษามาจากบรรพบุรุษ สร้างสรรค์พัฒนาด้วยการนำศิลปะลายไทยและลายพื้นบ้านอีสาน มาปรับประยุกต์เป็นศิลปะประยุกต์ผสมผสานกับเรื่องราวทางพระพุทธศาสนาที่ให้เกิดธรรม คำสอน ปรีศนา และปรัชญา ลวดลายมีคุณค่าทางศิลปะ ประณีต งดงาม ทำให้ประเพณีแห่เทียนพรรษาเป็นที่ชื่นชมทั้งในประเทศและต่างประเทศ ส่งเสริมการท่องเที่ยวและเป็นแหล่งการเรียนรู้ด้านศิลปะการติดพิมพ์เทียนพรรษาที่สำคัญของจังหวัดอุบลราชธานี

การศึกษา ชีวิตและการทำงาน

ครูสมคิด สอนอาจ เกิดในครอบครัวชาวนา ประกอบอาชีพทำนาที่ อำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี บิดาของครูสมคิดซึ่งมีฝีมือทางการช่างหลายสาขา ทั้งช่างก่อสร้าง ช่างไม้ ช่างปูน ช่างทอง ช่างแกะสลัก ช่างเขียน และช่างเครื่องยนต์ เมื่อว่างเว้นจากการทำนาก็มักจะช่วยเหลืองานก่อสร้างศาลาการเปรียญวัดในชุมชน ครูสมคิดจึงเติบโตในบรรยากาศของการช่างสาขาต่าง ๆ วิถีชีวิตในชนบทบ้านเกิดที่เต็มไปด้วยความเอื้ออาทรพึ่งพาอาศัยกัน เมื่อมีผู้ถึงแก่กรรมในหมู่บ้าน ญาติพี่น้องจะมาหาบิดาของครูสมคิดให้ช่วยทำหีบศพ เมรุเผาศพ ครูสมคิดจึงเริ่มเรียนรู้งานศิลปะชิ้นแรกด้วยการติดลายหีบศพ การประดับตกแต่งเมรุด้วยลายหยวกกล้วย เป็นเหตุให้ได้รับการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ด้านการช่างจากบิดามาโดยตลอด

ครูสมคิดจบชั้นประถมศึกษาที่โรงเรียนกาญจนาอนุกุลและโรงเรียนปทุมวิทยากร จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ จากโรงเรียนศรีทองวิทยา ๑ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี และจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ จากโรงเรียนศิริวิทยากร อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา จากนั้นศึกษาด้วยตนเองจนจบหลักสูตรประโยคครูผู้สอนวาดเขียนเอก (ว.อ.) ในปีพ.ศ. ๒๕๑๖ จนกระทั่งจบการศึกษาสูงสุดในระดับปริญญาตรี คุรุศาสตร์บัณฑิต (ค.บ.) วิชาเอกศิลปศึกษา จากวิทยาลัยครูอุบลราชธานี เมื่อ ปีพ.ศ. ๒๕๒๕

ชีวิตครูเริ่มจากโรงเรียนเอกชนที่โรงเรียนสัณทมาศวิทยาและโรงเรียนอุบลวิทยากร

ในปีพ.ศ. ๒๕๐๙-๒๕๑๗ หลังจากนั้นสอบบรรจุเข้ารับราชการครูที่โรงเรียนบ้านหนองสนม อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี และย้ายไปอีกหลายแห่งจนกระทั่งปัจจุบัน ครูสมคิดดำรงตำแหน่งอาจารย์ ๒ ระดับ ๗ โรงเรียนบ้านโนนบ่อหวายดินดำ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี

การแกะสลักและการตีพิมพ์เทียนพรรษาของครูสมคิด เริ่มต้นเมื่อปีพ.ศ. ๒๕๐๙ ขณะเป็นครูที่โรงเรียนสัณทมาศ โดยช่วยจัดทำต้นเทียนพรรษาของคุ้มวัดสว่างอารมณ์ เข้าร่วมในงานประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี และผลงานชิ้นแรกได้จัดทำด้วยตนเองทั้งหมด โดยเป็นผู้วางแผน ออกแบบดำเนินการเองอย่างแท้จริงใน ปีพ.ศ. ๒๕๒๒

การเรียนรู้

ครูสมคิดใช้เวลากว่า ๓๕ ปี ในการสร้างองค์ความรู้ เริ่มต้นจากการนำความรู้ และประสบการณ์ทางด้านช่างฝีมือ ที่ได้รับการถ่ายทอดจากบิดา ซึ่งมีความรู้ด้านช่างหลากหลายด้าน ประกอบกับความเป็นผู้มีจิตใจศรัทธาในพระพุทธศาสนาอย่างยิ่ง จึงได้อุทิศแรงกายแรงใจ ทำต้นเทียนพรรษาถวายเป็นพุทธบูชาให้แก่คุ้มวัดต่าง ๆ ในชุมชนมาโดยตลอด

เมื่อได้มีโอกาสเข้าไปศึกษาต่อในสถานที่ต่างๆ ทั้งในสถาบันการศึกษา และในขณะที่ไปศึกษาที่กรุงเทพมหานคร ครูสมคิดได้เป็นศิษย์ของอาจารย์มานะ ทองสอดแสง อาจารย์ใหญ่โรงเรียนศิลปไทยซึ่งเป็นผู้ให้ความรู้ทางด้านศิลปะหลายแขนง เช่น การเขียนภาพด้วยสีน้ำ สีน้ำมัน โดยเฉพาะลายไทย ที่ครูสมคิดนำมาใช้ประโยชน์ในเวลาต่อมา

ครูสมคิดนำเอาความรู้และประสบการณ์ ที่ได้รับการถ่ายทอดจากบิดา มาผสมผสานและบูรณาการกับความรู้ทางด้านศิลปะที่ได้รับการถ่ายทอดจากอาจารย์มานะ ทองสอดแสง นำความรู้ความสามารถและประสบการณ์ทั้งหมดทุ่มเทให้กับการทำต้นเทียนพรรษา ลองผิดลองถูก และพยายามศึกษา ค้นคว้า หากความรู้เพิ่มเติมให้กับตนเองอยู่เสมอ จนกระทั่งสามารถค้นพบเอกลักษณ์ของตนเอง

องค์ความรู้

ผลงานที่สร้างสรรค์และสืบสานการทำต้นเทียนพรรษามากกว่า ๔๐ ปี ตั้งแต่ ปี พ.ศ. ๒๕๐๙ เป็นผลงานการร่วมสร้างสรรค์งานเทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี ทั้ง

ประเภทมัธยมติดลาย แกะสลัก และประเภทติดพิมพ์ จำนวนกว่า ๕๐ ต้น ซึ่งต้นเทียนของครูสมคิดได้รับรางวัลเป็นประจำทุกปีที่ส่งเข้าประกวด

ในปี พ.ศ. ๒๕๒๒ ครูสมคิดพัฒนารูปแบบการจัดทำต้นเทียน มาเป็นประเภทการติดพิมพ์ โดยการทำต้นเทียนให้กับวัดศรีประดู่ จนขึ้นชื่อและเป็นที่รู้กันว่าเทียนพรรษาประเภทติดพิมพ์ของวัดศรีประดู่จะได้รับรางวัลชนะเลิศและรองชนะเลิศทุกครั้งที่ส่งประกวด โดยเฉพาะ “ลายเทียน” ของครูสมคิด ซึ่งมีลักษณะพิเศษ เป็นเอกลักษณ์เฉพาะ โดยผสมผสานเอาศิลปะแบบไทยภาคกลางซึ่งเป็นลายไทยอันอ่อนช้อยผสมผสานกับศิลปะลายภาคอีสาน ซึ่งเป็นลายที่แสดงให้เห็นถึงความเข้มแข็งอดทนให้เข้ากันได้อย่างสวยงามประณีต

การถ่ายทอดความรู้

ครูสมคิดได้ถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ในการทำต้นเทียน ดังนี้

การศึกษาในระบบ สอนศิลปะการติดพิมพ์ การแกะเทียนพรรษาให้ผู้เรียน

การศึกษานอกระบบ เป็นวิทยากรสอนศิลปะการติดพิมพ์เทียนพรรษา ณ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน

การศึกษาตามอัธยาศัย สอนศิลปะการติดพิมพ์ให้แก่ผู้สนใจ หน่วยงานภาครัฐ และเอกชน กลุ่มผู้สนใจและกลุ่มช่างพื้นบ้าน

สำหรับโรงเรียนนั้น ครูสมคิดได้ถ่ายทอดให้กับนักเรียนที่เป็นลูกศิษย์โดยตรงมาโดยตลอด ปัจจุบันที่โรงเรียนโนนบ่อหวายดินดำ ได้มีการถ่ายทอดผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น รายวิชาศิลปะกับชีวิต วิชาโครงการ ง.๓๒๑ โครงการแกะสลักเทียนพรรษาอุบลราชธานี และ ง.๓๒๒ โครงการติดพิมพ์เทียนพรรษาอุบลราชธานี

ผู้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้จากครูสมคิด ด้านการทำต้นเทียนทั้งประเภทแกะสลักและติดพิมพ์ในส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งทางตรงและทางอ้อม แบ่งได้เป็น ๕ กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ ๑ เป็นการถ่ายทอดสายตรงจากพ่อสู่ลูก คือลูกชาย ๒ คน และลูกสาว ๒ คน

กลุ่มที่ ๒ เป็นการถ่ายทอดสายตรง ตามภารกิจหน้าที่ให้กับนักเรียนที่เป็นลูกศิษย์ที่โรงเรียนที่ทำการสอนทุกโรงเรียน โดยเฉพาะตำแหน่งปัจจุบัน คือ อาจารย์ ๒ ระดับ ๗

โรงเรียนโนนบ่อหวายดินดำ

กลุ่มที่ ๓ การถ่ายทอดในกลุ่มคณะช่างที่มีความสนใจมาร่วมเป็นลูกมือในการทำต้นเทียนคุ้มวัดศรีประดู่ จากปี พ.ศ. ๒๕๑๑ ถึง ปัจจุบันมีจำนวนหลายร้อยคนและสืบทอดกันมาหลายรุ่น ปัจจุบันคณะช่างเทียนคุ้มวัดศรีประดู่ มีจำนวน ๓๕ คน ล้วนแต่เป็นลูกหลานชาวบ้านดู่ทั้งสิ้น

กลุ่มที่ ๔ การถ่ายทอดให้กับเด็กและเยาวชนที่สนใจสมัครเข้ารับการอบรม ที่ศูนย์ฝึกอบรมเยาวชนแกะสลัก-ติดพิมพ์เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี ที่ครูสมคิดจัดตั้งขึ้นในบริเวณบ้านพัก โดยเริ่มตั้งขึ้นเมื่อปีพ.ศ. ๒๕๔๓ และขณะนี้ยังคงมีการถ่ายทอดอย่างต่อเนื่อง

กลุ่มที่ ๕ การถ่ายทอดให้กับประชาชนผู้สนใจทั่วไป ที่มาเยี่ยมชม ศึกษาดูงาน การทำต้นเทียนของคุ้มวัดศรีประดู่เป็นประจำวัน

กลุ่มที่ ๖ การถ่ายทอดให้กับกลุ่มบุคคลอื่น ๆ ด้วยวิธีการและรูปแบบอื่น ๆ ผ่านสื่อมวลชนประเภทต่างๆ ทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติและระดับนานาชาติ

เนื้อหาการถ่ายทอดความรู้

ถึงขั้นตอนในการจัดทำต้นเทียนพรรษาแต่ละต้น มีที่มาและขั้นตอนที่สำคัญ ดังนี้

◆ ต้นเทียน ฐานต้นเทียน ยอดต้นเทียน เนื้อเรื่อง เครื่องประดับ เช่น สัตว์หิมพานต์ เทวดา นางฟ้า ดอกไม้ และผ้าผูก

◆ การทำส่วนประกอบต่าง ๆ ของต้นเทียนพรรษามีวิธีการและขั้นตอน ดังนี้

◆ การหล่อต้นเทียน / ยอดต้นเทียน

◆ การทำผึ่งแผ่น

◆ การทำดอกผึ้งติดพิมพ์ / ตัดลายดอกผึ้ง / การติดลายดอกผึ้ง

◆ อุปกรณ์ในการติดพิมพ์ต้นเทียน ได้แก่

◆ **เข็มตัดลาย** ใช้ซี่ลวด

จักรยาน จักรยานยนต์ หรือใบเลื่อยตัดเหล็กมาตกแต่งให้แหลม เรียว คม นำมาใช้ในการตัดลาย และติดลายต้นเทียน

◆ **เกรียงแกะสลัก** ประยุกต์ดัดแปลงมาจากเหล็กเส้น มาทำเป็นเกรียง 2 ซม ใช้ในการแกะสลักต้นเทียนประเภทแกะสลัก

◆ **ตะโบ** ที่ใช้ลับคมเลื่อยนำมาตกแต่งให้ปลายแหลมคม ใช้ในการแกะหิน แกะปูนเพื่อทำเป็นแบบพิมพ์

วิธีการถ่ายทอดความรู้

ครูสมคิดใช้กระบวนการถ่ายทอดตามธรรมชาติ จากองค์ความรู้ที่ได้รับจากรุ่นพ่อสู่รุ่นลูกหลาน จากครูสู่ลูกศิษย์ โดยการเน้นการปฏิบัติจริง โดยทุกปีให้มีการจัดทำต้นเทียนพรรษา ในช่วงเข้าพรรษาเป็นประจำทุกปี จัดถ่ายทอดให้กับลูกศิษย์ที่มาเรียน ๒ ลักษณะคือ

ลักษณะที่ ๑ การสอนลูกศิษย์ที่ยังไม่เคยแกะเทียน จะเริ่มต้นที่ ชั้นที่ ๑ ให้เริ่มสังเกต จดจำการทำงานของรุ่นพี่ ชั้นที่ ๒ ให้ลองติดลายตามแบบเป็นการฝึกมือ ชั้นที่ ๓ ฝึกหัดตัดลายตามแบบ จนเกิดทักษะการวางลาย ชั้นที่ ๔ การปั้นหุ่น การพิมพ์ลาย และจะให้พัฒนาตนเองไปถึงขั้นการหาความชำนาญเฉพาะทางต่อไป

ลักษณะที่ ๒ การสอนลูกศิษย์ที่เคยแกะเทียนมาแล้ว โดยจะทดสอบความรู้ ความสามารถ จากนั้นจึงมอบหมายงานให้ทำตามความถนัด เช่น การแกะลายทำแม่พิมพ์ การตัดลายและการติดลาย

ขั้นตอนการสอนในรูปแบบต่างๆ ๕ รูปแบบ ดังนี้

การสร้างจิตวิญญาณ ความตระหนักรักและศรัทธา การเป็นช่างเทียนพรรษาต้องมีความสนใจและศรัทธาในพระพุทธศาสนา จึงเน้นสร้างความตระหนักและสร้างจิตวิญญาณให้กับลูกศิษย์ทุกคน ด้วยการให้มาเรียนรู้ ดูจากของจริงในการทำงานที่วัด และที่บ้านโดยจะให้ความสนใจกับเด็กและเยาวชนที่มาช่วยทำต้นเทียนเป็นประจำ และคัดเลือกมาเป็นลูกมือในการทำเทียนแต่ละปี

การบรรยาย-อธิบายโดยละเอียด (ภาคทฤษฎี) เริ่มต้นด้วยการอธิบายและบรรยายความสำคัญของการทำงานอย่างละเอียดทุกขั้นตอน ถือเป็นความรู้ทางภาคทฤษฎีที่มีความจำเป็นในการทำงานภาคปฏิบัติต่อไป

การสาธิต-ทำให้ดูเป็นตัวอย่าง นอกจากการอธิบายอย่างละเอียดทุกขั้นตอนแล้ว ครูสมคิดยังใช้วิธีการสาธิต การทำให้ดูเป็นตัวอย่าง การทำงานที่ถูกต้องในแต่ละขั้นตอน และใช้วัสดุอุปกรณ์จริงในการสาธิต

การลงมือปฏิบัติจริง(ภาคปฏิบัติ) ครูสมคิดจะให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติจริงในการทำลวดลาย ต่าง ๆ ด้วยมือของตนเอง ทุกขั้นตอน

การประเมินผลและให้คำแนะนำปรึกษา การประเมินผลงานของผู้เรียนแต่ละคนด้วยการสังเกตการทำงาน และการตรวจผลงานที่ออกมาของแต่ละคน ในขณะเดียวกันก็จะให้คำแนะนำในผลงานที่ออกมาแต่ละชิ้นไปด้วย

กระบวนการสร้างเครือข่าย การทำต้นเทียนแต่ละต้น ต้องใช้คนทำงานร่วมกันเป็นจำนวนมาก มีหัวหน้ากลุ่มเป็นช่างใหญ่และมีผู้ช่วยที่มีความสามารถทางด้านต่างๆ เช่น การหล่อต้นเทียน การตัดลวดลาย การตีพิมพ์ “เครือข่ายกลุ่มช่างเทียนวัดศรีประดู่” จึงเป็นกลุ่มสำคัญที่จะสืบสานงานต่อไป

การจัดทำเทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี มีข้อจำกัดหลายประการเนื่องจากความสำคัญของต้นเทียนพรรษามีเพียงช่วงระยะเวลาสั้น ๆ เฉพาะในเทศกาลเข้าพรรษาซึ่งมีการจัดทำต้นเทียนเข้าร่วมขบวนแห่ในงานประเพณีในเดือนกรกฎาคมของทุกปี หลังจากนั้นต้นเทียนมักจะไม่ได้รับความสนใจอีกเลย ต้นเทียนพรรษาที่ชนะการประกวดในแต่ละปี ซึ่งต้องลงทุนด้วยแรงกาย แรงใจ และทุนทรัพย์จำนวนมาก ยังไม่มีที่เก็บอย่างถาวรเมื่อเสร็จงานต้องขนย้ายกลับไปเก็บที่วัด ในปีต่อไปจึงนำกลับมาทำใหม่เป็นวัฏจักรอย่างนี้โดยตลอด ครูสมคิดจึงคิดริเริ่มที่จะจัดตั้ง “ศูนย์ฝึกอบรมเยาวชนแกะสลัก-ตีพิมพ์เทียนพรรษา” จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๓ โดยใช้บ้านพักของตนเองเป็นศูนย์กลาง

การที่ครูสมคิด สอนอาจ เป็นบุคคลผู้ทรงภูมิปัญญาด้านศิลปกรรม (การตีพิมพ์เทียนพรรษา) เป็นผู้สร้างสรรค์และสืบสานภูมิปัญญาดังกล่าวมาอย่างต่อเนื่อง จนเป็นที่ยอมรับของสังคมและชุมชน จึงได้รับยกย่องเชิดชูเกียรติ จากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ให้เป็นครูภูมิปัญญาไทย เพื่อทำหน้าที่ถ่ายทอดภูมิปัญญาในการจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ตามนัยแห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๕๔๕

ครูสมคิด สอนอาจ ปัจจุบันอายุ ๕๗ ปี เกิดเมื่อวันที่ ๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๘๙ ที่บ้านโนนม่วง อำเภอสรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี เป็นบุตรคนที่ ๒ ในจำนวน ๙ คนของนายทองดีและนางบุญมี สอนอาจ สมรสกับนางสาวสมพิศ อุทธา มีบุตร ๔ คน เป็นบุตรชาย ๒ คน และบุตรหญิง ๒ คน

การศึกษา

- ◆ ชั้นประถมศึกษา โรงเรียนกาญจนาอนุกุลอำเภอมืองอุบลราชธานี
โรงเรียนปทุมวิทยากร อำเภอมืองอุบลราชธานี
- ◆ มัธยมศึกษา โรงเรียนศรีทองวิทยา อำเภอมืองอุบลราชธานี
โรงเรียนศิริวิทยากร อำเภอมืองอุบลราชธานี
- ◆ ประโยคครูผู้สอนวาดเขียน ตริ โท เอก ศึกษาด้วยตนเอง
- ◆ คุรุศาสตร์บัณฑิต (ค.บ.) วิชาเอกศิลปศึกษา วิทยาลัยครูอุบลราชธานี

เกียรติคุณที่ได้รับ

รางวัลเกียรติยศประเภทบุคคล

- ◆ พ.ศ. ๒๕๓๖ ครูผู้สอนศิลปะดีเด่น กลุ่มโรงเรียนกุดลาดกระโสบ
อำเภอมืองอุบลราชธานี
- ◆ พ.ศ. ๒๕๓๗ บุคคลดีเด่น ประเภทครูผู้สอน สำนักงานประถมศึกษาอำเภอมือง
อุบลราชธานี
- ◆ พ.ศ. ๒๕๔๒ เกียรติบัตรผู้ร่วมฟื้นฟูอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย
สาขาการแสดงพื้นบ้าน จากสมาคมหมอลำแห่งประเทศไทย
- ◆ พ.ศ. ๒๕๓๘ ครูผู้สอนดีเด่น สำนักงานครุสภาอำเภอมืองอุบลราชธานี
- ◆ พ.ศ. ๒๕๔๒ สมาชิกครุสภาดีเด่น ประเภทครูผู้มีคุณธรรมจริยธรรมดีเด่น
- ◆ พ.ศ. ๒๕๔๒ ศิลปินดีเด่นจังหวัดอุบลราชธานี สาขาการช่างฝีมือ (ช่างทำเทียน)
จากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

รางวัลเกียรติยศประเภทต้นเทียน

- ◆ พ.ศ. ๒๕๓๒ รางวัลชนะเลิศพิเศษประกวดต้นเทียนพรรษา
- พ.ศ. ๒๕๔๐ เกียรติบัตรรางวัลชนะเลิศ ประเภทติดพิมพ์งานประเพณี “๖๐ ปีเทียนพรรษา”
- พ.ศ. ๒๕๔๒ เกียรติบัตรรางวัลชนะเลิศประเภทติดพิมพ์ในงานประเพณีแห่เทียนพรรษา “เฉลิมหล้า ๖ รอบ มหาราชินี”
- พ.ศ. ๒๕๔๓ รางวัลชนะเลิศ ประเภทติดพิมพ์ ในงานประเพณีแห่เทียนพรรษา “หลอมบูชาท้าวไถ่นวมินทร์”
- พ.ศ. ๒๕๔๕ รางวัลชนะเลิศการประกวดต้นเทียนพรรษาขนาดใหญ่ ประเภทติดพิมพ์ ในงานประเพณีแห่เทียนพรรษา “โรจน์เรืองเมืองศิลป์”
- ◆ พ.ศ. ๒๕๔๖ ครุภูมิปัญญาไทยรุ่นที่ ๓ ด้านศิลปกรรม (การติดพิมพ์เทียนพรรษา) จากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

นายสมใจ ภูผาสุข

ครุภูมิปัญญาไทย ด้านเกษตรกรรม (การเพาะเห็ด)

คำประกาศเกียรติคุณ
นายสมใจ ภูผาสุข
ครูภูมิปัญญาไทย ด้านเกษตรกรรม (การเพาะเห็ด)

ครูสมใจ ภูผาสุข เกิดเมื่อวันที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๕๔๗ ที่จังหวัดกาฬสินธุ์ ศึกษาเรียนรู้ด้านเกษตรกรรมจากบรรพบุรุษ จากแหล่งการเรียนรู้ด้านเกษตรทั้งภาครัฐและเอกชน เป็นนักค้นคว้า ทดลอง และเชี่ยวชาญในการเพาะเห็ดหายาก ทดลองเพาะเห็ดอบ ซึ่งเป็นเห็ดพื้นบ้านที่ออกตามฤดูกาลและไม่มีใครสามารถเพาะได้ ประสบความสำเร็จเป็นคนแรกของประเทศไทย ให้เป็นเห็ดเศรษฐกิจที่สำคัญของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

การที่ครูสมใจ ภูผาสุข นำความรู้ด้านเกษตรกรรม (การเพาะเห็ด) ที่ตนเองได้ศึกษา ค้นคว้า ค้นพบ ทดลองจนประสบความสำเร็จแล้วไปเผยแพร่ สอน ถ่ายทอดให้ผู้อื่นได้เรียนรู้ นำไปปฏิบัติจนประสบความสำเร็จ เป็นประโยชน์โดยรวมแก่สังคม จึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ให้เป็นครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๓ ด้านเกษตรกรรม (การเพาะเห็ด) ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๕๖

นายสมใจ ภูผาสุข

ครุภูมิปัญญาไทย

ด้านเกษตรกรรม (การเพาะเห็ด)

ครูสมใจ ภูผาสุข จากจังหวัดเลย ศึกษาเรียนรู้ด้านเกษตรกรรม จากบรรพบุรุษ จากแหล่งการเรียนรู้ด้านเกษตรทั้งภาครัฐและเอกชน เป็นนักค้นคว้า ทดลอง และเชี่ยวชาญในการเพาะเห็ดหายาก ทดลองเพาะเห็ดบด ซึ่งเป็นเห็ดพื้นบ้านที่ออกตามฤดูกาลและไม่มีใครสามารถเพาะได้ ประสบความสำเร็จเป็นคนแรกของประเทศไทย ให้เป็นเห็ดเศรษฐกิจที่สำคัญของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

การศึกษา ชีวิตและการทำงาน

ครูสมใจ ภูผาสุข เกิดในครอบครัวประกอบอาชีพเกษตรกรรม ที่ต้องดำรงชีวิตด้วยการพึ่งพาธรรมชาติ ซึ่งบางครั้งได้ผลดีและบางครั้งไม่ได้ผล จึงเป็นเหตุให้สร้างความคิดที่ต้องการพึ่งพาตนเองในด้านเกษตรกรรมมาตั้งแต่นั้น ในวัยเด็กครูสมใจมุ่งมั่นศึกษาจนจบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ จากโรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรค์ และเข้าศึกษาต่อที่วิทยาลัยครูสกลนคร ได้ประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับสูง เข้ารับราชการเป็นครูประจำบาลตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๑๗-๒๕๑๙ จึงลาออกมาตั้งถิ่นฐานที่บ้านเกิดของภรรยาซึ่งอยู่ในบ้านนาโคก จังหวัดเลย

ครูสมใจเริ่มประกอบอาชีพเป็นเกษตรกรอีกครั้ง ทั้งทำโรงสีข้าว เลี้ยงปลา เลี้ยงกบ เลี้ยงผึ้ง และเพาะเห็ด ครั้งแรกอาชีพที่ทำรายได้เป็นกอบเป็นกำคือ การเลี้ยงผึ้งเพื่อเก็บน้ำผึ้ง ครูสมใจสังเกตเห็นว่าผึ้งมักจะเล่นน้ำสกปรก จึงสันนิษฐานว่าน้ำผึ้งที่ว่าบริสุทธิ์สะอาดนั้นน่าจะไม่ใช่สะอาดจริง ในขณะที่ผู้บริโภคก็มักจะนิยมน้ำผึ้งซึ่งไม่ผ่านกระบวนการฆ่าเชื้อเพราะนิยมน้ำมีคุณค่ามากกว่า ในครั้งนั้นครูสมใจจึงตัดสินใจเลิกเลี้ยงผึ้งเนื่องจากไม่ต้องการขายของซึ่งไม่มีคุณค่าด้วยเกรงว่าเป็นการทำบาปโดยไม่ตั้งใจ ประกอบกับสภาพแวดล้อมธรรมชาติที่แต่เดิมเคยอุดมสมบูรณ์ ทั้งดิน น้ำ และสัตว์ป่าเสื่อมโทรมไปมาก ทำให้ครูสมใจเริ่มคิดถึงอนาคตของตนเองและผู้คนในชุมชน

ในปี พ.ศ. ๒๕๓๒ เป็นปีที่ครูสมใจเริ่มเพาะเลี้ยงเห็ด ด้วยเห็นว่าการเพาะเห็ดเป็นวิธีที่จะสร้างอาหารและสร้างรายได้ นอกจากนี้ยังมีผลทางอ้อมให้ช่วยรักษาป่า รักษา

สภาพแวดล้อมธรรมชาติทางอ้อม จนกระทั่งในปี พ.ศ. ๒๕๓๕ กระแสของการนิยมบริโภคเห็ดสูงมาก ครูสมใจคิดว่าการเพาะเห็ดเพื่อการค้ำน้ำจะเป็นหนทางทำรายได้ที่ดี จึงหันมาเพาะเห็ดอย่างจริงจัง ซึ่งก่อนหน้านี้อาจได้ทดลองเพาะเห็ดบด ซึ่งเป็นเห็ดที่จะขึ้นตามธรรมชาติ เป็นเห็ดที่ไม่สามารถเพาะเลี้ยงได้ จนกระทั่งสามารถทดลองผลิต “ก้อนเชื้อเห็ดบด” ได้ในปี พ.ศ. ๒๕๓๔ นับเป็นคนแรกในประเทศไทยที่สามารถผลิตก้อนเชื้อเห็ดบดได้ สร้างคุณค่าและมูลค่าของเห็ดบดขึ้นอย่างมหาศาล

“สวนเห็ดภูผาสุข” เป็นแหล่งเรียนรู้และศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรของชุมชนที่ครูสมใจตั้งขึ้นที่บ้าน มุ่งหวังให้เป็นแหล่งเรียนรู้เผยแพร่ความรู้ด้านการเกษตรและการเพาะเห็ดที่ต้นคันทว่า ทดลอง และค้นพบ โดยที่เน้นการใช้เทคโนโลยีการเกษตรที่ปลอดภัยและมี ใช้น้อยชีวภาพ นอกจากนี้ครูสมใจยังเป็นผู้ดำเนินการรณรงค์ให้เลิกใช้ปุ๋ยเคมี และมุ่งเน้นการรักษาสมดุลของระบบนิเวศที่มีผู้สนใจมาดูงานเป็นประจำทุกวัน

การเรียนรู้

การเกิดในครอบครัวที่ทำการเกษตรในชนบท สร้างความสำนึกและซึมซับความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติตั้งแต่วัยเด็ก นับว่าครูสมใจโชคดีกว่าเด็กรุ่นราวคราวเดียวกันที่ได้มีโอกาสศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา ซึ่งเป็นเสมือนบันไดแห่งการเรียนรู้ หล่อหลอมให้มองโลกกว้าง เพาะความช่างคิด ช่างสังเกต ตัดตัวจนเป็นคุณสมบัติสำคัญที่เป็นฐานให้สร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ เพื่อสังคมในเวลาต่อมา

ครูสมใจเริ่มประกอบอาชีพด้านการเกษตรด้วยการเพาะปลูก เพาะเห็ด ทำโรงสี เลี้ยงปลา เลี้ยงกบ และเลี้ยงผึ้งเพื่อเก็บน้ำผึ้ง ความเป็นผู้ใส่ใจในหน้าที่และสิ่งที่ตนทำอย่างดีทำให้อาชีพด้านการเกษตรของครูสมใจเป็นไปด้วยดี พร้อมกันนั้นก็พยายามคิดค้นวิธีการใหม่ ๆ อยู่เสมอ การเพาะเลี้ยงเห็ดบดซึ่งแต่เดิมนั้นเป็นเห็ดที่ขึ้นตามธรรมชาติ ไม่สามารถเพาะเลี้ยงได้ ครูสมใจพยายามคิดค้นส่วนประกอบของ “ก้อนเชื้อเห็ดบด” ซึ่งทดลองทำหลายครั้ง ล้มเหลวหลายหน แต่ครูสมใจไม่ท้อถอยจนกระทั่ง สามารถผลิต “ก้อนเชื้อเห็ดบด” ได้เป็นคนแรกของประเทศไทย และเข้าเป็นสมาชิกสมาคมนักวิจัยเห็ดแห่งประเทศไทย เลขที่ ๕๐๐๑๐๒๗๐

ความตระหนักถึงสภาพแวดล้อมธรรมชาติที่ถูกทำลายลงเป็นโจทย์สำคัญที่ค้างคาอยู่ในใจตลอดมา ครูสมใจพบว่าโครงสร้างของระบบนิเวศน์เปลี่ยนไปเนื่องจากการทำ

เกษตรเชิงเดี่ยว การพอกพูนของหนี้สินที่ต้องลงทุนกับปุ๋ยและยาฆ่าแมลงที่ต้องใช้เพิ่มขึ้นทุกปี แต่ราคาผลผลิตกลับถูกกดให้ต่ำลงเนื่องจากการปลูกกันมากโดยไม่มีการดูแลเรื่องการตลาด ในขณะที่การใช้สารเคมีต่าง ๆ สร้างมลพิษทั้งบนดิน ในน้ำ และอากาศ สุขภาพของเกษตรกรก็ทรุดโทรมจากสารพิษต่าง ๆ คำตอบที่ครูสมใจได้รับคือ การพึ่งพาตนเอง โดยการเกษตรพอเพียงและไม่ใช้สารเคมี เน้นการสร้างสมดุลธรรมชาติให้กลับมาเหมือนเดิม ครูสมใจจึงเป็นผู้นำในการทำการเกษตรด้วยวิธีการเกษตรชีวภาพ ไม่ใช้สารเคมี การนำเศษวัสดุที่เหลือจากการทำการเกษตรมาใช้ในการผลิต ก้อนเพาะเห็ด และการใช้วัชพืชในการควบคุมแมลง โดยใช้ป่าไผ่ใหญ่และกุสนะนาวซึ่งอยู่ใกล้บ้านเป็นแหล่งทดลองที่สำคัญ

นอกจากนี้ครูสมใจยังเป็นผู้ไม่หยุดนิ่ง พยายามศึกษาหาความรู้ทั้งจากผู้รู้ต่าง ๆ เข้ารับการอบรมจากหน่วยงานของรัฐที่จัดขึ้น ในปีพ.ศ. ๒๕๒๙ ครูสมใจได้รับเกียรติให้เป็น “ประธานภูมิปัญญาไทยอีสาน” จึงเป็นโอกาสให้ได้มีโอกาสไปดูงานเรื่องการเพาะเห็ดที่ประเทศจีน และนำนวัตกรรมใหม่ ๆ กลับมาประยุกต์ใช้อย่างแพร่หลาย

องค์ความรู้

องค์ความรู้สำคัญของครูสมใจคือการเพาะเห็ดชนิดต่าง ๆ หลากหลายชนิด รวมทั้งการทำการเกษตรชีวภาพไม่ใช้สารเคมี และการแปรรูปสมุนไพรต่าง ๆ จำแนกได้ดังนี้

- ◆ การเพาะเห็ดอบ และการทำก้อนเชื้อเห็ดอบ
- ◆ การเพาะเห็ดหลินจือ เห็ดขอนขาว เห็ดนางฟ้า เห็ดหอม เห็ดหูหนู
- ◆ การแปรรูปอาหารชนิดต่าง ๆ จากเห็ด
- ◆ การแปรรูปสมุนไพร
- ◆ การผลิตปุ๋ยชีวภาพจากเศษวัสดุในการเกษตร

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง “สูตรก้อนเชื้อเห็ดอบ” ของครูสมใจที่คิดค้นพัฒนาขึ้น และเผยแพร่ไปทั่วโดยไม่ปิดบัง ประกอบด้วย

ซีอิ๊ว	๑๐๐	กิโลกรัม
ปูนขาว	๐.๕	กิโลกรัม
ยิปซั่ม	๒	กิโลกรัม
ดีเกลือ	๒	กิโลกรัม
น้ำตาล	๑	กิโลกรัม
รำละเอียด	๖-๑๐	กิโลกรัม
เปลือกหอยป่น	๑	กิโลกรัม

การถ่ายทอดความรู้

ครูสมใจได้ถ่ายทอดความรู้ต่าง ๆ ดังนี้

การศึกษาในระบบ

- เป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ด้านการเกษตรให้แก่นักเรียนในสถานศึกษา

นอกระบบ

- ถ่ายทอดความรู้ให้แก่นักศึกษาของศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดเลย หนองบัวลำภู ฯลฯ

ตามอัธยาศัย

- ถ่ายทอดให้แก่เกษตรกรและผู้สนใจ โดยเปิดบ้านเป็น “สวนเห็ดภูผาสุข” ถ่ายทอดความรู้เรื่องการเพาะเห็ดทุกประเภท การทำเกษตรกรรม โดยไม่ใช้สารเคมี ให้แก่หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน โดยไม่เคยคิดมูลค่า
- การเป็นวิทยากรบรรยายให้แก่หน่วยงานต่าง ๆ ตามที่ขอมาทั้งในประเทศและต่างประเทศ

ครูสมใจมีแนวคิดว่ามีเมื่อมีความรู้สิ่งใด ควรเผยแพร่ความรู้ให้กว้างขวางมากขึ้น จึงเปิด “สวนเห็ดภูผาสุข” เป็นแหล่งเรียนรู้เรื่องการเพาะเห็ดโดยไม่คิดมูลค่า ยิ่งเป็นสถานศึกษาต่าง ๆ ที่ขอพานักเรียน นักศึกษามาดูงาน ฝึกงานแล้ว ครูสมใจจะสอนวิทยากรความรู้ต่าง ๆ ทั้งหมด และจัดที่พัก รวมทั้งอาหารให้ฟรีตลอดการอบรม

การที่ครูสมใจ ภูผาสุข เป็นบุคคลผู้ทรงภูมิปัญญาด้านเกษตรกรรม (การเพาะเห็ด) เป็นผู้สร้างสรรค์และสืบสานภูมิปัญญาดังกล่าวมาอย่างต่อเนื่อง จนเป็นที่ยอมรับของสังคมและชุมชน จึงได้รับยกย่องเชิดชูเกียรติจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ให้เป็นครุภูมิปัญญาไทยเพื่อทำหน้าที่ถ่ายทอดภูมิปัญญาในการจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ตามนัยแห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๕๔๕

ครูสมใจ ภูผาสุข เกิดเมื่อวันที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๕๔๗ ที่ตำบลไผ่ อำเภอมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นบุตรคนโต ในจำนวน ๖ คน ของนายเดินและนางหนู ภูผาสุข สมรสกับนางสาวสมดี แก้วมา มีบุตรหญิง ๒ คน

การศึกษา

- ◆ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ จากโรงเรียนบ้านหนองโพน จังหวัดกาฬสินธุ์
- ◆ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๗ จากโรงเรียนบ้านคำบาง จังหวัดกาฬสินธุ์
- ◆ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ จากโรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรค์ จังหวัดกาฬสินธุ์
- ◆ ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ป.กศ.สูง) จาก วิทยาลัยครูสกลนคร

เกียรติคุณที่ได้รับ

- ◆ พ.ศ. ๒๕๒๙ ประธานภูมิปัญญาไทยอีสาน จังหวัดเลย
- ◆ พ.ศ. ๒๕๓๒ รางวัลเกษตรกรดีเด่น จากกรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- ◆ พ.ศ. ๒๕๔๖ ครุภูมิปัญญาไทยรุ่นที่ ๓ ด้านเกษตรกรรม (การเพาะเห็ด) จากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

นายสลา คุณวุฒิ

ครุภูมิปัญญาไทย ด้านศิลปกรรม (การประพันธ์เพลง)

คำประกาศเกียรติคุณ

นายสลา คุณวุฒิ

ครุภูมิปัญญาไทย ด้านศิลปกรรม (การประพันธ์เพลง)

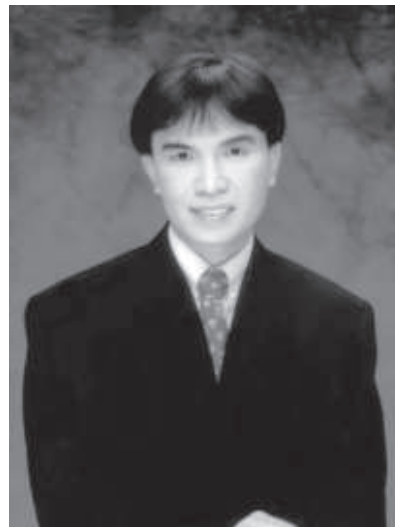
ครูสลา คุณวุฒิ เกิดเมื่อวันที่ ๒ เมษายน พ.ศ. ๒๕๐๕ ที่จังหวัดอำนาจเจริญ เรียนรู้และสืบสานศิลปปะการประพันธ์เพลงจากคุณลุงและคุณแม่ ซึ่งเป็นศิลปินพื้นบ้าน ศึกษาแนวทางการประพันธ์เพลงจากครูเพลงคนสำคัญของแผ่นดินจำนวนมาก มีความสามารถด้านกีตาร์ไฟฟ้า ทำให้การเลือกสรรถ้อยคำในการประพันธ์เพลงเต็มไปด้วยความไพเราะ ลึกซึ้ง สะท้อนความรู้สึก และมีคุณค่าทางศิลปะในระดับสูง สร้างศิลปินเพลงและบทเพลงที่มีคุณค่าให้เป็นสมบัติของสังคมและของแผ่นดิน

การที่ ครูสลา คุณวุฒิ นำความรู้ด้านศิลปกรรม (การประพันธ์เพลง) ที่ตนเองได้ศึกษา ค้นคว้า ค้นพบ ฝึกฝนจนประสบความสำเร็จแล้วนำไปเผยแพร่ สอน ถ่ายทอดให้ผู้อื่นได้เรียนรู้ นำไปปฏิบัติจนประสบความสำเร็จ เป็นประโยชน์โดยรวมแก่สังคม จึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ จากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ให้เป็นครุภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๓ ด้านศิลปกรรม (การประพันธ์เพลง) ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๕๖

ครูสลา คุณวุฒิ

ครุภูมิปัญญาไทย

ด้านศิลปกรรม (การประพันธ์เพลง)

ครูสลา คุณวุฒิ ผู้สร้างสรรค์เพลงลูกทุ่งไทยให้กลับมาได้รับความนิยมนิยมจากคนไทยได้อีกครั้งอย่างยั่งยืน โดยการนำเอารูปแบบเพลงลูกทุ่งไทยจากครูเพลงรุ่นเก่าในอดีต มาประยุกต์เข้ากับแนวเพลงใหม่หลายรูปแบบ กลายเป็นเอกลักษณ์ของเพลงลูกทุ่งยุคใหม่ที่สามารถสะท้อนภาพชีวิตจริงของสังคมไทยได้ทุกระดับ จนได้รับการยอมรับจากคนไทยทั่วประเทศ เป็นประโยชน์อย่างยิ่งในปัจจุบัน

การศึกษา ชีวิตและการทำงาน

ครูสลา คุณวุฒิ เกิดในครอบครัวชาวนาในชนบทภาคอีสาน เข้ารับการศึกษา ระดับประถมศึกษาที่บ้านเกิดโรงเรียนบ้านนาหมอม้า อำเภออำนาจเจริญ ระดับมัธยมศึกษาที่อำเภอป่าติ้ว จังหวัดยโสธร ก่อนจะเข้ามาศึกษาต่อจนจบ ป.กศ.สูง วิชาเอกวิทยาศาสตร์ ที่วิทยาลัยครูอุบลราชธานี และใช้ชีวิตครูอยู่ใกล้กับบ้านเกิดที่อำเภอสิ้ออำนาจ จังหวัดอำนาจเจริญ ขณะเดียวกันได้ศึกษาด้วยตนเองจนจบระดับปริญญาตรี จากมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาบริหารการศึกษา (เกียรตินิยมอันดับ ๑) จากนั้นใช้ชีวิตครูควบคู่ไปกับการเป็นนักร้องนักแต่งเพลง สร้างสรรค์ผลงานการแต่งเพลงอย่างต่อเนื่อง เป็นครูใหญ่ในโรงเรียนเล็ก ๆ ของจังหวัดอำนาจเจริญและอุบลราชธานี กระทั่งในปีพ.ศ. ๒๕๔๓ จึงลาออกจากราชการครูมาประกอบอาชีพอิสระเป็นนักประพันธ์เพลงเต็มตัว

การเรียนรู้

ครูสลาเริ่มต้นการเรียนรู้เรื่องการแต่งเพลงจากความสนใจของตนเอง โดยมีทุนศิลปินทางสายเลือดจากลุงและแม่ที่เป็นศิลปินพื้นบ้าน เริ่มเรียนรู้ในลักษณะครูพักลักจำกับผู้รู้หลายท่าน เช่น ศิลปินตาบอดประจำหมู่บ้าน ฉายา “บุญมา นาหมอม้า” และฝึกฝนการแต่งกลอนซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการประพันธ์เพลงจากพี่ชาย จนความสามารถในการประพันธ์เพลงได้ในระดับหนึ่ง จากนั้นจึงเริ่มศึกษาเรียนรู้จากครูเพลงรุ่นเก่า คือ ครูโพบูลย์ บุตรขัน และครูเพลงที่มีความชื่นชอบและมีผลงานเป็นที่ประทับใจในอดีตหลายท่านเช่น ครู

พงษ์ศักดิ์ จันทุกษา ครูสุนทรภู่ ภาคศิริ ครูลพ บุรีรัตน์ ครูชลธิ์ ธารทอง หรือแม่แต่ครูด้านการแต่งกลอนลำ เช่น ครูเฉลิมพล มาลาคำและครูสุพรรณ ชื่นชม

ครูสลาเป็นผู้ที่มีความอดุสาหะ พยายาม และตั้งใจจริง อย่างยิ่งยวดในทุกสิ่งทุกอย่างที่ทำ ในด้านการศึกษาตั้งแต่ชั้น ประถมศึกษาถึงชั้นอุดมศึกษา หรือแม่แต่การสอบบรรจุเข้ารับ ราชการเป็นครู ครูสลาจะสอบได้ที่ ๑ เสมอ ครูสลา นำ คุณสมบัติดังกล่าวมาบูรณาการกับวิธีการคิดแบบวิทยาศาสตร์ ผสมผสานกับประสบการณ์ชีวิตที่มีอยู่ จนสามารถหยิบ “ประเต็น” กลับออกมาเป็น “คมความคิด” และนำมาใช้ในการประพันธ์เพลงจนเป็นที่ถูกใจ คนฟังทุกระดับได้เป็นอย่างดี

ผลงานการประพันธ์เพลง เพลงแรกในชีวิต คือเพลง **อดีตรักทุ่งนาแห้ง** และ เพลงที่ได้รับการบันทึกเสียงเพลงแรก คือ เพลง **สาวชาวหอ** ขับร้องโดย รุ่งเพชร แผลมสิงห์ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๕ จนถึงปัจจุบันมีผลงานเพลงเพื่อชีวิต ได้รับการบันทึกเสียง แล้วกว่า ๓๐ เพลง เพลงลูกทุ่ง ๕๐๐ เพลง และกลอนลำสำหรับนักร้องแนวหมอลำอีกประมาณ ๒๐๐ กลอน

ผลงานเพลงที่ครูสลา คุณวุฒิ แต่งเกือบทุกเพลงประสบความสำเร็จในระดับประเทศ ถือเป็นเพลงลูกทุ่งที่ได้รับความนิยมมากที่สุดและได้รับรางวัลสูงสุดในระดับชาติมาแล้ว หลายเพลง อาทิเช่น ก่อนปี ๒๕๔๐ คือ เพลง กระทงหลงทาง ขับร้องโดย ไชยา มิตรชัย และเพลง “จดหมายผิดซอง” ขับร้องโดย **มนต์สิทธิ์ คำสร้อย** ปี ๒๕๔๑-๒๕๔๒ คือเพลง “ยาใจคนจน” “ขายแรงแตงนาง” “พี่เมาวันเขาหมั้น” “น้ำตาผ้าเหล้า” “ติด ร. หัวใจ” ปี ๒๕๔๓ เพลง “รองเท้าน้ำห้อง” “เหน้อยไหมคนดี” “ขอคนรู้ใจ” “ปริญญาใจ” “หัวใจคิดฮอด” “กระเป๋แบนแฟนทิ้ง” ปี ๒๕๔๔ เพลง “แรงใจรายวัน” “ต้องมีสักวัน” “สัญญากับใจ” “เพื่อรักเพื่อเรา” จากผลงานเพลงเหล่านี้ ได้สร้างนักร้องดังระดับประเทศ คือ **ไมค์ ภิรมย์พร ศิริพร อำไพพงษ์** และนักร้องอีกหลายคนที่กำลัง ได้รับความนิยมสูงสุดในปัจจุบัน

องค์ความรู้

องค์ความรู้สำคัญของครูสลา คือ การประพันธ์เพลงโดยเป็นผู้ค้นคว้า ค้นพบ เทคนิค การแต่งเพลงลูกทุ่งที่สำคัญ ๕ ประการ ได้แก่

๑. ขั้นต้นต้องโดนใจ หมายถึง โดนใจผู้ฟังด้วยคำร้องหรือประโยคเด็ด ๆ แต่ถ้า หาประโยคเด็ด ๆ ไม่ได้ ก็ต้องใช้ทำนองขึ้นมามีอ้อมเนื้อร้องให้ไปด้วยกัน ทำให้คนฟังสนใจตั้ง

แต่เริ่มแรก

๒. เนื้อในต้องคมชัด หมายถึง การเดินเรื่องให้คนฟังเห็นภาพ หรือเรียกว่าให้มีกลิ่นของเพลง เพื่อให้คนฟังจินตนาการได้ว่าเพลงกำลังพูดถึงเรื่องอะไรอยู่ เช่น ถ้าเป็นชนบทก็ต้องมีฉากเถียงนา ทุ่งข้าว ทุ่งหญ้า ถ้าเป็นเรื่องหนุ่มจีบสาวห่างต้องมีฉากบันไดเลื่อนหรือสิ่งที่มีอยู่ในห้างสรรพสินค้า ถ้อยคำเหล่านี้ต้องมีในเนื้อเพลงเพื่อให้คนฟังนึกภาพออก

๓. ประหยัดคำไม่วกวน หมายถึง การตัดคำฟุ่มเฟือยออก ถ้อยคำที่ใช้แทนตัวผู้หญิงอย่าง เนื้อเย็น เนื้อทอง ทรามวย ที่หยิบใช้อย่างเกินความพอดี ทำให้เปลืองเนื้อที่โดยเปล่าประโยชน์

๔. ทำให้คนฟังนึกว่าเป็นเพลงของเขา หมายถึง ทำให้ผู้ฟังรู้สึกว่าเป็นเพลงที่แต่งโดยคนฟังเอง

๕. จบเรื่องราวประทับใจ การจบ คือ การสรุป ทั้งนี้อาจสรุปเป็นคำตอบที่ชัดเจนหรือหาคำตอบไม่ได้ ต้องทิ้งเป็นคำถามเอาไว้

หลักการ ๕ ข้อ ครูสุลาได้นำมาเรียงร้อยให้คล้องจองกันให้จำง่าย โดยใช้หลักการที่สำคัญที่ทำให้เพลงไพเราะน่าฟัง คือ การใช้ภาษาไทยให้คุ่มคำ “คำทุกคำต้องทำงาน” โดยเฉพาะคำใน “ภาษาไทยอีสาน” ทำให้บทเพลงมีประเด็นและเห็นภาพชัดเจน ตามปกติสูตรในการแต่งเพลงทั่วไป ที่นักแต่งเพลงทั้งเก่าและใหม่จะรู้จักกันดี คือการจัดวางลำดับท่อนเพลงไว้ ๔ ท่อน โดยให้ท่อนที่ ๓ เป็นท่อนแยกและท่อนที่ ๔ เป็นท่อนจบ ซึ่งโครงสร้างเพลงของครูสุลา คุณวุฒิ ก็ใช้โครงสร้างนี้มาขยายความ แล้วใส่เทคนิคเฉพาะตัวลงไปโดยเรียบเรียงเป็นสูตร ดังนี้

ท่อนแรก ต้องยึดหลักว่าให้คนรู้เรื่องก่อน ถ้าเปรียบเป็นหนังสือพิมพ์ก็คือ การไปรยหัวข้อมาหรือถ้าเป็นความเรียงก็คือตัว บทนำ

ท่อนที่ ๒ คือ การขยายความจากท่อนแรก

ท่อนที่ ๓ คือ ท่อนแยก ซึ่งเปรียบเหมือนท่อนสงอารมณ์ ต้องพยายามใส่คำเด็ด ๆ ลงไปรวมถึงเทคนิคการวางคำด้วย ท่อนแยกนี้สำคัญมากเพราะทำให้คนฟังติดหูง่ายกว่าท่อนอื่น ซึ่งหากเปรียบเพลงทั่วไป ก็คือ ท่อนฮุค นั้นเอง

ท่อนที่ ๔ มีความสำคัญในแง่ของการรับลูกส่งจากท่อนแยก เพื่อให้งานสมบูรณ์ งานเพลงของครูสุลาจะเป็นเพลงที่ต้องมี “โครงเรื่อง” หรือมีประเด็นของเรื่องก่อน ครูสุลาไม่ถนัดในการเขียนเพลงที่เน้นอารมณ์แบบนามธรรมแล้วสิ้นไหลไปตามอารมณ์ ซึ่งคล้ายการเขียนเรื่องสั้นนั่นเอง นอกจากนี้ถ้อยคำในบทเพลงของครูสุลานั้นได้ชื่อว่าเป็นคำที่

ไพเราะกินใจ ไม่มีคำหยาบหรือคำที่มีความหมายกำกวมแม้แต่คำเดียวในเพลงเลย ดังนั้นงานเพลงของครูสลาจึงได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย ติดอันดับเพลงยอดนิยมในวงการเพลงลูกทุ่งเมืองไทย

การถ่ายทอดความรู้

ครูสลา สอน ถ่ายทอด และเผยแพร่องค์ความรู้ดังนี้

การศึกษาในระบบ

เป็นวิทยากรถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการประพันธ์เพลงให้แก่ผู้เรียนในสถานศึกษา

การศึกษาตามอัธยาศัย

ถ่ายทอดองค์ความรู้แก่ผู้สนใจ หน่วยงานภาครัฐ เอกชน ดังนี้

- ๑) กลุ่มนักประพันธ์เพลงท้องถิ่น
- ๒) กลุ่มนักประพันธ์เพลงทั่วไป

เนื้อหาการถ่ายทอดความรู้

เนื้อหาสาระการถ่ายทอดองค์ความรู้ของครูสลา ได้แก่

- ◆ ความเป็นมาของลูกทุ่งไทย
- ◆ หลักการประพันธ์เนื้อร้อง
- ◆ หลักการประพันธ์ทำนอง
- ◆ เทคนิคการประพันธ์เพลง
- ◆ การฝึกประพันธ์เพลง

ด้านการประพันธ์เพลง ครูสลอบอกว่าไม่มีตำราหรือเอกสารให้อ่าน เพราะผลงานที่ออกสู่วงการทุกเพลง คือ เอกสาร ตำรา และตัวอย่าง ลูกศิษย์หรือผู้สนใจในการแต่งเพลงสามารถหาดูได้โดยทั่วไป ซึ่งครูสลาจะใช้วิธีการถ่ายทอดความรู้ดังนี้

๑. ดูผลงานเพลงเบื้องต้นของผู้มาขอเรียน
๒. ให้คำแนะนำเบื้องต้น ตรวจผลงานตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด โดยให้คำแนะนำกับเพลงของทุกคน
๓. กลับไปแก้ไขใหม่ให้ดีขึ้น นำไปแก้ไขตามคำแนะนำจน

คิดว่าดีที่สุด

๔. ตรวจสอบผลงานอีกครั้ง ตรวจสอบผลงานภายหลังจากการแก้ไขตามคำแนะนำ

๕. รับประกันคุณภาพ ถ้าผลงานผ่านการพิจารณา จะนำเสนอให้มีการบันทึกเทปต่อไป

สำหรับการสอนการประพันธ์เพลง ครูสลาให้คำแนะนำสำหรับคนที่อยากเป็นนักแต่งเพลงทุกคนว่าถ้าจะเริ่มต้นเป็นนักแต่งเพลงจะต้องมีพื้นฐาน ๒ ประการคือ

๑. มีพื้นฐานการเขียนกลอน ต้อง “เขียนกลอนเป็น” ถึงขั้นต้อง “เขียนกลอนเก่ง”

๒. ต้องรู้เรื่องเพลง เป็นอย่างดี คือ ศึกษาเรื่องการแต่งเพลงมาบ้าง และต้องฟังเพลงทุกประเภท ทุกสมัย

ถ้ามีพื้นฐาน ๒ ประการ คือ เขียนกลอนเก่ง และรู้เรื่องเพลงแล้ว ครูสลาจะให้มาคุยเรื่องการจับประเด็น เป็น “คมความคิด” ของแต่ละคนออกมานำเสนอ เป็นการฝึกวิคิด ที่ต้องค้นหาตัวเองให้พบ การเป็นนักประพันธ์เพลงจะต้องมีทั้งพรสวรรค์และพรแสวง

วิธีการถ่ายทอดความรู้

ครูสลามีรูปแบบการถ่ายทอดความรู้ให้กับลูกศิษย์ด้วยวิธีการที่น่าสนใจ คือ ใช้วิธีการสอนแบบตัวต่อตัว ทั้งด้านการแต่งเพลง และการร้องเพลง เน้นคุณภาพหรือมาตรฐานที่ครูสลาพัฒนามาอย่างต่อเนื่องกว่า ๒๐ ปี เป็นตัวรับประกันคุณภาพ คือนั่นคือผู้ที่ผ่านการถ่ายทอดและการควบคุมจากครูสลาแล้ว ถือว่าสามารถออกสู่วงการเพลงได้ การประพันธ์เพลง ร้องเพลงเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ ไม่มีสูตรสำเร็จที่ตายตัว จึงต้องมีการแนะนำอย่างจริงจัง “แบบตัวต่อตัว” กับลูกศิษย์ทุกคน จนกระทั่งผลงานออกมามีคุณภาพจึงจะให้ผ่านได้ จึงจำเป็นต้องใช้เวลาในการถ่ายทอดมากกว่าการเรียนรู้เรื่องอื่น ๆ

นอกจากนั้นครูสลา มีรูปแบบการถ่ายทอดและการสอนลูกศิษย์และผู้สนใจทั้งทางตรงและทางอ้อม คือ

การถ่ายทอดทางตรง ด้วยการสอนลูกศิษย์ที่รับผิดชอบเรื่องการแต่งเพลง ร้องเพลง ด้วยการอธิบาย การสาธิต การฝึกปฏิบัติแต่งจริง ร้องจริงจนเสร็จเป็นผลงานออกมา นอกจากนั้นยังมีการบรรยายพร้อมสาธิต ประกอบในการเป็นวิทยากรตามสถาบันการศึกษาต่าง ๆ

การถ่ายทอดทางอ้อม คือ การสอนทางสื่อ ด้วยการให้คำแนะนำทางจดหมาย แบบตอบรับและพิจารณาผลงานเพลง การให้คำแนะนำทางโทรศัพท์ การเป็นกรรมการ ตัดสินและให้คำแนะนำในการประกวดร้องเพลง แต่งเพลงตามสถาบันการศึกษาและ หน่วยงานต่าง ๆ การจัดเวทีการประกวดร้องเพลง

การที่ครูสลา คุณวุฒิ เป็นบุคคลผู้ทรงภูมิปัญญาด้านศิลปกรรม (การประพันธ์เพลง) เป็นผู้สร้างสรรค์และสืบสานภูมิปัญญาดังกล่าวมาอย่างต่อเนื่อง จนเป็นที่ยอมรับของสังคม และชุมชน จึงได้รับยกย่องเชิดชูเกียรติจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวง ศึกษาธิการ ให้เป็นครูภูมิปัญญาไทย เพื่อทำหน้าที่ถ่ายทอดภูมิปัญญาในการจัดการศึกษาทั้ง การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ตามนัยแห่งพระราช บัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๕๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๕๕๕

ครูสลา คุณวุฒิ ปัจจุบันอายุ ๔๑ ปี เกิดเมื่อวันที่ ๒ เมษายน พ.ศ. ๒๕๐๕ ที่บ้านนาหมอม้า อำเภอบ้านนาจเจริญ จังหวัดอุบลราชธานี เป็นบุตรคนที่ ๔ ในจำนวน ๕ คน ของนายบุญหลายและนางก้าน คุณวุฒิ สมรสกับนางสาวลัดดาวัลย์ ก้านทอง มีบุตร ๒ คน

การศึกษา

- ◆ ชั้นประถมศึกษา โรงเรียนบ้านนาหมอม้า อำเภอบ้านนาจเจริญ จังหวัดอุบลราชธานี
- ◆ ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จากโรงเรียนป่าติ้ววิทยา อำเภอบ้านนาจ จังหวัดยโสธร
- ◆ ประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับสูง (ปกศ.สูง) วิชาเอกวิทยาศาสตร์ จากวิทยาลัยครูอุบลราชธานี
- ◆ ศึกษาศาสตร์บัณฑิต (ศษ.บ) สาขาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ◆ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาภาษาไทย สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี

เกียรติคุณที่ได้รับ

- ◆ พ.ศ. ๒๕๒๙ ครูดีเด่น ของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี
- ◆ พ.ศ. ๒๕๓๔ ชนะเลิศ การประกวดการแต่งหนังสือสำหรับเด็ก จากสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี
- ◆ พ.ศ. ๒๕๓๗ และ ๒๕๓๙ ครูผู้มีจรรยาบรรณยอดเยี่ยม ของคุรุสภา จังหวัดอำนาจเจริญ
- ◆ พ.ศ. ๒๕๔๒ ยอดศิลปินแห่งชาติ จากสมาคมสื่อมวลชน จังหวัดยโสธร
- ◆ พ.ศ. ๒๕๔๓ ศิลปินดีเด่นจังหวัดอุบลราชธานี สาขาวรรณศิลป์ (การแต่งเพลง) จากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ
- ◆ พ.ศ. ๒๕๔๔ รางวัล “เพชรสยาม” สาขาภาษาและวรรณกรรมทางการประพันธ์เพลงไทยลูกทุ่ง จากสถาบันราชภัฏจันทรเกษม
- ◆ พ.ศ. ๒๕๔๖ รางวัลดีเด่น ในการผลิตงานสื่อมวลชนดีเด่นเพื่อเยาวชน จากกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
- ◆ พ.ศ. ๒๕๔๖ ครูภูมิปัญญาไทยรุ่นที่ ๓ ด้านศิลปกรรม (การประพันธ์เพลง) จากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

นางเอี่ยม แยมบัติ

ครุภูมิปัญญาไทย ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม

คำประกาศเกียรติคุณ
นางเอียม แยกดี
ครุภูมิปัญญาไทย ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม

ครูเอียม แยกดี เกิดเมื่อวันที่ ๑ เมษายน ๒๔๙๗ ที่จังหวัดสุรินทร์ เรียนรู้การย้อมสีผ้า การทอผ้าจากผู้รู้ ตั้งแต่อายุ ๑๓ ปี มีความเชี่ยวชาญในการออกแบบลายผ้าไหมยกดอก ผ้ามัดหมี่ที่ประณีตงดงาม สร้างสรรค์ลายผ้าไหมใหม่ที่มีคุณค่า ปรับปรุงพัฒนาวิธีการทอผ้าให้มีหน้ากว้างเป็นผ้า ๘ ตะกอ และ ๑๕ ตะกอ ส่งผลให้ผ้าทอมีมาตรฐานเหมาะสมกับการใช้งานจริง เป็นการสร้างงาน สร้างเศรษฐกิจที่เข้มแข็งให้แก่ชุมชน

การที่ ครูเอียม แยกดี นำความรู้ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม ที่ตนเองได้ศึกษา ค้นคว้า ค้นพบ ทดลองจนประสบความสำเร็จแล้วไปเผยแพร่ สอน ถ่ายทอด ให้ผู้อื่นได้เรียนรู้ นำไปปฏิบัติจนประสบความสำเร็จ เป็นประโยชน์โดยรวมแก่สังคม จึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ จากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ให้เป็นครุภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๓ ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๕๖

นางเอื่อม แยกดี

ครูภูมิปัญญาไทย

ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม (การทอผ้า)

ครูเอื่อม แยกดี จากจังหวัดสุรินทร์ เรียนรู้การย้อมสีผ้าการทอผ้าจากผู้รู้ ตั้งแต่อายุ ๑๓ ปี มีความเชี่ยวชาญในการออกแบบลายผ้าไหมยกดอก ผ้ามัดหมี่ที่ประดิษฐ์งดงาม อนุรักษ์ลายผ้าโบราณ สร้างสรรค์ลายผ้าไหมใหม่ที่มีคุณค่า ปรับปรุงพัฒนาวิธีการทอผ้าให้มีหน้ากว้างเป็นผ้า ๔ ตะกอ ถึง ๑๕ ตะกอ ส่งผลให้ผ้าทอมีมาตรฐานเหมาะสมกับการใช้งานจริง เป็นการสร้างงาน สร้างเศรษฐกิจที่เข้มแข็งให้แก่ชุมชน

การศึกษา ชีวิตและการทำงาน

ครูเอื่อมเกิดและเติบโตในครอบครัวเกษตรกรรายกจน ในวัยเด็กมีชีวิตลำบาก เนื่องจากกำพร้ามารดา หลังจบการศึกษาชั้นประถมปีที่ ๔ แล้ว ด้วยความขยันขันแข็งต้องการช่วยเหลือครอบครัวจึงไปทำงานรับจ้างเลี้ยงเด็กและทำงานบ้านในตัวเมืองจังหวัดสุรินทร์ ครึ่งใดที่กลับมาเยี่ยมบ้านจะได้พบกับผู้เฒ่าผู้แก่ที่ทอผ้าอยู่ใต้ถุนบ้าน และพบว่าเพียงการทอผ้าในยามว่างจากงานประจำแล้วได้สร้างรายได้ให้ครอบครัวได้ดีอย่างไม่น่าเชื่อ ในครั้งนั้นครูเอื่อมเริ่มมองเห็นว่าการทำงานรับจ้างในตัวเมืองไม่สามารถสร้างความมั่นคงอย่างแท้จริงให้แก่ชีวิต

ครูเอื่อมในวัยเพียง ๑๓ ปี เริ่มสนใจการทอผ้า อยากทอผ้าได้เพื่อจะได้อยู่บ้าน ไม่ต้องไปทำงานในตัวเมืองและยังสามารถสร้างรายได้จากการทอผ้าอีกด้วย จึงได้ขอเรียนการย้อมผ้าจากช่างทอผ้าฝีมือดีในหมู่บ้าน ครูเอื่อมเป็นเด็กหัวดี เรียนรู้ได้ไว และยังมีนิสัยขยันขันแข็ง หนักเอาเบาสู้ จึงได้รับการถ่ายทอดวิชาการย้อมผ้า ทอผ้า ทั้งผ้าอ้อมปรม ผ้าสมอ ผ้าโสร่ง ผ้าอันลวยซิม ผ้าทางกระรอก จนมีความชำนาญมากขึ้นจึงหัดทอผ้ามัดหมี่หน้านาง ลายนาค ลายผีเสื้อ และลายนกยูง ต่อมาได้คิดค้น พัฒนาการทอผ้ายกดอก ตั้งแต่ ๔ ตะกอ ถึง ๙ ตะกอ และพัฒนาจนเพิ่มขึ้นเป็นผ้า ๙ ตะกอจนถึง ๑๕ ตะกอ สามารถทอลวดลายผ้าได้อย่างสะดวกสวยงาม ซึ่งเหมาะสมกับการนำผ้าไปใช้ตัดเย็บเสื้อผ้า

การเรียนรู้

ครูเอียม เรียนรู้การย้อมผ้า ทอผ้า จากผู้รู้ ผู้เฒ่าผู้แก่ โดยเริ่มเรียนย้อมผ้าจาก นางปวง สุจินพรัหม ช่างทอผ้าฝีมือดี ในหมู่บ้าน ด้วยความเป็นคนหัวไว ช่างสังเกต หนักเอาเบาสู้ จึงทำให้นางปวงและผู้เฒ่าผู้แก่เอ็นดู สอนเทคนิคการทอผ้าให้ อย่างไม่ปิดบัง

หลังจากเรียนรู้วิธีการย้อมผ้า ครูเอียมเริ่มฝึกหัดทอ ฝ้ายลายโครงสร้าง เช่น ฝ้ายอม-เปรม ฝ้ายสมอ ฝ้ายโล่ง ฝ้ายอัน ลุยซิม และฝ้ายหางกระรอก จนเมื่อมีความชำนาญมากขึ้นจึง

ฝึกหัดทอผ้ามัดหมี่ลายต่าง ๆ เช่น ลายมัดหมี่หน้านาง มัดหมี่ลายนาค มัดหมี่ลายผีเสื้อ มัดหมี่ลายนกยูง มัดหมี่ลายพุ่มข้าวบิณฑ์ ภายหลังได้คิดพัฒนาวิธีการทอยกดอกเป็นคน แรก โดยทอยกดอกจากที่เคยทอกันคือ ๒ ตะกอก เพิ่มเป็น ๔ ตะกอก ๗ ตะกอก ๙ ตะกอก จนในที่สุด ๑๕ ตะกอก อาทิ ลายลูกแก้ว ลายปาเต๊ะ ลายเชิง ซึ่งเป็นวิธีการที่ทำให้ สามารถทอลวดลายได้สวยงามประณีต โดยไม่ต้องใช้วิธีการมัดหมี่

นอกจากการออกแบบลวดลายผ้าแล้วครูเอียมยังได้ทดลองนำเอาวัสดุจากธรรมชาติ มาย้อมไหม เช่น ใบเตย ใบข้าว ดอกอัญชัน และเมล็ดคำเงาะ จากการทดลองทำซ้ำ แล้วซ้ำอีกจึงพบว่าการย้อมไหมด้วยวัสดุธรรมชาติดังกล่าวจะมีสีสวยสดใสและติดทนนาน โดยใช้น้ำส้มสายชูเป็นสารช่วยติด (mordant) และข้อดีของการย้อมสีด้วยวัสดุจาก ธรรมชาตินั้นนอกจากไม่เป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อมแล้วสีย้อมจะไม่ติดเปื้อนมือ และ ยังช่วยลดต้นทุนจากการใช้สีสังเคราะห์ด้วย

องค์ความรู้

- ครูเอียม มีองค์ความรู้ในด้านการย้อมผ้า ทอผ้ายกดอกหลากหลายชนิด อาทิ
- ◆ การทอผ้าไหมลายยกดอก การทอผ้าลายต่าง ๆ เช่น ฝ้ายลายดอกจัน ลายนาค ลายผีเสื้อ ลายนกยูง
 - ◆ การรื้อฟื้นวิธีการทอผ้าลายลูกแก้ว ลายหางกระรอก ซึ่งเป็นลายเก่าให้มีความละเอียดลออเพิ่มขึ้น
 - ◆ การพัฒนาการทอ ๔ ตะกอก จนถึง ๑๕ ตะกอก ทำให้สามารถทอลายผ้าต่าง ๆ ได้โดยไม่ต้องมัดหมี่
 - ◆ การย้อมสีด้วยวัสดุธรรมชาติและการใช้น้ำส้มสายชูเป็นสารช่วยติดสี

การถ่ายทอดความรู้

ครูเอี่ยมได้ถ่ายทอดความรู้ด้านการทอผ้า ดังนี้

- ◆ **การศึกษานอกระบบ** ถ่ายทอดการทอผ้าให้แก่ นักศึกษาจากศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนทั้งในจังหวัดและต่างจังหวัด
- ◆ **การศึกษาตามอัธยาศัย** ถ่ายทอดให้แก่กลุ่มผู้สนใจจำนวนมาก ดังนี้
 - ศูนย์ศิลปาชีพอีสานใต้ จังหวัดสุรินทร์
 - กลุ่มสตรีทอผ้าไหมบ้านเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์
 - สมาชิกโครงการศิลปาชีพบ้านสร้างถ่อนอก จังหวัดอำนาจเจริญ
 - สมาชิกกลุ่มทอผ้าบ้านสร้างถ่อ จังหวัดอุบลราชธานี
 - กลุ่มสตรีทอผ้าไหม อ.สนม จังหวัดสุรินทร์
 - กลุ่มทอผ้าไหม อ.ห้วยทับทัน จังหวัดศรีสะเกษ
- ◆ จัดตั้งกลุ่มสตรีทอผ้าบ้านเขวาสินรินทร์ สอนและถ่ายทอดการย้อมฝ้าย ย้อมไหม การทอผ้า และการรับซื้อผ้าจากกลุ่มสมาชิกเพื่อนำไปจำหน่าย

เนื้อหาการถ่ายทอดความรู้

ครูเอี่ยม ถ่ายทอดองค์ความรู้ ดังนี้

- ◆ การทอผ้าไหมลายยกดอก
- ◆ การทอผ้าลายลูกแก้ว ลายหางกระรอก ซึ่งเป็นลายเก่าให้มีความละเอียดลออเพิ่มขึ้น
- ◆ การพัฒนาการทอ ๔ ตะกอ จนถึง ๑๕ ตะกอ ทำให้สามารถทอลายผ้าต่าง ๆ ได้โดยไม่ต้องมัดหมี่
- ◆ การย้อมสีด้วยวัสดุธรรมชาติและการใช้น้ำส้มสายชูเป็นสารช่วยติดสี

วิธีการถ่ายทอดความรู้

ครูเอี่ยมถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้สนใจในหลายลักษณะ อาทิ

- ◆ การบรรยายประกอบอุปกรณ์การทอผ้า วัสดุข้อมผ้า
- ◆ การสาธิต
- ◆ การฝึกปฏิบัติจริง

การที่ครูเอี่ยม แยกดี เป็นบุคคลผู้ทรงภูมิปัญญาด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม (การทอผ้า) เป็นผู้สร้างสรรค์และสืบสานภูมิปัญญาดังกล่าวมาอย่างต่อเนื่อง จนเป็นที่ยอมรับของสังคมและชุมชนจึงได้รับยกย่องเชิดชูเกียรติจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ให้เป็นครูภูมิปัญญาไทย เพื่อทำหน้าที่ถ่ายทอดภูมิปัญญาในการจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ตามนัยแห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๕๔๕

ครูเอี่ยม แยมดี ปัจจุบันอายุ ๔๙ ปี เกิดเมื่อวันที่ ๑ เมษายน ๒๕๔๗ ที่ตำบลเขวาสินรินทร์ อำเภอกาบเชิง จังหวัดสุรินทร์ เป็นบุตรคนที่ ๖ ในจำนวน ๘ คน ของนายโชนและนางแอะ สุขแล้ว สมรสกับนายเกรียม แยมดี มีบุตรรวม ๒ คน เป็นชาย ๑ คน และเป็นหญิง ๑ คน

การศึกษา

- ◆ จบชั้นประถมปีที่ ๔ จากโรงเรียนบ้านเขวาสินรินทร์ กิ่งอำเภอกาบเชิง จังหวัดสุรินทร์
- ◆ จบชั้นประถมปีที่ ๖ จากศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดสุรินทร์

เกียรติคุณที่ได้รับ

- ◆ พ.ศ. ๒๕๓๗ เกียรติบัตรผู้ร่วมดำเนินการอนุรักษ์และฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรม จากศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์
- ◆ พ.ศ. ๒๕๓๙
 - โล่รางวัลชนะเลิศในการประกวดของดีจังหวัดสุรินทร์ ประเภทผ้าไหมลายดอกจัน
 - รางวัลชนะเลิศประเภทศิลปหัตถกรรม สาขาทัศนศิลป์ จากสำนักพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
- ◆ พ.ศ. ๒๕๔๓
 - รางวัลชนะเลิศอันดับ ๑ การประกวดผ้าไหมประเภททอยกดอก จากกองทุนสุนารีและกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน
 - รางวัลแม่ตัวอย่างของศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพอีสานใต้
- ◆ พ.ศ. ๒๕๔๔ ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิตกิตติมศักดิ์ (สิ่งทอ) จากสถาบันราชภัฏสุรินทร์
- ◆ พ.ศ. ๒๕๔๖ ครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๓ ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม (การทอผ้า) จากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

ภาคผนวก

กรมวิทย์ฯ
กรมวิทยาศาสตร์สาธารณสุข

คำบรรยายพิเศษ

ของ

ดร.รุ่ง แก้วแดง

เลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

เนื่องในโอกาสเปิดการประชุมเชิงปฏิบัติการ

ครุภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๓

วันอังคารที่ ๑๙ สิงหาคม ๒๕๕๖

ณ โรงแรมปทุมธานีเพลส อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี

กราบนมัสการพระคุณเจ้า เรียนท่านอาจารย์ ดร.พิสิฐ เจริญวงศ์ ท่านผู้อำนวยการสุทธาสินี วัชรบูล ท่านครุภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๓ ที่เคารพทุกท่านครับ ผมรู้สึกยินดีและเป็นเกียรติที่ได้มีโอกาสมาร่วมแสดงความยินดีกับทุกท่านที่ได้รับการคัดเลือกเป็นครุภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๓ และก็คิดว่าในการประชุมปฏิบัติการท่านคงจะได้ช่วยกันนั่งคิด นั่งพูด นั่งคุยกันถึงการที่จะช่วยกันนำภูมิปัญญาเข้าสู่การจัดการศึกษาของชาติได้อย่างไร

ในการจัดการศึกษาในประเทศของเราต้องยอมรับว่ามีความสำคัญมากประการหนึ่ง ก็คือประเทศไทยเป็นประเทศเก่าแก่ชาติหนึ่งของโลกถึงแม้ว่าหลักฐานทางประวัติศาสตร์จะบ่งชี้ว่าประวัติศาสตร์ชาติของเรามีอายุประมาณ ๓๐๐ ปี โดยเริ่มนับจากสมัยสุโขทัย แต่เข้าใจว่าจริงๆ แล้วชาติของเราน่าจะมีประวัติศาสตร์ที่ยาวนานกว่านั้นมาก แต่ด้วยเหตุที่ชนชาติไทยของเราเป็นวัฒนธรรมด้านการพูด โดยไม่เป็นวัฒนธรรมด้านการเขียน เพราะฉะนั้นเราจึงค้นพบว่าหลักศิลาจารึกที่ใกล้เคียงที่สุดก็คือหลักศิลาจารึกที่เราพบในสมัยสุโขทัยเท่านั้น

เรื่องหลักศิลาจารึกนี้ถ้าเราเทียบกับคนที่อยู่ในวัฒนธรรมตะวันออกเหมือนกันกับเราแต่ชอบเรื่องการขีดเรื่องการเขียนคือคนจีนแล้ว จีนขณะนี้ค้นพบหลักศิลาจารึกย้อนอดีตไปได้ ๕,๐๐๐ กว่าปี ถ้าเทียบกับเรา ๓๐๐ กว่าปี ก็ต่างกันค่อนข้างมากทีเดียวมีเหตุผลว่าเราไม่ค่อยจารึก เราไม่เขียน เราไม่บันทึก เพราะฉะนั้นภูมิปัญญาของเราส่วนหนึ่งเราก็ถ่ายทอดกันมาโดยการเล่าให้ฟัง พ่อแม่เล่าลงมาสู่รุ่นลูก ซึ่งเราเรียกกันว่าเป็นการถ่ายทอดโดยมุขปาฐะ คือการบอกเล่าด้วยวาจา เมื่อไม่มีการบันทึกเป็นหลักฐานไว้ช่วงระหว่างทางจึงมีการสูญหายล้มหายตายจากไปเรื่อยๆ เพราะฉะนั้นพอมาถึงยุคปัจจุบันก็เลยมองเหมือนว่าชนชาติไทยจะไม่มีภูมิปัญญาของตัวเอง

ด้วยความที่เราไม่บันทึกเราไม่เขียนนี่เอง เมื่อเราต้องมาต่อสู้กับวัฒนธรรมรุ่นใหม่ที่เป็นวัฒนธรรมตะวันตกซึ่งเขาเน้นเรื่องการเขียนมากกว่าของเรา หรือพูดง่ายๆ ก็คือเน้นเรื่องการบันทึก ท่านทั้งหลายคงจำได้ในเรื่องของเครื่องพิมพ์ หรือแท่นพิมพ์คนที่เขาคิดก็เป็นคนตะวันตก คือเป็นคนคิด แล้วนักวิเคราะห์ประวัติศาสตร์โลกก็บอกว่าเดิมตะวันตกล้ำหลังกว่าจีนมาก เพราะว่าจีนเขานั่งเขียนที่ละแผ่น เพราะฉะนั้นพอกูเตนเบิร์กทำเรื่องเครื่องพิมพ์ได้สำเร็จแทนที่จะเขียนที่ละแผ่นเหมือนชาวจีนในอดีตก็พิมพ์ครั้งละพันครั้งละหมื่น ดังนั้นการแพร่

หลายตัวขององค์ความรู้จึงไปได้เร็วมาก

เมื่อเป็นอย่างนี้ก็เลยทำให้วัฒนธรรมตะวันตกในรอบ ๖๐๐ - ๗๐๐ ปี เข้มแข็งมากขึ้นเพราะความรู้หา
ง่ายกระจายไปอย่างกว้างขวาง เพราะฉะนั้นเด็กไทยของเราในเรื่องการศึกษาในยุคใหม่จึงไม่ค่อยมีในส่วนของ
ภูมิปัญญาที่เราสะสมมาหลายพันปีเพราะว่าหาเอกสารศึกษาลำบาก ถ้ามัวอยู่ตรงไหนเราก็บอกดูเหมือนรู้แต่อยู่ที่
คนบางคน พออยู่ที่คนบางคนพอท่านเหล่านี้เสียชีวิตไปภูมิปัญญาก็หายไป กว่าลูกศิษย์ที่รับการถ่ายทอดองค์
ความรู้จะขึ้นมาเป็นที่ยอมรับก็เหมือนต้นกล้าเหมือนต้นไม้ พอต้นใหญ่โคนลงกว่าจะมีอีกต้นที่โตขึ้นมาเท่าต้นใหม่
ก็ใช้เวลายาวนานเกินไป และปกติคนจะไม่เอาไม้อ่อนมาทำบ้านเพราะยังไม่มีแก่นมันมีแต่กระพี้ ซึ่งก็ทำนองเดียวกับ
กับครุภูมิปัญญาไทยเราจะไม่ไปยกย่องเด็กอายุ ๑๕ - ๑๖ ปี บอกคนนี้มีภูมิปัญญาเพราะภูมิปัญญาต้องสะสม
ต้องพัฒนา ต้องทดลองก็เหมือนกับต้นไม้ที่จะต้องมีแก่น เพราะฉะนั้นพอโตขึ้นๆ มากกว่าจะยกย่องได้ไม่กี่วันต้นไม้
ใหญ่ก็ล้มอีกแล้ว มันก็เลยเป็นวงจรอยู่อย่างนี้

เพราะฉะนั้นเราจะเห็นได้ว่าในยุคหนึ่งเราจึงมีวิกฤต เรื่องภูมิปัญญาไทย ที่นี้ด้วยความที่พวกเราละลึก
เสมอว่าเราเป็นชาติเก่าแก่ เราเป็นคนที่มั่งคั่งปัญญา เราก็นั่งคิดกันว่าเราควรจะทำอย่างไร ตรงนี้เป็นเรื่องใหญ่
เพราะว่าในรอบ ๒๐๐-๓๐๐ ปี ภูมิปัญญาไทยเราเป็นเหมือนต้นไม้เล็กหมดเลยมันไม่โตอย่างที่ผมว่า ช่วงอายุสั้นไป
ขึ้นมาแล้วก็ตายไปๆ มีการพูดกันเป็นครั้งคราวแล้วก็หายไป เพราะฉะนั้นพวกเราจึงมีความเห็นว่าสมควรหรือพื้น
ครุภูมิปัญญาหรือภูมิปัญญาของเราเข้าไปสู่การจัดการศึกษาของชาติ

สิ่งแรกที่จะต้องทำก็คือ ให้คำจำกัดความหรือความหมายเสียก่อนเพราะว่าตอนนี้อันถ้าเราถกเถียงกันเรื่อง
ภูมิปัญญาไทยพูดกันอย่างมากเลย หลายคนก็บอกว่าถ้าพูดถึงเรื่องครุภูมิปัญญาไทยก็จะมีแต่คนและสติปัญญา
ของคนไทย ส่วนดั้งเดิมจะไปรับมาจากไหนเราไม่สนใจ แต่บอกว่าเป็นสิ่งที่เราคิดของคนแต่ละคนในแต่ละภูมิภาค
ของโลกย่อมไม่เหมือนกัน เราเป็นคนไทยเราก็มีวิถีคิดแบบของเรา มีความเป็นอยู่มีอาหารการกิน ซึ่งถ้าเราหยิบ
มาบรรยายทีละอย่างๆ ก็พบว่ามันมีที่มา มันมีเหตุ มันมีผล แต่ตอนหลังด้วยการที่คนรุ่นใหม่ไม่รู้ไม่เข้าใจก็เลยไป
ดัดแปลงจนกระทั่งมันกลายเป็นปัญหา เช่นที่เราประชุมกันอยู่ตรงนี้นะครับใกล้ๆ กรุงเทพฯ จะเห็นได้ชัดเจนว่า
บริเวณนี้เข้าใจว่าคนอยู่มาไม่น้อยกว่า ๔๐๐-๕๐๐ ปี แล้ว และด้วยความที่ภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่มคนก็เลยพัฒนา
คลองขึ้นมาเยอะเลยเวลาน้ำเหนือมาก็ระบายไปตามคลองก็เลยไม่เดือดร้อน แต่ว่าตอนหลังภูมิปัญญาด้าน
สถาปัตยกรรมของเราเจริญมากขึ้น เราก็ถมคลองเพื่อรองรับความเจริญ สิ่งที่เราต้องเผชิญขณะนี้ก็คือทุกปีพอ
ฝนตกน้ำก็จะท่วมก็เป็นปัญหาใหญ่โต และบ้านคนรุ่นใหม่ท่านสังเกตไหมครับเราปลูกติดพื้นดินหมดเลยก็เลยร้อน
กันอีกเพราะฉะนั้นในกรณีนี้นะครับ เดี่ยวสักครูหนึ่งคณะทำงานก็จะชี้แจงให้ทุกท่านเข้าใจชัดเจนว่าคำว่า
ภูมิปัญญาที่เราพูดถึงนั้นหมายถึงอะไร หมายความว่าอย่างไร แต่ถึงแม้ว่าเราจะให้คำจำกัดความอย่างไรก็ตาม
คนก็ไม่เข้าใจเพราะฉะนั้นในโครงการนี้หลังจากที่เราได้คัดเลือกครุภูมิปัญญาไทยแล้ว เพื่อที่จะให้ภูมิปัญญาของ
ท่านอยู่ยืนยงต่อไปสิ่งที่เราทำมากและตอนนี้ได้ผลแล้ว ก็คือตอนแรกๆ ที่เราทำโครงการครุภูมิปัญญาไทย รุ่นที่
๑ คนยังไม่ค่อยเข้าใจ แต่จากรุ่นที่ ๑ เราก็นับสนุนแต่ตอนนี้ต้องเรียนทุกท่านว่ามันขัดกับวัฒนธรรมไทย ตรงที่ผม

กราบเรียนกันว่าคนไทยส่วนใหญ่ไม่ชอบบันทึก ไม่ชอบเขียนหนังสือ ที่นี้ถ้าเราไม่บันทึกไม่เขียนเอาไว้ ถ้าท่านเป็นอะไรไปขอโทษนะครับไม่ได้แย้งกัน แต่ทุกคนก็ต้องไปตามนี้ละนะ ถ้าท่านเป็นอะไรไปแล้ว แล้วใครมาบอกได้ สมมติตอนนี้เราค้นพบท่าน พอครุภูมิปัญญาไทยท่านหนึ่งเป็นอะไรไปลูกครึ่งช่วงต่อไปได้เลยมีน้อยมากๆ ถ้าลูกคนนั้นอยากจะรับต่อแต่เวลาพูดให้ใครฟังนี่ไม่มีใครเชื่อว่าเขามีความรู้จริง เพราะฉะนั้นของเหล่านั้นมันก็จะสูญหายไป

เดิมผมก็เหมือนกับทุกท่าน ผมพูดเยอะ แต่ผมก็ไม่ได้เขียน พอไม่เขียน อย่างเช่นวันนี้ผมมาพูดกับท่าน เรื่องครุภูมิปัญญาไทยมีคนฟังอย่างมากก็ ๑๐๐ กว่าคน แต่ถ้าเมื่อไหร่ก็ตามที่ผมเขียนหนังสือ ก็ปรากฏว่าหนังสือส่วนใหญ่อยู่ตราการพิมพ์นะครับจะอยู่ที่ประมาณ ๕๐,๐๐๐ - ๖๐,๐๐๐ เล่ม ที่นี้ถ้า ๕๐,๐๐๐ - ๖๐,๐๐๐ เล่ม โดยธรรมชาติคนไทยไม่ชอบซื้อหนังสืออ่านชอบยืมกันมากกว่า ผมมีหนังสืออยู่เล่มหนึ่งเกี่ยวกับภูมิปัญญาไทย ราคาขายประมาณ ๘๕ บาท มีเพื่อนบางคนนั่งรถมาจากต่างจังหวัดเพื่อมาขอหนังสือเล่มนี้ เขาบอกว่าเสียค่ารถไปสัก ๔๐๐ - ๕๐๐ บาทมันธรรมดา แต่ถ้าซื้อหนังสือ ๑๐๐ บาท คิดแล้วคิดอีกไปขอดีกว่า นี่ก็เป็นวิถีคิดของคนไทย

หรือถ้าเราดูตามชนบทใครคนหนึ่งอยากได้หนังสือเล่มหนึ่งราคา ๑๐๐ บาท เขาคิดอย่างหนักเลยกว่าที่จะตัดสินใจซื้อหนังสือ แต่เวลาเขาเดินเข้าร้านอาหาร สั่งเบียร์มาดื่ม ๓ ขวด มันก็เท่ากับหนังสือเล่มนั้น และเวลาเราจ่ายเงินค่าเบียร์ไม่ค่อยคิดเลย แย่งกันจ่ายเสียด้วยซ้ำพอถึงเวลา ก็บอกว่าเดี๋ยวผมจ่ายเอง คนทุกคนแย่งกันจ่ายแต่ถ้าบอกให้ไปซื้อหนังสือนะเล่มนี้ดีมากสำหรับกลุ่มพวกเรา ราคา ๑๐๐ บาท ทุกคนจะบอกว่าคุณซื้อสิ เดี่ยวผมยืมอ่าน

นี่เป็นวิถีคิดเพราะฉะนั้นถ้าเราพิมพ์หนังสือประมาณ ๕๐,๐๐๐ เล่ม ต้องสมมติฐานว่าคนอ่าน ๑๐๐,๐๐๐ คน เพราะฉะนั้นถ้าแสมหนึ่งสมมติว่าผมมานั่งพูดกับท่านอยู่นี้ผมต้องไปพูดที่ร้อยครั้ง ถึงจะได้คนหนึ่งแสมคน เพราะฉะนั้น ตอนหลังผมก็เลยเปลี่ยนจากการพูดอย่างเดียว มาเป็นพยายามหาเวลามานั่งเขียนด้วยและการเขียนก็ทำให้เราเปลี่ยนฐานะจากครุธรรมดาก็กลายเป็นครุมหาชน มหาชนก็แปลว่ามากอย่างเช่นหนังสือเล่มหนึ่งที่ผมเขียนนะครับ ผมเขียนหนังสือเรื่อง ครูสมพร คนสอนลิง หลายคนคงเคยได้ยินแล้วก็ภูมิปัญญาเรื่องสอนลิงเข้าใจว่า เป็นของเราพัฒนาขึ้นมาโดยเฉพาะ เพราะยุโรปและอเมริกาไม่มี เพราะเขาไม่มีต้นมะพร้าว แต่เรามีต้นมะพร้าว ก็ปรากฏว่าในหนังสือ **ครูสมพร คนสอนลิง** พอเขียนเสร็จแล้วเป็นหนังสือขายดีมากเลย พิมพ์ทั้งหมดถึง ๑๒ ครั้งแล้ว ครูสมพรนี้เมื่อก่อนก็เป็นครุภูมิปัญญาเหมือนท่านทั้งหลาย แล้ววันดีคืนดีเราเผยแพร่ชื่อเสียงเกียรติคุณท่านขึ้นเหมือนทุกท่านในที่นี้แหละ ตอนนี้อปประกาศเป็นครุภูมิปัญญาก็จะกลายเป็นคนดังทันทีแล้วที่นี้ บ้านเรานี้คนดังไม่ค่อยมี ถ้าทุกท่านไม่รู้จักการบริหารจัดการเวลาของตัวเองท่านก็จะเหมือนครูสมพร ซึ่งหอการค้าจังหวัดสุราษฎร์ธานีเขาก็เป็นห่วง เพราะพอท่านดังขึ้นคนก็จะแวะไปดู ที่นี้ครูสมพรนี้ เราก็บอกว่าครูตอนนั้นนะ ครูทำงานแบบนั้นมันไม่ไหว คำว่าไม่ไหวคือเมื่อก่อนใครมาแวะเราก็รับแล้วก็อธิบายต่อกลุ่มหนึ่งใช้เวลาอยู่ระหว่าง ๒ - ๓ ชั่วโมง ที่นี้การสอนของครูสมพรท่านไม่พูดอย่างเดียวแต่สาธิตทำให้ดูด้วย ซึ่งทำครบวงจรเลยนะครับเสร็จแล้วก็มานั่งเหนื่อย ครั้งสุดท้ายผมไปก่อนที่ท่านจะเสียชีวิตได้ประมาณสักเดือนกว่าๆ ผมบอกต้อไปนี่นะครูต้องจัดเป็นรอบ เพราะว่าเราทำเป็นวิดีโอไว้เสร็จแล้ว ใครมาก่อนก็ดูวิดีโอไปก่อนแต่รอบเป็นรอบ เช่น

รอบ ๙ โมง รอบเที่ยง รอบบ่ายสามโมง อย่างนี้เป็นต้นแล้วไม่เหนื่อยเกินไป ท่านก็บอกผมว่า ไม่ได้หรอกอาจารย์ เขามาหาเราด้วยแรงศรัทธา เพราะฉะนั้นด้วยวิญญูณของคนเป็นครู เมื่อครูศิษย์มาหาต้องสอนถึงจะตาย อย่างไม่รู้ก็ต้องสอน ก็รู้ว่าตัวเองเป็นโรคเบาหวานนะครับแต่ด้วยความที่งานหนักก็ไม่มีเวลาเอาใจใส่สุขภาพตนเอง ผลที่สุดคนไปมากท่านพูดทั้งวันเลยที่นี้ทั้งพูดทั้งสาธิตทั้งวัน ทำยที่สุดเกิดความเครียดขึ้นช่วงที่ท่านล้มลงเบาหวาน เกือบ ๓๐๐ เรียกได้ว่าท่านช็อคเพราะน้ำตาลที่มากเกินไป ท่านไปอยู่โรงพยาบาลได้เพียงคืนเดียวก็เสียชีวิตลงด้วยวัยแค่ ๖๖ ปี

พอครูสมพรเสียชีวิตลงการสอนการบรรยายเรื่องการสอนลิงก็จบลงด้วย ตอนนี้มีเพื่อนครูคนหนึ่งที่เป็นคนสอนลิงเหมือนกันมาช่วยสอนให้แต่ที่ไม่คักดีสิทธิ์เหมือนครูสมพร

ที่ผมเล่าให้ฟังก็เพราะว่า เรื่องภูมิปัญญามันเป็นเรื่องเฉพาะตัว ถ้าเราไม่เขียนไม่ถ่ายทอดเอาไว้ เมื่อครูภูมิปัญญาคนนั้นเสียชีวิตไป โอกาสที่ภูมิปัญญานั้นจะสูญหายไปสูงมาก ซึ่งตรงกันข้ามกับวัฒนธรรมสากล ตรงที่ครูภูมิปัญญาเขาก็ยังอยู่ เขาก็เขียนออกมาเป็นหนังสือ และบางคนทำเป็นวีดิทัศน์ไว้ด้วย เขาจึงมีหนังสือ มีวีซีดี มีครบหมดเลย และช่วงหนึ่งความสำคัญมันเริ่มลดจากครูภูมิปัญญาลงแล้ว แต่จะไปอยู่ในสื่อหนังสือ ไปอยู่ในสื่อของดีวีดี ซึ่งครูก็คอยทำเสริมเติมแต่งขึ้นๆ และเมื่อครูเสียชีวิตลงครูที่เป็นสื่อยังอยู่แล้วก็ถ่ายทอดต่อไปๆ อยู่ได้ชั่วลูกชั่วหลาน

เห็นไหมครับนี่คือกระบวนการที่ออกมาเป็นลักษณะอย่างนี้ ซึ่งถ้าเราถามว่ามีตัวอย่างอีกไหม มีเพียงแต่เราไม่ค่อยศึกษาเท่านั้นเอง เช่น คำสอนของพระพุทธเจ้า ครั้งแรกท่านก็สอนด้วยภาษาพูดนี่แหละ เพียงแต่ว่าก่อนที่พระองค์จะเสด็จปรินิพพาน พระอรหันต์ทูลถามว่าถ้าพุทธองค์เสด็จปรินิพพานแล้วใครจะเป็นศาสดาของพวกเขาข้าพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าก็ตอบว่าธรรมะสิแต่ถ้าบอกว่าถ้ายกให้เป็นพระโมคคัลลานะ คนก็จะหันเหจากพระพุทธเจ้ามาเป็นพระโมคคัลลานะ แต่พอพระพุทธองค์ตรัสว่าธรรมะจะเป็นศาสดาของพวกเขาเธอทั้งหลายสาวกก็เลยยกธรรมะมาเป็นใหญ่ ก็เลยท่องกันใหญ่โตเห็นไหมครับพอพระพุทธเจ้าเสด็จปรินิพพานแล้วก็มาสังคายนา คำสอนกันขึ้นมา เพราะว่าคนฟัง ฟังไม่เหมือน และถ่ายทอดโดยปากกันมาเกือบ ๓,๐๐๐ ปี และแล้วถึงมาจารึกขึ้นมากลายมาเป็นพระไตรปิฎก เพราะฉะนั้นถึงแม้พระพุทธเจ้าจะสิ้นไป ๒,๕๐๐ กว่าปี แล้วแต่คำสอนที่เป็นจารึกของพระไตรปิฎกก็ยังมียุอยู่โดยครบถ้วน

เพราะฉะนั้นสิ่งที่ผมกำลังจะกราบเรียนท่านก็คือว่า เมื่อเราค้นพบครูภูมิปัญญาแล้ว คือท่านทั้งหลายที่นี่ซึ่งถือได้ว่าได้เป็นเนืองนิตย์ของประเทศไทยจริงๆ ที่มีคนอย่างท่านทั้งหลายเป็นครูภูมิปัญญา เพราะฉะนั้นในเวลาที่เหลือเราก็จะมานั่งคุยกัน แล้วก็ถามว่าภูมิปัญญาที่แท้ของท่านคืออะไร เพราะฉะนั้นท่านอย่าได้โกรธเขา ถ้าเขาถามว่าอาจารย์มีภูมิปัญญาอะไรก็อย่าถึงขนาดโกรธแล้วกลับบ้านไป เพราะว่าเขาซักถามเพื่อให้แน่ใจว่าท่านมีภูมิปัญญาจริง บางท่านพอถามแล้วอาจจะโกรธ หาวว่าพวกข้าราชการเด็กๆ ไม่เชื่อฉันที่เป็นภูมิปัญญาฉันอายุ ๓๐ เข้าไปแล้ว ก็ต้องอธิบายกันไปว่าไม่ใช่ไม่เชื่อแต่ช่วยอธิบายมาเพื่อที่จะเขียนเพื่อที่จะบันทึก เพราะฉะนั้นกระบวนการตรงนี้ผ่านมาแล้วง่ายแล้ว เพราะว่าตอนนี้เดี๋ยวสักครูข้าราชการที่รับผิดชอบจะนำหนังสือมาให้ท่านดู

ตัวอย่างการบันทึกและอธิบายเรื่องครุภูมิปัญญาออกมาเป็นหนังสือหลายเล่มเลย ตอนนี้มี ๒ แบบ ท่านเลือกแบบไหนก็ได้ **แบบที่ ๑** ถ้าไม่ถนัดที่จะเขียนเอง คณะทำงานเขาจะหานักเขียนมืออาชีพมาแล้วก็สัมภาษณ์ ไปดูไปเยี่ยมท่านที่บ้าน เสร็จเรียบร้อยแล้วเขาก็เขียนออกมา เดี่ยวจะมีตัวอย่างหนังสือให้ดูนะครับว่าเป็นอย่างนี้ก็คือเขียนโดยคนนอก

ที่นี้การเขียนโดยคนนอกจะเสียงหน่อยเพราะเขียนไปเขียนมามันไม่ใช่เรื่องของครุภูมิปัญญาเองกลายเป็นนิยายที่เสริมเข้ามาจนกลายเป็นใครก็ไม่รู้ขึ้นมา เพราะฉะนั้นท่านต้องคอยดูคอยอ่านด้วย คอยอ่านว่าเขาเขียนนะใช่เรื่องของเราหรือเปล่า เดี่ยวไปเอาตำนานอะไรก็ไม่รู้มาใส่กลายเป็นเราขึ้นมาอยู่อีกนะครับ นั่นคือรูปแบบที่ ๑ คือเขียนโดยนักเขียนมืออาชีพเพื่อที่จะแนะนำและเล่าถึงความเป็นครุภูมิปัญญาของท่าน

รูปแบบที่ ๒ รูปแบบนี้ค่อนข้างตรงคือถ้าใครที่มีความสามารถในการเขียนด้วยตัวเองท่านก็เขียนอธิบายด้วยตัวเองได้เลยแล้วว่าท่านเป็นอะไร ทำอะไร ทำไมภูมิปัญญาเหล่านี้มันเกิดได้อย่างไรซึ่งตอนนี้เท่าที่พบก็มีคนๆ เดียวเท่านั้นที่เขียนเองก็คือครูบาสุทธิพันธ์ ปรัชญพฤกษ์ ซึ่งเป็นครุภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๑ เดี่ยวจะให้ท่านอ่านด้วยนะครับ ครูบาสุทธิพันธ์ตอนแรกก็เป็นคนธรรมดาๆ ไม่เคยเขียนหนังสือเลยแต่ว่าชอบมากหน่อยคือชอบแสดงความคิดเห็น เพราะฉะนั้นเราก็เลยเปลี่ยนความคิดเห็นนี้แหละให้ออกมาเป็นตัวหนังสือ

ครูบาสุทธิพันธ์สะสมพลังจากการนั่งมองระบวรราชการไว้เยอะ เทียบนี่พอท่านเขียนหนังสือได้ท่านก็เลยเขียนโดยจุดขายของท่านคือการแสดงความคิดเห็นต่อราชการอย่างตรงไปตรงมา เพราะฉะนั้นครูบาสุทธิพันธ์ตอนนี้ก็เลยเขียนหนังสือดังมากและก็เขียนเก่งมากด้วย เก่งกว่าพวกเราอีกด้วยมีมุมมองเรื่องอะไรต่ออะไรดีมากเลย เช่น ความคิดเรื่องวัวพลาสติกที่ไม่ออกลูกสักทีอะไรเหล่านี้ เพราะฉะนั้นเราก็เขียนถ้าครุภูมิปัญญาท่านไหนที่คิดว่าสามารถพอเขียนได้ก็เขียนเล่าเรื่องออกมาเล่าอะไรบ้างเพราะเข้าใจว่าคนที่อยากรู้เรื่องภูมิปัญญาจะมีเรื่องสำคัญๆ ดังต่อไปนี้

ประการที่หนึ่ง เขาอยากรู้ว่าท่านคือใคร เพราะฉะนั้นเล่าประวัติสั้นๆ สักนิดหนึ่งเป็นใคร จากที่ไหน ไม่ต้องยาว สองสิ่งที่เขาอยากรู้กันมากๆ คือ ท่านเรียนรู้เรื่องภูมิปัญญาได้อย่างไร นึกออกไหมครับ ถ้าไปดูคนปัจจุบันเขาเขียนว่า ประวัติการศึกษาระดับประถมศึกษาเรียนที่นี้ ที่นี้เนื่องจากว่าการศึกษามัธยมใหม่หลักสูตรมันเหมือนกันทั่วโลก ถ้าประถมศึกษาที่เรียนแบบนี้แหละ มัธยมก็เรียนอย่างนี้ ปริญญาตรี โท เอก ก็เรียนหลักสูตรนี้ ที่นี้ถ้าเขาบอกประถมศึกษา มัธยมศึกษา อุดมศึกษา คนรู้แล้วว่าต้องเรียนอย่างนี้ๆ แต่ของครุภูมิปัญญาไม่มีบันทึกเอาไว้ ไม่มีหลักสูตรที่แน่นอน การเรียนก็ไม่มีห้องที่แน่นอน ครูสอนก็ไม่ได้สอนแน่นอน ครุภูมิปัญญาหลายคนเรียนจากครูพักลักจำเอา แอบไปดูเขาเห็นแล้วก็จำเขามาแล้วก็ลองมาทำ เพราะฉะนั้นสิ่งที่ท่านเขียนว่าท่านเรียนรู้อย่างไร นี่คือเรื่องที่ทุกคนอยากรู้ แล้วท่านก็ต้องอายุการที่ไม่ได้ประกาศนียบัตร ไม่ต้องอายุเลย เพราะเราไม่ได้ยกย่องตรงใบประกาศนียบัตรท่านมีประกาศนียบัตรอยู่แล้ว ท่านไปลักจำใครเขามาก็ไม่เป็นไร ถ้าท่านจะเอ่ยชื่อครูคนนั้นเพื่อให้เกิดเกียรติเขาหน่อยก็ได้ เช่น มีครูดนตรีไทยบอกเขาไม่ได้สอนผมหรอกแต่ผมไปนั่งฟังข้างๆ ที่ท่านสอนนั่นแหละ แล้วผมก็จำเอากลับมาฝึกของผมเองออกมาได้ลักษณะนี้ ซึ่งตรงกันข้ามกับครูในระบบ

ที่ต้องนั่งสอน แต่ไม่หอรอกเดินผ่านมาแล้วผมได้ยืนผมก็จำมาเพราะเรามันมีความเป็นอัจฉริยะอยู่ในสมองของเราแล้ว เพราะฉะนั้นสิ่งเหล่านี้ท่านช่วยบันทึกออกมาว่าท่านเรียนรู้อย่างไรเราอยากรู้เพื่อวันหนึ่งจะได้สรุปว่าครุภูมิปัญญาเรียนรู้อย่างไร

รุ่นที่ ๑ เราบันทึกหมดแล้ว รุ่นที่ ๒ เราบันทึกหมดแล้ว รุ่นที่ ๓ ก็กำลังจะส่งเสริมเพื่อสรุปให้มันคงขึ้นมาจากครุภูมิปัญญาเกือบ ๒๐๐ คน สรุปว่า ท่านเรียนโดยวิธีใด ซึ่งแน่นอนเรามั่นใจว่า แตกต่างจากการเรียนรู้ของคนในระบบโรงเรียนและมีความหลากหลายมากกว่า ตกลงท่านเป็นใครและเรียนรู้อย่างไร และถ้าเรามองดูแล้ว เราก็จะพบว่าครุภูมิปัญญาทำงานหรือการปฏิบัติคือการเรียนรู้คือท่านเรียนรู้จากการที่ท่านทำ ท่านทดลองทำด้วยตนเองมากกว่าเรื่องการนั่งท่องจำ

ที่นี้มาถึงตอนที่สำคัญที่สุด คือ โครงการภูมิปัญญาไทยนี้จะแตกต่างจากโครงการอื่นๆ เช่น ศิลปินแห่งชาติ ที่สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติทำศิลปินแห่งชาติหรือผู้มีผลงานดีเด่นทางด้านวัฒนธรรมนั้น เราทำมาถึงขั้นตอนการยกย่องแล้วก็จบ พุดตาง่ายๆ นั่นคือว่ายกขึ้นหิ้งเอาไว้แล้วก็จบตรงนั้น แต่ว่าของครุภูมิปัญญาไทยเราก้าวไปอีกขั้นหนึ่งแล้วครับก็คือเมื่อยกย่องท่านแล้ว ขั้นตอนต่อมาหลังจากท่านบันทึก ท่านทำอะไรต่ออะไรไป แล้ว สิ่งที่สำคัญก็คือขอให้ท่านได้สอน นึกออกไหม ลูกศิษย์ต้องมีครู ถ้าเราบอกว่าครุภูมิปัญญาไทย ถ้าถามว่าแล้วครุมีลูกศิษย์กี่คน ลูกศิษย์ไม่มีสักคนหนึ่งเพราะฉะนั้นถ้าไม่มีเลยมันก็ไม่มีการถ่ายทอด เพราะฉะนั้นคนที่ได้รับการยกย่องเป็นครุภูมิปัญญาไทยจะต้องเป็นครูที่มีลูกศิษย์ ส่วนลูกศิษย์จะเป็นแบบไหนนั้นก็แล้วแต่ท่านจะเลือกมาเอง มันก็เหมือนกับเรื่องหนึ่งนะครับท่านว่า ความจริงก่อนพระพุทธเจ้าองค์ปัจจุบันของเรา พระโคตมะนั้นนะ ในประวัติของชาตินี้เรามีพระพุทธเจ้ามาไม่รู้กี่ร้อยองค์แล้ว ถามว่าพระพุทธเจ้าองค์ปัจจุบันกับพระพุทธเจ้าองค์ก่อนๆ ต่างกันตรงไหน พระพุทธเจ้าองค์ก่อนๆ ก็ต่างกันตรงที่ว่าเมื่อท่านตรัสรู้แล้วท่านไม่สอน เพราะฉะนั้นชื่อเสียงจึงไม่ได้จารึกเอาไว้แต่พระพุทธเจ้าของเรา ตอนท่านตรัสรู้แล้วท่านก็คิดอยู่ตั้งนานว่าจะสอนดีไหมเพราะวิชาที่ท่านตรัสรู้มันลึกซึ้ง ยากเย็นเกินที่สมองของมนุษย์จะเรียนรู้ได้ แต่ท้ายที่สุดแล้วพระอินทร์กับเทวดาก็มากกราบบังคมทูลว่าสอนเถอะ ถึงอย่างไรก็มีมนุษย์พวกหนึ่งที่เป็นบัวพินน้ำขึ้นมาสามารถที่จะสอนได้ ท้ายที่สุดพระองค์จึงทรงตัดสินใจที่จะสอน เพราะฉะนั้นพระพุทธเจ้าของเราจึงกลายมาเป็นบรมครู เพราะฉะนั้นครุภูมิปัญญาไทยต้องสอนและสอนต้องไม่สอนธรรมดาท่านต้องบันทึกหลักฐานร่องรอยการสอนไว้ด้วย เพราะถ้าเกิดในบรรดาครุภูมิปัญญาไทยทั้งหมดบอกว่าสอนแล้วไม่เห็นรู้เรื่องเลยแต่ครูอีกคนเขาอาจจะสอนดีกว่าก็มาบันทึกเพื่ออะไรรู้ไหม เพื่อการถ่ายทอดภูมิปัญญาของคนรุ่นเราไปสู่คนรุ่นใหม่เพื่อไม่ให้ภูมิปัญญานี้ตายไปพร้อมกับเรา

ผมเห็นว่านี่คือหน้าที่และภารกิจของครุภูมิปัญญาไทย ที่นี้สมมติท่านบอกเราไม่ได้หอรอกวิชาภูมิปัญญานี้ผมหวงแหน ผมสอนไม่ได้ จะต้องให้ตายไปพร้อมกับผม ซึ่งเมื่อก่อนสมัยก่อนเวลาเราทำงานศิลปะสวยๆ เครื่องไม้เครื่องมือที่เราทำขึ้นมา เราต้องไปทิ้งน้ำให้หมด เพื่อไม่ให้คนรุ่นหลังได้มาดูศิลปะที่มันสวยเหมือนกับที่เราทำแล้ว ถ้าเป็นศัพท์ของท่านอาจารย์พิสิฐ เจริญวงศ์ ต้องบอกว่าเป็น Masterpiece ชั้นสุดท้ายของโลกที่มีอยู่แล้วก็ทิ้งเครื่องไม้เครื่องมือ จมน้ำไปก็จบ แต่เข้าใจว่าของเราคงไม่เป็นอย่างนั้น เพราะว่าครุภูมิปัญญาไทยที่

เราสนับสนุนด้านงบประมาณเป็นเรื่องๆ ไป ค่าใช้จ่ายที่สำนักงานฯ เข้ามาสนับสนุนเพื่อกิจกรรมทั้งหมด เช่น งบประมาณที่สนับสนุนค่าใช้จ่ายเพื่อการบันทึกประวัติและการเรียนรู้ของท่าน เรื่องที่หนึ่ง ที่สองเข้ามาสนับสนุนเรื่องการสอน ท่านจะสอนแบบไหนก็ได้สอนแบบแหล่งเรียนรู้ที่บ้านของท่าน ตามมาตรา ๒๕ ของ พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ ก็ได้ หรือโรงเรียนเขาทำอยู่แล้วท่านจะไปร่วมกับโรงเรียนก็ได้ หรือไปร่วมกับศูนย์การเรียนรู้อื่นๆ ก็ได้ แต่สำคัญก็คือว่าเมื่อเราดำเนินการไปชั่วระยะเวลาหนึ่ง ต้องมีการประเมินผลการดำเนินงานว่าเป็นอย่างไร และผมเห็นว่าน่าจะมีการรวมตัวกันเป็นสมาคมครุภูมิปัญญาไทยเพื่อจะได้ร่วมกันทำงานให้แผ่นดินของเรา

ผมเข้าใจว่านี่คือสิทธิของท่านที่จะต้องช่วยกันสร้างศักดิ์ศรีของภูมิปัญญาไทยนะครับ มาถึงรุ่น ๓ แล้วทางสำนักงานฯ จึงคิดว่าอยากสนับสนุนครุภูมิปัญญาแต่ละสาขาให้มารวมตัวกัน มาเสวนาคูยกกันว่าใช้ภูมิปัญญาของเราที่มีอยู่อย่างหลากหลายมันมีองค์ความรู้อะไรบ้าง ซึ่งปีนี้จะเริ่มแล้วซึ่งภูมิปัญญาสาขาแพทย์แผนไทยเป็นตัวอย่างนะครับ ก็จะมานั่งคุยกันว่าท่านมีอะไรบ้าง ท่านรู้จักจริงหรือเปล่า เพราะว่าเวลาที่เราไปคุยกับครุภูมิปัญญาท่านอย่าโกรธผมนะ คืออะอะผีมันบอกขยันเลยและผีบอกที่ว่านี่นะ อย่างผมคนหนึ่งนะครับ ผมเรียนด้วยความเคารพว่าผมไม่กล้า ผมเป็นโรคเบาหวานมีคนเขาเสนอยามา ผมถามได้มาจากไหน เขาบอกเป็นยาผีบอก จนกระทั่งเดี๋ยวนี้ผมก็ยังไม่เชื่อเลยว่าผีมันมีจริง ก็เลยไม่แน่ใจว่ากินยาผีบอกแล้วมันจะรอดหรือมันจะตาย เพราะเกิดสมมติว่าเราเป็นคนดี เขาก็พูดกันว่าคนดีผีอยากเอาไปใช้ เดี่ยวมาบอกแล้วก็เอาผมไปใช้แล้วให้กินยาแล้วก็ตายไปผมก็เลยไม่กล้ากินยาผีบอก แต่ถ้ายาคนบอกเออ! ผมเรียนรู้มาอย่างนี้นะปู่ผมสอนมา แล้วก็พ่อผมสอนมาอีกว่าสมมุติพรตัวนี้กินอย่างนี้ๆ มันมีร่องรอยหลักฐาน เพราะเข้าใจว่าตอนที่ปู่กับพ่อท่านบอกยังมีชีวิตอยู่ไม่ใช่ผีใช่ไหม แต่ถ้าปู่ตายแล้วมาบอกอย่างนี้ก็ถึง เข้าใจว่านี่นะครับเราก็เอาแต่ละสาขามารวมกันแล้วก็ลองมานั่งคุยกันเพื่ออะไรครับเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ที่เราที่มีอยู่ อะไรที่เชื่อถือได้เราก็บันทึกไว้ในกลุ่มที่เชื่อถือได้มากๆ อะไรที่เชื่อถือยังไม่ค่อยจะได้ก็ไว้กลางๆ อะไรที่เชื่อถือไม่ได้คาดว่าไม่น่าจะมีจริงก็ค่อยๆ แยกออกไปเสีย

ย้อนกลับมาเรื่องแพทย์แผนไทยเรา เวลาที่เราเป็นโรคอะไรหม้อยาไอ้โหม้นใหญ่จริงๆ เหมือนกับที่ต้มหม้อก๋วยเตี๋ยว แล้วก็ใส่ลงไปเราก็ถามว่าสิ่งที่ท่านใส่มาตัวไหนบ้างที่รักษาโรคได้ หมอก็บอกว่าหมอกี่ไม่รู้จริงๆ เหมือนกัน ต้มไปเถอะต้มไป ๕๐๐ อย่างในนี้คงมีสักอย่างหนึ่งละ ที่นี้สมมติว่าเราค่อยๆ เลือกลักอันหนึ่งก็คิดว่าไม่น่าจะใกล้เคียงเอาออกไปๆ ท้ายที่สุดก็อาจจะเหลือสักอย่างสองอย่าง ใช่ไหมครับ

นี่คือ กระบวนการพัฒนาองค์ความรู้ เราก็จะเชิญท่านจากสาขาต่างๆ มานั่งคุยกันนะครับเพื่อพัฒนาตำราเพื่อทำอะอะไรต่ออะอะไรซึ่งไม่ได้เป็นของใครคนใดคนหนึ่งแล้ว แล้วตรงนี้จะทำให้องค์ความรู้เราเข้มแข็งขึ้น เรื่องครุดนตรีก็เหมือนกันเช่นเมื่อก่อนผมไปอ่าน เขาบอกครุดนตรีมีฝั่งตะวันออกกับฝั่งตะวันตกของกรุงเทพฯ ถามว่าดีไหม ดีอย่างไร เขาก็แข่งกันพัฒนา แต่พอคนรุ่นนั้นเสียชีวิตไปแล้วเราไม่รู้ครุดนตรีมีกี่สาย ท่านบอกได้ไหม หรือหนึ่งคนเท่ากับหนึ่งสาย ถ้าเรามีสาขาดนตรีไทย ๕๐ คน เราก็จะมี ๕๐ สาย ซึ่งผมก็ไม่รู้แล้วเราก็มานั่งคุยกันแล้วรวมกันนะครับ อะไรที่เหมือนกันก็แลกเปลี่ยนกัน อะไรต่างก็เก็บไว้ เพราะความต่างเป็นของดีทั้งนั้น เราก็รวบรวมกันครับ

ขั้นต่อไปท่านก็นั่งคุยกันอยู่นานั่งคุยแต่ละสาขาเพื่อหาองค์ความรู้ของครุภูมิปัญญาไทยปัจจุบัน ความรู้ที่ท่านมีเป็นความรู้เฉพาะคนรุ่นเดียวกัน แต่ต่อไปถ้ามีหลากหลายมากขึ้นเราก็บันทึกองค์ความรู้เหล่านี้เอาไว้ แล้วก็อีกเรื่องหนึ่งเวลาที่ท่านอยู่กันในแต่ละภูมิภาคต่อไป เราจะสนับสนุนให้ท่านรวมกลุ่มกัน ที่ใด อยู่ไหน เขต ไหน ถึงแม้จะแตกต่างกันแต่ก็นั่งคุยปรับทุกข์กันบ้าง เช่นบางคนตอนนี้มีปัญหามาก ก็คือคนไปดูมากเกินไปก็มานั่งคุยกันนะครับ ทำอย่างไรถึงจะโฆษณาประชาสัมพันธ์ให้ไปที่อื่นบ้างนะครับ เพราะว่ามาดูมากจนกระทั่งเกือบไม่มีเวลาทำมาหากินเลยลูกกำลังจะอดตายก็มีก็ต้องมานั่งว่ากันใหม่บางคนสามารถพัฒนาขึ้นไปเป็นวิชาชีพได้

ถ้าท่านรวมกลุ่มกันทางสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา จะเป็นแค่ผู้สนับสนุนแล้วก็พอถึงจุดหนึ่งเขาก็จะพัฒนานโยบายต่อนะครับ เมื่อวานเราก็ประชุมกรรมการสภาการศึกษาชุดใหม่เป็นครั้งแรก และในกรรมการฯ จะมีอนุกรรมการขึ้นมาคณะหนึ่ง เรียกกันว่าอนุกรรมการด้านภูมิปัญญาและแหล่งการเรียนรู้ที่มีหน้าที่มาสนับสนุนส่งเสริม เรื่องภูมิปัญญาที่เราทำมา ๓ ปี เต็มๆ ณ บัดนี้ก็เข้าสู่ระบบแล้ว แล้วก็นำปัญหามานั่งคุยกันทำงาน แล้วก็เชิญพวกเรามาเป็นอนุกรรมการบ้าง เป็นผู้ทรงคุณวุฒิบ้างแล้วก็มีแผนงาน โครงการสนับสนุนที่แน่นอน

ผมเข้าใจว่าเมื่อเดินมาถึงจุดนี้ในฐานะของเลขาธิการสภาการศึกษาพอถึงตอนนี้ผมก็ค่อนข้างสบายใจ เพราะว่าภารกิจในเรื่องภูมิปัญญาของคนไทย เริ่มเป็นระบบมากขึ้น สามารถบันทึกคนมีความรู้ ความเข้าใจ อะไรต่ออะไรแล้ว และเมื่อมีอนุกรรมการของสภาการศึกษาเกิดขึ้นแล้วเขาก็จะมีหน้าที่และภาระในการดูแลงานนี้ต่อไปจนจบแล้วภูมิปัญญาไทยก็จะอยู่กับประเทศไทยของเราต่อไป และในอีกไม่นานเราก็จะมีการสัมมนานานาชาติ เพื่อแลกเปลี่ยนภูมิปัญญา ผมเข้าใจว่าเมื่อมาถึงจุดนี้เรื่องภูมิปัญญาก็เป็นเรื่องหนึ่งที่เราสามารถศึกษา พัฒนา มีตัวตนมีคนแน่นอน พวกเราถือว่าทุกท่านเวลาไปไหนต่อไปวิถีชีวิตของท่านจะเปลี่ยนไปมากเลย จากนายก. นาย ข. เต็มไม่มีใครรู้จักยกย่อง ต่อไปนี้พอท่านเป็นครุภูมิปัญญาไทย ท่านคือตัวแทนของตัวภูมิปัญญาของไทย ไม่เฉพาะแต่คนไทยที่จะมาเรียนรู้กับท่านต่อไปคนต่างชาติก็จะมาเรียนรู้ นอกจากตัวของท่านชื่อของท่านจะเป็นตัวครุภูมิปัญญาแล้วต่อไปสำนักงานฯ จะอนุญาตให้ท่านขึ้นป้ายเป็นแหล่งการเรียนรู้ของครุภูมิปัญญาไทยแล้วท่านก็ใส่ชื่อท่านเข้าไปแล้วเราก็จะทำเอกสารแนะนำว่าไปที่นี่จะเรียนเรื่องอะไร ก็จะช่วยให้ภูมิปัญญาไทยที่ล้มหายตายจากอยู่ที่ผมว่าก็จะเหมือนกับต้นตะเคียนใหญ่ต้นหนึ่งซึ่งมีแก่นที่แข็งแรงมาก แล้วท่านก็คือตัวแทนของต้นตะเคียนต้นนี้และเมื่อท่านล้มลงตามเงื่อนไขของเวลามันก็จะมีตะเคียนต้นอื่นที่เติบโตขึ้นมาพร้อมที่จะถ่ายทอดสายพันธุ์ของต้นตะเคียนต่อไป พอคนพูดถึงเรื่องตะเคียนทองก็จะมียุคความรู้ชุดตะเคียนทองมาชัดเจนสมบูรณ์ เพราะฉะนั้นแล้วภูมิปัญญาก็เหมือนเรื่องสิ่งแวดล้อมอื่น มันมีโอกาสล้มหายตายจากมันก็เหมือนต้นไม้ล้มหายตายจาก

ผมดีใจมากๆ ที่ท่านเข้ามาเป็นบุคคลสำคัญเพื่อสืบสานภูมิปัญญาที่เป็นมรดกไม่เฉพาะของท่านหากแต่เป็นมรดกของชนชาติไทยของเราให้ก้าวหน้าไปยั่งยืนต่อไป ผมเข้าใจว่าความรู้ที่ท่านได้มาจากครูบาอาจารย์เก่าๆ ก็ฝากมาไว้ที่ท่าน นอกจากท่านจะดีใจแล้วผมเข้าใจว่าบรรดาวิญญูณของครูบาอาจารย์ที่ได้ถ่ายทอดภูมิปัญญาอื่นๆ มาที่ท่านคิดว่าวิญญูณท่านคงอยู่ใกล้ๆ ท่านก็คงจะดีใจว่าองค์ความรู้ที่ท่านถ่ายทอดมาให้ท่านนั้น ณ บัดนี้ ได้รับการยอมรับและยกย่องให้เป็นที่ปรากฏและที่ท่านคงจะดีใจมาก ก็คือการถ่ายทอดองค์ความรู้ไปสู่ศิษย์ต่อไป ซึ่งนี้

คือภารกิจทั้งหมดของครุภูมิปัญญา

ตลอดระยะเวลาที่ท่านอยู่กับพวกเราตั้งแต่วันนี้ไปจนกระทั่งถึงวันอาทิตย์ซึ่งเป็นวันสุดท้าย ก็นั่งคุยกันอย่างนั้นะครับนั่งคุยกันสบายๆ ใครมีปัญหาอะไรก็เล่าสู่กันฟัง ของท่านค่อนข้างสบายนิดหนึ่งเพราะเป็นรุ่นที่ ๓ พวกเรารุ่นที่ ๑ นี่ลำบากนิดหนึ่งซึ่งเหมือนกับการเดินทางนะครับ คนรุ่นแรกที่ต้องบุกป่าถางพงไปต้องเดินป่าฝ่าดงหนามมันเกี่ยวเยอะเพราะยังไม่รู้ไปถูกหรือผิดทางก็ยังไม่รู้ รุ่นที่ ๒ ทางเริ่มดีขึ้น รุ่นที่ ๓ ของท่านทางพัฒนาจนกระทั่งเป็นคอนกรีตแล้ว กว้างใหญ่เดินค่อนข้างจะสบายแล้วละ ไม่ต้องหักล้างถางพงเหมือนพวกเรารุ่นแรก เพราะฉะนั้นก็คิดว่าท่านจะสามารถดำเนินการได้เป็นอย่างดี ในรุ่นนี้ก็จะมีการวิทยากรมาช่วยหลายท่าน วิทยากรที่ทำโครงการนี้มาตั้งแต่แรกๆ และสนใจมาก ผมขอแนะนำให้ท่านอาจารย์รัฐจักร เพราะท่านทุ่มเทมามากนะครับ ท่านแรก คือ ท่านอาจารย์ **ดร.นันทสาร สีสลับ** ทำเรื่องนี้มาตั้งแต่อยู่สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ เป็นกรรมการคัดเลือกทำอะไรต่ออะไรไว้มากมายและเป็นคนหนึ่งที่ผมคิดว่าก่อนจะตายเรื่องภูมิปัญญาไทยต้องได้รับการยกย่อง ท่านอาจารย์ **ดร.พิสิฐ เจริญวงศ์** ท่านอาจารย์นอกจากจะมาช่วยตรงนี้ตั้งแต่แรกแล้วท่านยังเป็นผู้อำนวยการ SPAFA ท่านดูแลเรื่องศิลปะ วัฒนธรรม ของภูมิภาคเอเชียเรา ท่านก็จะเป็นตัวเชื่อมโยงระหว่างภูมิปัญญาเรากับภูมิปัญญาของชาติอื่น

ผมเข้าใจว่าอีกสักครู่จะมีท่านผู้ทรงคุณวุฒิที่เคยทำมาตั้งแต่ภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๑, ๒ และ ๓ จะไปคุยกับท่าน ขอให้ท่านที่มาที่นี้อยู่สบายๆ นอนก็อย่าตึงนัก หากมีปัญหาก็นั่งคุยกัน รวมกลุ่มกันสร้างเครือข่าย ถ่ายทอดปัญญาซึ่งกันและกันผมขอชื่นชมยินดีกับครุภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๓ และนอกจากนี้แล้วฝากอนาคตเรื่องการทำให้ภูมิปัญญาเราได้รับการยอมรับได้รับการยกย่อง สืบทอดภูมิปัญญาให้กับพวกเราทุกคนด้วย ผมขอขอบคุณและขอเปิดการประชุม ณ บัดนี้ ขอให้ทุกท่านมีความสุข มีความเจริญและมีสุขภาพ มีกำลังกายที่แข็งแรงตลอดไป ขอเปิดการประชุมและก็ขอขอบคุณอย่างยิ่งครับ

ทำเนียบกรมภูมิปัญญาไทย

เล่มที่ ๓

กรมภูมิปัญญาไทย

ทำเนียบครุภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๓

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ลำดับที่	ชื่อ-สกุล	ที่อยู่/เบอร์โทรศัพท์ที่ติดต่อ
๑	นายบุญเกิด พิมพัวร์เมธากุล	เลขที่ ๑๙/๑ หมู่ ๓ ต.ในเมือง อ.เมือง จ.ขอนแก่น ๔๐๐๐๐ โทรศัพท์ ๐๔๓-๒๒๑-๙๖๑ ๐๑-๘๗๒-๑๒๘๙
ผู้ช่วย	นางนภาพร พิมพัวร์เมธากุล	เลขที่ ๑๙/๑ หมู่ ๓ ต.ในเมือง อ.เมือง จ.ขอนแก่น ๔๐๐๐๐
๒	นายประพนธ์ พลอยพุ่ม	๑๑๕ ถนนเลข-ด่านซ้าย ต.กุดป่อง อ.เมือง จ.เลย ๔๒๐๐๐ โทรศัพท์ ๐๑-๗๗๘-๐๖๗๘
ผู้ช่วย	นางทুম พลอยพุ่ม	๑๑๕ ถนนเลข-ด่านซ้าย ต.กุดป่อง อ.เมือง จ.เลย ๔๒๐๐๐
๓	นายสมคิด สอนอาจ	๖ ถนนสรรพสิทธิ์ ต.ในเมือง อ.เมือง จ.อุบลราชธานี ๓๔๐๐๐ โทรศัพท์ ๐๔๕-๒๔๕๕-๗๗๑ ๐๑-๐๖๙-๕๑๙๑
ผู้ช่วย	นายพงษ์สันต์ สอนอาจ	๖ ถนนสรรพสิทธิ์ ต.ในเมือง อ.เมือง จ.อุบลราชธานี ๓๔๐๐๐
๔	นายสลา คุณวุฒิ	๑๙๖ ซอยขยางกูร ๒๑ ถ.ขยางกูร อ.เมือง จ.อุบลราชธานี ๓๔๐๐๐ โทรศัพท์ ๐๔๕-๓๑๒-๑๘๗ , ๐๒-๖๖๔-๔๐๐๐ (บ.แกรมมี)
ผู้ช่วย	นายจิรวัดน์ สว่างวงศ์	สพท.อุบลราชธานี เขต ๑ โทรศัพท์ ๐๙-๓๕๕ ๕๕๒๕
๕	นายพงษ์พัฒน์ ฝางแก้ว	๒๔๙ หมู่ ๗ ซอยจินตคาม (รักษัมิตร ๒) ถนนทหาร อ.เมือง จ.อุดรธานี ๔๑๐๐๐ โทรศัพท์ ๐๔๒-๓๔๒-๕๓๖, ๐๖-๘๕๓-๕๗๕๓
ผู้ช่วย	นายสามารถ เรืองดี	๒๔๙ หมู่ ๗ ซอยจินตคาม (รักษัมิตร ๒) ถนนทหาร อ.เมือง จ.อุดรธานี ๔๑๐๐๐
๖	นายทองเจริญ ดาเหลา	๑๑๐ หมู่ ๖ บ้านหนองแก ถนนอุดร-สกล ต.หนองนาคำ อ.เมือง จ.อุดรธานี ๔๑๐๐๐ โทรศัพท์ ๐๙-๘๖๑-๑๘๗๐
ผู้ช่วย	นายสังัด แก้วเวียง	๙๙ ม.๓ ต.เขื่อนอุบลรัตน์ อ.อุบลรัตน์ จ.อุบลราชธานี

ลำดับที่	ชื่อ-สกุล	ที่อยู่/เบอร์โทรศัพท์ที่ติดต่อ
๗	นายมนัส สุขสาย	๒๙๙ หมู่ ๑๑ ต.ไรร้อย อ.เมือง จ.อุบลราชธานี ๓๔๐๐๐ โทรศัพท์ ๐๔๕-๒๔๑-๗๑๖, ๐๙-๘๖๑-๘๒๗๐
ผู้ช่วย	นางสาวกนกพร สุขสาย	๒๙๙ หมู่ ๑๑ ต.ไรร้อย อ.เมือง จ.อุบลราชธานี ๓๔๐๐๐
๘	นายพายุ สร้อยสระกลาง	๑๕๘ หมู่ ๔ ต.โคกล่าม อ.ลำปลายมาศ จ.บุรีรัมย์ ๓๑๑๓๐ โทรศัพท์ ๐๙-๕๘๒-๗๓๒๕
ผู้ช่วย	นายบุญสวน แคนตะ	๒๖/๒ ม.๑๕ ต.โคกสะอาด อ.ลำปลายมาศ จ.บุรีรัมย์ ๓๑๑๓๐
๙	นายสมใจ ภูผาสุข	๑๒๓ หมู่ ๒ ต.สีสองรัก อ.เมือง จ.เลย ๔๒๑๐๐ โทรศัพท์ ๐๔๒-๘๓๔-๕๕๙, ๐๔๒-๘๓๔-๘๒๗
ผู้ช่วย	นางสมติ ภูผาสุข	๑๒๓ หมู่ ๒ ต.สีสองรัก อ.เมือง จ.เลย ๔๒๑๐๐ โทรศัพท์ ๐๔๒-๘๓๔-๕๕๙, ๐๔๒-๘๓๔-๘๒๗
๑๐	นายแก่นฟ้า แสนเมือง	ชุมชนศิระชะอโคก ๒๗๐ หมู่ ๑๕ ต.กระแซง อ.กันทรลักษ์ จ.ศรีสะเกษ ๓๓๑๑๐ โทรศัพท์ ๐๔๕-๖๓๕-๗๖๗,๖๓๕๖๙๑, ๖๖๒-๖๐๒, ๐๙-๘๔๖-๑๒๑๒, โทรสาร ๐ ๔๕๖๖ ๒๖๐๑
ผู้ช่วย	นายสุแดนธรรม นาวาบุญนิยม	E-mail : kheanfa@yahoo.com ราชธานีอโคก จ.อุบลราชธานี
๑๑	นางเอื่อม แยกดี	๓๑ หมู่ ๑ ต.เขวาสินรินทร์ อ.เขวาสินรินทร์ จ.สุรินทร์ ๓๓๑๑๐ โทรศัพท์ ๐ ๓๒๔๙ ๘๔๕๘
ผู้ช่วย	นางธนาพร ภูดวงตา	๓๑ หมู่ ๑ ต.เขวาสินรินทร์ อ.เขวาสินรินทร์ จ.สุรินทร์ ๓๓๑๑๐
๑๒	นางสาวขวัญดิน สิงห์คำ	ชุมชนศิระชะอโคก (บ้าน) ๒๗๑ หมู่ ๑๕ ต.กระแซง อ.กันทรลักษ์ จ.ศรีสะเกษ ๓๓๑๑๐ โทรศัพท์ ๐ ๙๘๔๔ ๓๕๖๕, ๐ ๔๕๖๓ ๕๖๙๑, ๖๓๕ ๗๖๗, ๖๖๒ ๖๐๒ โทรสาร ๐ ๔๕๖๖ ๒๖๐๑
ผู้ช่วย	นางสาวสลักจิตร์ เกาสวรรณ	ชุมชนศิระชะอโคก (บ้าน) ๒๗๑ หมู่ ๑๕ ต.กระแซง อ.กันทรลักษ์ จ.ศรีสะเกษ ๓๓๑๑๐

ภาคเหนือ

ลำดับที่	ชื่อ-สกุล	ที่อยู่/เบอร์โทรศัพท์ที่ติดต่อ
๑	นายใจคำ ตาปัญญา	๑๗๖ บ้านกิวแลป่าเป้า หมู่ ๓ ต.บ้านกาด อ.แม่วาง จ.เชียงใหม่ ๕๐๓๖๐ โทรศัพท์ ๐๕๓-๔๘๙-๒๒๘, ๐๙-๙๕๕-๕๔๑๑
ผู้ช่วย	นายสมทรัพย์ ศรีสุวรรณ	๔๕ หมู่ ๖๕ ต.บ้านกาด อ.แม่วาง จ.เชียงใหม่ ๕๐๓๖๐ โทรศัพท์ ๐๕-๓๔๘ ๙๒๒๖, ๐๙-๗๐๐-๗๒๗๓
๒	นายมานพ ยาระณะ	๕ ถ.เจริญเมือง ซอย๒๒ ต.วัดเกต อ.เมือง จ.เชียงใหม่ ๕๐๐๐๐ โทรศัพท์ ๐๕๓-๒๔๙-๕๓๑
ผู้ช่วย	นายณัฐกร เลิศศักดิ์เดช	๕๖/๓ ถ.กองทราย ต.วัดเกต อ.เมือง จ.เชียงใหม่ ๕๐๐๐๐ โทรศัพท์ ๐๕๓-๒๔ ๓๖๐๐, ๐๙-๖๓๔ ๖๙๔๑
๓	นายสิงห์แก้ว มโนเพ็ชร	๑๕๐/๗๘ หมู่บ้านอมรนิเวศน์ อ.เมือง จ.เชียงใหม่ ๕๐๐๐๐ โทรศัพท์ ๐๕๓-๒๗๕-๐๘๑
ผู้ช่วย	นายอาทิตย์ วงศ์สว่าง	เลขที่ ๑๑๑ หมู่ที่ ๖ ถนนสันทราย-ป่ามุย ต.หนองจ่อม อ.สันทราย จ.เชียงใหม่
๔	นายประเสริฐ วงศ์สีสม	๗๒ หมู่ ๔ บ้านบุญยืน ต.กลางเวียง อ.เวียงสา จ.น่าน ๕๕๑๑๐ โทรศัพท์ ๐๖-๙๑๕-๗๒๕๗
ผู้ช่วย	นางสาวพรพรรณ ขัติยศ	๗๕ หมู่ ๔ ต.กลางเวียง อ.เวียงสา จ.น่าน ๕๕๑๑๐ โทรศัพท์ ๐ ๖๙๑๕ ๗๒๕๗
๕	นายอรุณ ทิพยวงศ์	๗/๒ ถนนยันตรกิจโกศล ซอย ๒ ต.ในเวียง อ.เมือง จ.แพร่ ๕๔๐๐๐ โทรศัพท์ ๐๕๔-๕๒๑-๔๙๓, ๐๙-๘๕๑-๖๗๕๐
ผู้ช่วย	๑. นางสมมุติ ทิพยวงศ์ ๒. นางสาวปิยวรรณ ศรีเสน	(ที่อยู่เหมือนครู) ๕/๒ ถนนบ้านใหม่ ตรอก ๒ ต.ในเวียง อ.เมืองแพร่ จ.แพร่ โทรศัพท์ ๐ ๑๙๖๑ ๗๘๒๖
๖	นายประนอม พลวิชัย	๑๐๗/๒ หมู่ ๖ ต.หนองกลับ อ.สวรรคโลก จ.สุโขทัย ๖๔๑๑๐ โทรศัพท์ ๐๑-๐๔๒-๓๑๙๗
ผู้ช่วย	นายสำเนา พลวิชัย	๒๑๔/๑ ม.๑ ต.ไทยชนะศึก อ.ทุ่งเสลี่ยม จ.สุโขทัย ๖๔๑๕๐ โทรศัพท์ ๐ ๕๕๖๒ ๔๒๐๗, ๐๑-๗๒๗ ๑๒๕๔

ลำดับที่	ชื่อ-สกุล	ที่อยู่/เบอร์โทรศัพท์ที่ติดต่อ
๗	นายจำเนียร ใจอ่อน	๘๕๐ ต.ศรีพนมมาศ อ.ลับแล จ.อุตรดิตถ์ ๕๓๑๓๐ โทรศัพท์ ๐๕๕-๔๕๐-๓๑๗
ผู้ช่วย	จ.ส.อ.สามารถ นพรัตน์	๔๗/๓ ถ.บรมอาสน์ อ.เมือง จ.อุตรดิตถ์ ๕๓๐๐๐
๘	นายจันทร์ดี แก้วชุ่ม	๑๒๐ หมู่ ๑๒ ต.นาครีว อ.แม่ทะ จ.ลำปาง ๕๒๑๕๐ โทรศัพท์ ๐๕๔-๓๕๓-๓๒๓, ๐๑-๗๘๘-๙๔๙๖
ผู้ช่วย	นางศิริพร วรรณรัตน์	๓๔ หมู่ ๑ ต.แม่ทะ อ.แม่ทะ จ.ลำปาง ๕๒๑๕๐ โทรศัพท์ ๐๕๔ ๒๘๗ ๐๑๕ , ๐ ๑๗๙๖ ๘๗๕๒
๙	นางสุนทรี ขนานนิต	๑๓๐ หมู่ ๒ ต.หาดเสี้ยว อ.ศรีสัชชนาลัย จ.สุโขทัย ๖๔๑๓๐ โทรศัพท์ ๐๕๕-๖๗๑-๓๒๑ E-mail : r.khanadnid@hotmail.com
ผู้ช่วย	นางสาวรวีวรรณ ขนานนิต	๑๓๐ หมู่ ๒ ต.หาดเสี้ยว อ.ศรีสัชชนาลัย จ.สุโขทัย ๖๔๑๓๐ โทรศัพท์ ๐ ๙๘๕๘ ๘๕๗๖
๑๐	นายวงศ์ แก้วใจมา	๑๓/๑หมู่ ๑๑ ต.แม่ณะ อ.เขียงดาว จ.เขียงใหม่ ๕๐๑๓๐ โทรศัพท์ ๐๕๓-๒๙๙-๖๑๔
ผู้ช่วย	นางชวนจิตร แก้วใจมา	๑๓/๑ หมู่๑๑ ต.แม่ณะ อ.เขียงดาว จ.เขียงใหม่ ๕๐๑๓๐ โทรศัพท์ ๐๕๓-๒๙๙-๖๑๔
๑๑	พระสุธรรมมุนี	วัดศรีอุโมงค์คำ เลขที่ ๓ ถ.ท่ากว้าน ต.เวียง อ.เมือง จ.พะเยา ๕๖๐๐๐ โทรศัพท์ ๐๕๔-๔๘๑-๖๘๔ ๐๑-๗๒๔๗๕๖๖
ผู้ช่วย	พระชูเกียรติ สุกิตโต	วัดศรีอุโมงค์คำ เลขที่ ๓ ถ.ท่ากว้าน ต.เวียง อ.เมือง จ.พะเยา ๕๖๐๐๐ โทรศัพท์ ๐๕๔-๔๓๑-๕๕๖ ๐๙-๕๕๖-๓๑๖๑

ภาคใต้

ลำดับที่	ชื่อ-สกุล	ที่อยู่/เบอร์โทรศัพท์ที่ติดต่อ
๑	นายไชยยุทธ ปิ่นประดับ	๓๕ หมู่ ๒ ถนนวิจิตรสงคราม ต.กะทู้ อ.กะทู้ จ.ภูเก็ต ๘๓๑๒๐ โทรศัพท์ ๐๗๖-๓๒๑-๒๕๖
ผู้ช่วย	นายซัชชัย รักเหย้า	๗/๑ หมู่ ๒ ถ.วิจิตรสงคราม ต.กะทู้ อ.กะทู้ จ.ภูเก็ต โทรศัพท์ ๐ ๗๖๒๐ ๒๘๕๔, ๐ ๙๔๖๙ ๓๐๖๐
๒	นายนิยม บำรุงเสนา	๘/๑ หมู่ ๑ ต.นาชะอัง อ.เมือง จ.ชุมพร ๘๖๐๐๐ โทรศัพท์ ๐๗๗-๕๐๓-๓๕๓, ๐ ๙๘๗๑ ๑๕๗๓
ผู้ช่วย	นางรุ่งฤดี บำรุงเสนา	๘/๑ หมู่ ๑ ต.นาชะอัง อ.เมือง จ.ชุมพร ๘๖๐๐๐ โทรศัพท์ ๐๗๗-๕๐๓-๓๕๓, ๐ ๙๘๗๑ ๑๕๗๓
๓	นายกระจำนง พุทธศรี	๑๑๗/๒ หมู่ ๒ ต.บางจาก อ.เมือง จ.นครศรีธรรมราช ๘๐๓๓๐ โทรศัพท์ ๐๗๕-๓๒๔-๐๖๕, ๐๙-๘๖๗-๓๐๕๑
ผู้ช่วย	นางธนภรณ์ ฉายประทีป	๔/๕๐๒ ถ.พัฒนาการคูขวาง ต.ในเมือง อ.เมือง จ.นครศรีธรรมราช ๘๐๐๐๐ โทรศัพท์ ๐ ๑๙๕๘ ๒๓๒๘, ๐ ๗๕๓๒ ๔๗๐๖
๔	นางสาวนพมาศ พรหมนุชาธิป	๓๐ ถ.อาเนาะรู ต.อาเนาะรู อ.เมือง จ.ปัตตานี ๙๔๐๐๐ โทรศัพท์ ๐๖-๙๖๖๘๖๖๙
ผู้ช่วย	นางราตรี พวงทับทิม	๘/๓ ถ.หนองจิก ซอย ๖ จ.ปัตตานี ๙๔๐๐๐ โทรศัพท์ ๐ ๗๓๓๓ ๘๐๖๘, ๐ ๑๕๔๓ ๙๘๐๒
๕	นายจำนง กาญจนโสภณ	๓๙ ถ.มหาราช ซอย ๘ ต.ปากน้ำ อ.เมือง จ.กระบี่ ๘๑๐๐๐ โทรศัพท์ ๐๗๕-๖๑๑-๔๑๖
ผู้ช่วย	นางประนอม กาญจนโสภณ	(นายสุรพงษ์ ๐๗๕-๖๑๑-๑๘๑) ๓๙ ถ.มหาราช ซอย ๘ ต.ปากน้ำ อ.เมือง จ.กระบี่ ๘๑๐๐๐ โทรศัพท์ ๐๗๕-๖๑๑-๔๑๖

ลำดับที่	ชื่อ-สกุล	ที่อยู่/เบอร์โทรศัพท์ที่ติดต่อ
๖	นายกึกษา วิมลเมธี	๑๓/๒ ต.โนนเมือง อ.เมือง จ.นครศรีธรรมราช ๘๐๐๐๐ โทรศัพท์ ๐๗๕-๓๔๕-๑๘๖ ๐๗๕-๓๒๔-๐๑๐
ผู้ช่วย	นายสุนทร ทองเทพ	๗๖ ม.๙ ต.เข็รใหญ่ อ.เข็รใหญ่ จ.นครศรีธรรมราช ๘๐๑๙๐ โทรศัพท์ ๐ ๑๗๙๗ ๗๓๘๓
๗	นายมนูญ ไยบัวทอง	๕๒/๑ หมู่ ๒ ต.คูริง อ.ท่าแซะ จ.ชุมพร ๘๖๑๔๐ โทรศัพท์ ๐๗๗-๕๕๙-๔๒๘, ๐๑-๙๗๙-๔๘๐๘
ผู้ช่วย	นางสาววนิดา รอดสิน	๔๖ ม.๑ ต.คูริง อ.ท่าแซะ จ.ชุมพร ๘๖๑๔๐ โทรศัพท์ ๐๙๕๕๓ ๑๖๗๘
๘	นายมูหามะสุกรี มะสะนิง	๑๑ ถนนมะกรูด ซอย ๙ ต.สะบารัง อ.เมือง จ.ปัตตานี โทรศัพท์ ๐๗๓-๓๓๓-๒๒๗
ผู้ช่วย	นางสาวสุภัทรา กาหะมะ	๔๐ ม.๔ ต.แป้น อ.สายบุรี จ.ปัตตานี ๙๔๑๑๐ โทรศัพท์ ๐ ๙๙๗๔ ๙๙๔๒
๙	นายจิระศักดิ์ ท่อทิพย์	๔๐/๑ หมู่ ๓ ต.ป่าคลอก อ.ถลาง จ.ภูเก็ต ๘๓๑๑๐ โทรศัพท์ ๐๗๖-๒๖๐-๐๙๐, ๐๑-๘๙๒-๙๒๐๔
ผู้ช่วย	นายสุภัตร์ พิบาลฆ่าสัตว์	๓๗/๒ ม.๓ ต.ป่าคลอก อ.ถลาง จ.ภูเก็ต ๘๓๑๑๐ โทรศัพท์ ๐ ๗๖๒๖ ๐๐๒๐, ๐ ๙๕๙๑ ๔๖๙๔
๑๐	นางถนอม ศิริรักษ์	๔๒ ม.๔ ต.จะทิ้งพระ อ.สิงหนคร จ.สงขลา ๙๐๑๙๐ โทรศัพท์ ๐ ๗๔๓๔ ๗๔๓๐, ๐ ๙๗๓๒ ๙๑๑๔
ผู้ช่วย	นายไพฑูรย์ ศิริรักษ์	๙๙/๑๐๙ สวนสน ซอย ๖ ถ.กาญจนวนิช ม.๒ ต.เขารูปช้าง อ.เมือง จ.สงขลา ๙๐๐๐๐ โทรศัพท์ ๐ ๙๗๓๖ ๙๑๕๐

ภาคกลาง ตะวันออก

ลำดับที่	ชื่อ-สกุล	ที่อยู่/เบอร์โทรศัพท์ที่ติดต่อ
๑	พระครูนิริฐธรรมชั้นตรี	วัดจันเสน ต.จันเสน อ.ตาคลี จ.นครสวรรค์ ๖๐๒๖๐ โทรศัพท์ ๐๕๖-๓๓๙-๑๑๕-๖ โทรสาร ๐๕๖-๓๓๙-๑๑๕
ผู้ช่วย	นางสาวนารัตน์ ทองแท้	๑๕๖ ม.๑ ถ.จันเสน อ.ตาคลี จ.นครสวรรค์ ๖๐๒๖๐ โทร ๐ ๕๖๓๓-๙๐๙๗, ๐ ๑๗๙๔-๘๗๙๑
๒	นายเสน่ห์ แจ่มจิราภักษ์	๔๐/๑๒ หมู่ ๕ ต.บางเลน อ.บางใหญ่ จ.นนทบุรี ๑๑๑๔๐ โทรศัพท์ ๐๒-๙๒๐-๐๐๕๘, ๐๖-๙๘๓-๓๕๙๙
ผู้ช่วย	นางวิไลวรรณ แจ่มจิราภักษ์	๔๐/๑๒ หมู่ ๕ ต.บางเลน อ.บางใหญ่ จ.นนทบุรี โทรศัพท์ ๐๒-๙๒๐-๐๐๕๘, ๐๖-๙๘๓-๓๕๙๙
๓	นายล้วน ดนตรี	๕๓ หมู่ ๕ ต.บางชะนี อ.บางบาล จ.พระนครศรีอยุธยา ๑๓๒๕๐ โทรศัพท์ ๐๓๕-๒๘๖-๓๔๖
ผู้ช่วย	นายประสิทธิ์ ดนตรี นายพยุ่ง ทับทิมเจือ	(ที่อยู่เดียวกับครู) ๖๓/๑ ม.๕ ต.บางชะนี อ.บางบาล จ.พระนครศรีอยุธยา ๑๓๒๕๐ โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๘ ๖๖๔๘๒
๔	นายกฤษณ์ ฤทธิเดชา	๖๒ หมู่ ๑ ต.แคราย อ.กระทุ่มแบน จ.สมุทรสาคร ๗๔๑๑๐ โทรศัพท์ ๐๖-๙๗๑-๐๕๖๙, ๐๒-๘๐๘-๘๕๖๒
ผู้ช่วย	นางชุลีพร ฤทธิเดชา	โรงเรียนวัดอุดมรังสี (ป.ปิตุวรรณอุปถัมภ์) สำนักงานเขตหนองแขม แขวงหนองค้างพลู กทม. ๑๐๑๖๐
๕	นายอำนาจ มณีแสง	๗๗/๑ หมู่ ๔ บ้านดอน ต.เชิงเนิน อ.เมือง จ.ระยอง ๒๑๐๐๐ โทรศัพท์ ๐๓๘-๖๑๔-๐๙๓
ผู้ช่วย	นางเสถียร มณีแสง	๗๗/๑ หมู่ ๔ บ้านดอน ต.เชิงเนิน อ.เมือง จ.ระยอง ๒๑๐๐๐ โทรศัพท์ ๐๓๘-๖๑๔-๐๙๓

ลำดับที่	ชื่อ-สกุล	ที่อยู่/เบอร์โทรศัพท์ที่ติดต่อ
๖	นายพิเนตร น้อยพุกธา	๒๐/๑ หมู่ ๕ ต.บ้านยาง อ.เสนาไห้ จ.สระบุรี ๑๘๑๖๐ โทรศัพท์ ๐๓๖-๓๓๓-๒๔๖, ๐๑-๓๓๘-๘๐๘๘
ผู้ช่วย	นางไพลิน ศรีธัญญา	โรงเรียนเสนาไห้ “วิมลวิทยานุกูล” อ.เสนาไห้ จ.สระบุรี ๑๘๑๖๐ โทรศัพท์ ๐๙-๖๙๘ ๐๓๘๒
๗	นายดำรงศักดิ์ ชุมแสงพันธ์	ศูนย์สมุนไพรรักษาและกายภาพบำบัดที่บ้าน ระดับอำเภอวังจันทร์ เลขที่ ๑๒๕ หมู่ ๖ บ้านคลองเขต ต.ป่าขุบโน จ.ระยอง ๒๑๒๑๐ โทรศัพท์ ๐ ๓๘๙๖ ๒๐๒๕, ๐ ๑๙๘๓ ๘๑๘๙
ผู้ช่วย	นางสาวกรรณิการ์ ชุมแสงพันธ์	๙๙ ม.๑ ต.ป่าขุบโน อ.วังจันทร์ จ.ระยอง ๒๑๒๑๐ โทรศัพท์ ๐ ๑๓๓๗ ๑๖๖๘
๘	นายบุญเลิศ ไทยทัตกุล	ศูนย์รวมสวนเห็ดบ้านอรัญญิก (ชุมชนคนรักเห็ด) ๓/๑ หมู่ ๘ ต.กระทุ่มล้ม อ.สามพราน จ.นครปฐม ๗๓๑๑๐ โทรศัพท์ ๐๒-๔๔๑-๐๔๖๓, ๐๙-๑๑๓-๖๓๘๙
ผู้ช่วย	นางสาววิไล จิรมงคลการ	๖๐/๑๖๖ หมู่บ้านว.นิเวศน์ ถ.พุทธมณฑลสาย ๔ ต.กระทุ่มล้ม อ.สามพราน จ.นครปฐม ๗๓๑๑๐ โทรศัพท์ ๐ ๑๖๕๑ ๖๒๙๖
๙	นายอุดม กลีบมาลัย	๗๘/๔ หมู่ ๑ ต.บางหลวง อ.เสนา จ.พระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๑๐ โทรศัพท์ ๐๙-๔๑๑-๘๓๙๔
ผู้ช่วย	นายสวาท พลายแก้ว	๑๖ หมู่ ๓ ต.บ้านหลวง อ.เสนา จ.พระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๑๐ โทรศัพท์ ๐ ๑๘๕๓ ๓๕๘๙
๑๐	นายสรณพงษ์ บัวโรย	สำนักงานเกษตรจังหวัดสมุทรสงคราม (บ้าน) ๙๙/๑๓ หมู่ที่ ๑๒ ต.ลาดใหญ่ อ.เมือง จ.สมุทรสงคราม ๗๕๐๐๐ โทรศัพท์ ๐๑-๓๑๕-๓๘๔๓ (๐๓๔) ๗๒๐-๓๕๖ (บ้าน)
ผู้ช่วย	นายบุญรอด เจริญฤทธิ์	๓ ม. ๑ ต.บางแก้ว อ.เมือง จ.สมุทรสงคราม ๗๕๐๐๐ โทรศัพท์ ๐ ๑๘๕๖ ๒๖๗๓

ลำดับที่	ชื่อ-สกุล	ที่อยู่/เบอร์โทรศัพท์ที่ติดต่อ
๑๑	พระอธิการมนัส ขุนติธมฺโม	วัดโพธิ์ทอง หมู่ ๒ ต.สแลง อ.เมือง จ.จันทบุรี ๒๒๐๐๐ โทรศัพท์ ๐๓๙-๒๒๕-๙๘๒, ๐๙-๕๕๕-๗๗๓๒
ผู้ช่วย	ผศ. เพ็ญจันทร์ วรรณรัตน์	๕/๗๑๓ ม.๙ ต.ท่าช้าง อ.เมือง จ.จันทบุรี ๒๒๐๐๐ โทรศัพท์ ๐๓๙-๓๒๔-๕๑๖
๑๒	นางมนรัตน์ สารภาพ	๓๕๗ หมู่ ๓ ไร่คุณมน ชุมชนบ้านหนองกระทุ่ม ต.หนองกุ่ม อ.บ่อพลอย จ.กาญจนบุรี ๗๑๑๖๐ โทรศัพท์ ๐๑-๙๔๔-๗๙๗๑ ๐๑-๙๑๕-๖๗๕๘
ผู้ช่วย	นางสาวดารณี ศรีละคร	๓๕๗ หมู่ ๒ ไร่คุณมน หมู่บ้านหนองกระทุ่ม ต.หนองกุ่ม อ.บ่อพลอย จ.กาญจนบุรี ๗๑๑๖๐ โทรศัพท์ ๐ ๑๒๕๙ ๗๘๑๙

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

ดร.รุ่ง แก้วแดง

เลขาธิการสภาการศึกษา

ดร.สิริพร บุญญานันต์

รองเลขาธิการสภาการศึกษา

นางสาวสุทธาสินี วัชรบูล

ผู้อำนวยการสำนักมาตรฐานการศึกษา

และพัฒนาการเรียนรู้

บรรณาธิการ

นายถวัลย์ มาศจรัส

นักวิชาการศึกษา ๘

หัวหน้ากลุ่มศิลปวัฒนธรรม กีฬา

และการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ผู้เขียน/ผู้เรียบเรียง

นายถวัลย์ มาศจรัส

นักวิชาการศึกษา ๗ ว.

นางกัลยาณี ปฎิมาพรเทพ

นักวิชาการศึกษา ๖ ว.

นางสาววัลภา เล็กวัฒนานนท์

ผู้ประสานงานภาค

นายพนม ศรศิลป์

ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดหนองบัวลำภู

นายสัมฤทธิ์ สุภามา

หัวหน้าสำนักงานวัฒนธรรม จังหวัดเลย

นางสาววัลภา เล็กวัฒนานนท์

ผู้ประสานงานการพิมพ์

นางสาวปิยะมาศ เมตไธสง

นักวิชาการศึกษา ๔

ผู้พิมพ์ต้นฉบับ/รูปเล่ม

นายสมยศ พันธุ์โอฬารกุล

เจ้าหน้าที่บริหารทั่วไป ๖

นางรัตนา เขมะพานิช

เจ้าพนักงานธุรการ ๕

นางสาวบุศรา บุญเกิด

ออกแบบปก/รูปเล่ม

นายถวัลย์ มาศจรัส